

KOLOZSVÁRI
KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA

J E L E N T É S E

KERÜLETE KÖZGAZDASÁGI VISZONYAIRÓL
AZ 1910. ÉVBEN

BCU Cluj / Central University Library Cluj



KIADJA:
A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
1911.

KOLOZSVÁRI

KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA

JELENTÉSE

KERÜLETE KÖZGAZDASÁGI VISZONYAIRÓL
AZ 1910. ÉVBEN

BCU Cluj / Central University Library Cluj



KIADJA:
A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
1911.

HIERONYMI KÁROLY

V. B. T. T.

KERESKEDELEMÜGYI

M. KIR. MINISTER UR

Ő NAGYMÉLTÓSÁGÁHOZ.

3237—1911. sz.

NAGYMÉLTÓSÁGU MINISTER UR!

Hivatkozással az 1868 évi VI. t.-cz. rendelkezéseire és a fennálló ministeri rendeletekre, bátrak vagyunk kamarakerületünk 1910. évi közgazdasági viszonyairól szerkesztett évi jelentésünket azzal a tiszteletteljes kéréssel fölterjeszteni, kegyeskedjék az abban foglaltakat jóakaratu magas figyelmére méltatni.

Kolozsvár, 1910. május hó 2.

Veisz József, s. k.

kir. tan. elnök

Dr. Gámán József, s. k.

titkár.

Általános helyzet.

A pénz olcsósága és bősége uralta a tárgyalt év első felét, melynek legkedvezőbb hatása az építő ipar fellendülésében nyilvánult meg a legérezhetőbben. A felzaklatott politikai élet is nyugodtabb mederbe tért és amint a nyár felé a termés eredményének rég nem tapasztalt bősége mind nyilvánvalóbbá vált, az üzleti élet alélt zsibbadságából lassan ébredezni kezdett, a tőke idegenkedése is kezdett merevségéből engedni. Az év harmadik negyedében azonban a külföldi pénzpiac megnehezülésének hullámaait és annak hatását nem kerülhettük ki, a mi végre az osztrák-magyar bankot is kamatláb emelésre készítette és ez irányzat azután az év végéig fenntartotta magát. Ezek következtében általános gazdasági tekintetben a tárgyalt évet nem sorozhatjuk a kiválóbbak közé.

A Gondviselés ugyan elég jó terméssel áldotta meg az országot, de ez nem tudta teljesen megszüntetni az előző évek nem kielégítő terméseinek hatását. A gazdaközönség vevő képessége korlátozott maradt; az általános drágaság, melyről annyi meddő vita folyt, szintén csak növelte a bajt. A belső politikában beállott örömdetes nyugalom elég ok lett volna a fejlődésre, de az még sem következett be, mert a gazdasági ellentétek nagyban kiélesedtek. Talán ez okozta azt is, hogy a törvényhozás nem intézhette el sem az oly fontos szerb kereskedelmi szerződést, sem pedig Ausztriával szemben a bankszabadságot és azzal kapcsolatos éremkonventiót. De függőben

maradt több más gazdaságpolitikai kérdés, közte a kereskedelmi viszony rendezése Montenegróval és Argentiniával. Mindazonáltal a vagyonosodás dolgában haladás állapítható meg, mert a takarékbetétek az összes pénzügyintézeteknél nagy mértékben emelkedtek, nem is szólva a postatakarékról, amelynek betét állománya már szintén meghaladta a százmillió koronát.

Mindazonáltal az ellenmondás csak látszólagos, mert ha általánosságban nem is tartozik az év a jobbak közé, még sem lehet tulságos a panasz. Az építő ipar nagy fellendülése sok iparágak és munkásnak adott kenyeret, ami a gyenge gazdasági viszonyok és nagy drágaság mellett is lehetővé tette sok millió megtakarítását.

Az *ipar*, az építkezés és az ezzel rokon iparágak kivételével nem számolhat be valami kedvező esztendőről.

Külső kereskedelmünk képe azonban jó termés következtében biztató változást mutatott, amennyiben behozatalunk a múlt évihez képest pár millióval csökkent, kivitelünk ellenben százmilliót meghaladó összeggel emelkedett. Mérlegünk végeredményében azonban fájdalom, passiv maradt.

Ami a *belkereskedelmet* illeti, e tekintetben is javulás tapasztalható, de az még sem volt a kedvező aratással arányban álló. A nagyobb városokban a hus szertelen megdrágulása nagy mértékben csökkentette a fogyasztók vételképességét.

Bár az áldatlan politikai belső harcok az év közepén lecsendesedtek, az összeült parlament csak kis részét intézhette el azoknak a törvényjavaslatoknak, amelyek gazdasági tevékenységünkre kihatnak.

Az elmúlt esztendő politikai küzdelmében különben erősen beleszóltak a gazdasági kérdések. A román és

szerb kereskedelmi szerződés, a drágaság kérdése, kapcsolatban a húsbehozatal ügyével, a polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslat, mind megannyi ütköző pontjává vált a különböző gazdasági ágaknak. Még talán soha sem élesedtek ki annyira az ellentétek az egyes termelési ágak között, mint a tárgyalt évben. Mindenik irány a maga érdekképviselőjét küldte a harcba és valóban valamennyi nagy munkát végzett és becsületesen megvédte a maga álláspontját. Az eredmény, mint az e fajta harcnál nem is lehet másként, a legtöbb esetben kompromisszum volt.

A kereskedelmi és ipari érdekképviselőeknek, együttes fellépése eredményeket biztosított, mert a parlamentben is súlyt tudott kölcsönözni kívánságainak. Így pl. sikerült az *uj adótörvények* életbeléptetését 1913. év január 1-ig elhalasztani és remény van arra is, hogy a pénzügyminiszter úr az általános kereseti- és jövedelmi adóról szóló részek káros rendelkezéseit akár a végrehajtási utasításban, akár novelláris uton el fogja enyésztetni.

Örömmel üdvözljük az 560 millió *uj államkölcsön* beszerzését is, mert e kölcsön jelentékeny része a vasuti mizeriák orvoslására van szánva, ami kereskedelmünk elsőrendű érdeke.

A *polgári perrendtartást* szabályozó törvény kétségkívül a kereskedelem és ipar érdekében is szükséges és hasznos rendelkezéseket hív életre, de az átmeneti idő folyamán egyes károsodások nem fognak elmaradni. Ami a könyvkivonati illetékességet illeti, e téren a kereskedők kétségkívül veszteséget szenvedtek. Az illetékesség helyére a szerződéskötési és szerződés-teljesítési illetékesség lép, ami kellő elővigyázat mellett pótolja a könyvkivonati illetékességet. A részletfizetésre áruló kereskedők azonban bűnbakjaivá váltak a kemény harcnak, ezek elveszítettek mindenféle illetékességet.

A *kereskedelmi* szerződések terén is figyelmet érdemlő események történtek. A *román* kereskedelmi szerződés, mely még 1909. év április 23-án kötött meg, hosszas huzavona után ez évi szeptember hó 1-én végre hatályba lépett. Lényeges hasznát azonban nem láthatjuk, mert Romániának elegendő vágómarhája ez idő szerint nincs, másfelől létező kereskedelmi összeköttetéseit a mi érdekünkben hamarosan nem bonthatja fel. Az *Unió* államaival szemben is kedvező megállapodás jött létre, amennyiben engedélyezte részünkre is a minimális vámtarifa alkalmazását. Kereskedelmi szerződés végett a tárgyalások folyamatba tétettek *Montenegróval* és *Argentiniával* szemben. A *szerb* kereskedelmi szerződés is hosszas tárgyalások után megkötött, de a húsbehozatal az előbbi szerződéshez képest — az agráriusok befolyására — annyira redukáltatott, hogy ez a behozatal húsinségünket legkevésbé sem orvosolja. Iparcikkeink tekintetében viszont Szerbia igen kevés kedvezményt adott, minélfogva az elvesztett szerb piacok visszahódítása kétségesnek tekinthető. E szerződés tárgyalását parlamentünk december 17-én kezdte meg anélkül, hogy a szerb kereskedelmi szerződés becikkelyezését elintézte volna.

Az elmúlt évben sem válhatott valóra az iparos osztálynak a *munkásbiztosító* törvény revisiója iránt táplált óhaja, melyre nézve pedig a többrendbeli kormányigéret reményt nyújtott. Ellenben kellemes visszhangra talált a kereskedelmi kormánykörökből kiszivárgott az a híradás, hogy a miniszterium számos sociálpolitikai törvényjavaslat tervezetén sürgősen dolgozik, mint pl. a gyermek- és nő munkások védelméről, a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak szolgálati viszonyainak szabályozásáról, az ipari munka vasárnapi szüneteléséről, az ipari bíróságok

szervezéséről és parallel az új ipartörvényről szóló javaslatok. Féltő azonban, hogy a parlament előtt fekvő számos nagy horderejű politikai kérdés elsőb helyre helyezése miatt, az előbb említett belkereskedelmi kérdések tárgyalására csak később fog idő jutni.

◁ Jövő gazdasági életünk kialakulása és fejlesztése szempontjából korszakalkotónak kell tekintenünk a *kálisó-földgáz és petroleum monopoliumáról* szóló törvény megalkotását. Különösen a földgáz kérdése érdekli kamaraterületünket és székhelyünket annál a szerencsés véletlennél fogva, hogy a legbőségesebb lelőhely területünkön fedeztetett föl. Az olcsó hajtóerő bőséges rendelkezésre bocsátásával a földgáz a gyáriparra olyan rendkívül előnyöket jelent, mely mellett csak élehetlenségünk nagyobb, hogy a tőke és vállalkozás még mindég késik kihasználásához fogni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Kihatásában nagy fontosságu a *foszfor-tilalomról* megalkotott törvénykezésünk is, mellyel nemzetközi szerződéseinkben vállalt kötelezettségeinknek igyekezett kormányunk eleget tenni. Hazai gyújtóiparunk termeléséből 75 százalék a foszforos gyújtóra esik, és mert mintegy 6 millió tőke van itt érdekelve, a foszforos gyújtó gyártásának megtiltása által e nemzeti vagyon elértéktelenítésével állunk szemben, ha az állami gondoskodás nem találja meg a megfelelő módozatokat. Az átmeneti idő kitöltése elsőrendű érdeke volna gyújtóiparunknak és pedig oly formában, hogy az életbeléptetés ideje egybeessék az azonos ausztriai törvény hatályba lépésével. Ennek az óhajnak megvalósítását a genfi konvencióhoz történt csatlakozásunk semmikép sem akadályozza, minthogy a konvenció szerint csak 1913. december 31-től kezdődőleg kellene a tilalmat életbe léptetni.

◁ Hazai iparfejlesztésünk állami propagálása terén a tárgyalt év visszaesést mutat, mert az előbbi években különösen a kisipar érdekében megnyitott bőséges forrás hirtelen bedugult és a mi a gép és pénzsegélyezésnél is fontosabb, zátonyra jutott az *ipari szakoktatás* igen üd-
vös eredményeket mutató kérdése is.

A gyáripari fejlődés és fejlesztés, nemkülönben szociális szempontból egyaránt fontos kérdés az *ipari munkás házak építésének* állami segélyezése. A problema megoldása törvényhatósági és társadalmi uton nem valósítható meg, ha az állam az ő áldozatkészségével nem jó segítségére. Országszerte és így székhelyünk társadalma a hatóság támogatásával sűrűn folytatnak kísérletet, hogy az ipari munkások megfelelő egészséges és olcsó lakáshoz jussanak, de megfelelő eredmény nem is várható, mert pénzügyi kérdések megakasztják.

Elengedhetlen követelmény tehát az, hogy hazánkban mielőbb törvényes intézkedések biztosítsák ez igen fontos szociális kérdés kielégítő rendezését. Mély tisztelettel javasoljuk tehát Nagyméltóságodnak, kegyeskedjék a kezdeményezést kezeibe venni és hathatós befolyásával oda hatni, hogy az 1907: XLVI. t.-cikk rendelkezésével legalább is egyenértékű törvény módot nyújtson mielőbb az *ipari munkásházak építésére*.

A megváltozott viszonyok között kiváló figyelmet és megfontolást igényel az *inasnevelés* kérdése. Tapasztalat szerint az inasnevelés országszerte rendkívüli nehézségekkel küzd, sőt egyes iparokban inas egyáltalán nem kapható. Az inasok kiképzése sok esetben igen hiányos, ennél fogva az iparágak mind csekélyebb számu és kiképzésű szaksegédszemélyzetet nyernek. A visszafejlődés megakasztására és az inasnevelés lehetősége érdekében

kivánatos volna az állami áldozatkészség, hogy az ország nagyobb városai mielőbb behálózhatók legyenek iparos *inasotthonokkal*, másrészt az inasnevelésre alkalmasnak mutakozó szakképzett és intelligens mesterek megfelelő államsegélyben volnának részesítendőek, akik megfelelő ellenőrzés mellett megbizatrának nagyobb előképzettségű ifjak fölvételére és kiképzésére. Folytonos felügyelet alatt és kizárólag a mesterség elsajátítására nevelt iparos nemzedék, természetesen nagyobb és megbizhatóbb segéd-személyzettel termelne, mint az a jelenlegi viszonyok közt történik.

A fejlődő forgalommal egyenes arányban növekszenek a forgalmi eszközökhöz füződő igények. Az erdélyirészek elhanyagolt forgalmi viszonyai között kétszèresen felötlök a hiányok, hangosak és indokoltak az ide vonatkozó panaszok és óhajok. Sem a vasuti vonalak sűrüsége, sem az összeköttetések nyugat felé és a belső relacióban nem elegendök és megfelelök, épenugy jogos kívánságok hangzanak a telefon összeköttetések sűrüsítése, a díjak leszállítása érdekében is. Legkimagaslóbb hátramaradottságunk és indokolt a kívánság, hogy *rendkívül elhanyagolt közutjaink* nagyszabásu utépitési programm keretében mielőbb használható állapotba helyeztessenek. Elszomorító és rendkívüli káros jelenség, hogy egyes vármegyékben az utak az év összes szakában teljesen járhatlanok. Ez állapotok ismerete mellett sajnálattal látjuk, hogy az előző években tervbe vett utügyi törvény módosítás és az annak kapcsán kilátásba helyezett épitési programm keresztülvitele törvényes rendezést nem nyerhetett. Mély tisztelettel ajánljuk Nagyméltóságod jóakarátába az 1890: I. t.-cikkrevisió alá vételét és addig is kegyeskedjék tekintélyesebb államsegéllyel a törvényhatóságoknak módot nyujtani nagyobb szabásu

utépítés bevezetésére, kívánatos lenne ezenfelül egyes fontosabb utvonalak állami kezelésbe vétele és kiépítése.

Nem lehet tehát csodálkozni, hogy ilyen közállapotok és általános viszonyok mellett a tőke és vállalkozás mozdulatlan marad, rideg elzárkózottsága nem enged, az idegen tőke betelepítése hihetetlen nehézséggel küzd, hazarészünk a külföld előtt teljesen ismeretlen, a világszerte tapasztalható gazdasági fellendülés alig érezteti nálunk hatását.

Szorosan vett területünk gazdasági viszonyait illetőleg a kielégítő terméseredmény mellett, jelentős felpezsdülésre adott alapot az évek óta nem észlelt építési kedv, amely az 1910. évben 8 millió koronán felüli tőkével táplálta ipari vérkeringésünket.

Kapcsolatosan az építőipar csoportjába eső foglalkozásoknál tapasztalt fellendüléssel, nagy élénkség volt észlelhető a *gyáripari* alakulások körül is, amennyiben 8 millió körüli tőkét tudott érdekkörébe vonzani az 1910. évben keletkezett új gyári vállalkozás.

Bár az előbb jelzett ipari fellendülés a munkás kezek ezreinek nyújtott keresetet, mindazonáltal nem volt képes foglalkoztatni minden munkás kezet, melyek más országokban kerestek munkaalkalmat és megélhetést. Munkásaink ezreit tizedelte ez évben is a kivándorlás, bár az mégis örvendetes, hogy a majdnem 12 ezerre felmenő kivándorló tekintélyes része, a visszavándorlók által pótlást nyert és hogy a kivándorlottak részéről hazaküldött nagy összegek élénkitőleg növelték a gazdasági folyamat pénzbőségét.

Élénken örvendünk annak a jelenségnek is, hogy népességünk körébe a takarékosági szellem folytonosan tért hódít s dacára a nem kielégítő gazdasági helyzetnek,

az évi tőkegyűjtés sok-sok millióval gyarapította kerületünk tőke gazdaságát és a mi különös figyelmet érdemel, a tőke legfőként kistőkések takarékoságából gyűlt egybe.

Ezek után áttérünk gazdasági viszonyaink részletes ismertetésére.

Mezőgazdaság.

Az elmúlt év a bőség szaruival kecsegtetett. S ha nem is teljesített minden reményt, a gazdasági munkát mindenben jól meghálálta. Az erdélyi viszonyok, illetve az itteni éghajlat, gazdálkodási módszer és a talaj átlagos minősége oly ritkán nyújtanak a közepesnél nagyobb termést, hogy azt mindig hozsannával kell fogadnunk.

Az 1910-ik évben az összes termelvények az előző évnél nagyobb termés átlagot mutatnak fel s a mint az az alábbi kimutatásból kivehető, egyes termelvényekben igen tekintélyes volt a többlet termés.

Az 1909-ik évben be volt vetve kat. holdakban:

Buza	Rozs	Árpa	Zab	Tengeri
701.000 h.	140.000 h.	166.000 h.	302.000 h.	804.000 h.

Az 1910-ik évben bevetett terület:

709.000 h.	132.000 h.	116.000 h.	311.000 h.	816.000 h.
------------	------------	------------	------------	------------

A búzából 8000 kat. hold vetéssel, a zabból 9000 hold és a tengeriből 8000 kat. hold vetéssel volt több, ellenben a rozsban 8000 hold s az árpából 50000 hold területtel volt kevesebb bevetve, a minek az az oka, hogy a tavalyi évvel szemben a buza a kellő időben volt elvetve.

A termés hozam szembe állítva a két utolsó év termését, a következő volt:

	Buza	Rozs	Árpa	Zab	Tengeri
1909.	4.073,000 q.	857.000 q.	660000 q.	1.842,000 q.	5.734000 q.
1910.	5.274,000 „	995.000 „	800000 „	1.917,000 „	8 000000 „
több	1 201,000 q.	138.000 q.	140000 q.	75.000 q.	2 266000 q.
több termett mennyiségben összesen					<u>3.820,000 q-val.</u>

A termés többletet ily formában kitüntetve, nem fejezi ki azt, hogy minő érték állt a többlet termés által elő. Ehez részleteznünk kell az egyes termények értékesítési többletét is az alábbiakban:

Buza	1.201	ezer q.	à 20 K	24.020,000	korona
Rozs	138	" "	" 15 "	2.070,000	"
Árpa	140	" "	" 15 "	2.100,000	"
Zab	75	" "	" 15 "	1.125,000	"
Tengeri	2.266	" "	" 10 "	22.660,000	"
				<u>51.970,000</u>	korona.

Tehát kizárólagosan az erdélyi részekben a termés többlet ca 52 millió korona értéknek felel meg. Emelkedik ez az érték, ha még tekintetbe vesszük, hogy a terméstöbblet teljesen a piacra kerülhetett, holott más években a kisgazdák a termésből a vetőmagra, az egy évi élelmezésre a termés legnagyobb részét meg kellett, hogy tartsák, mivel az csak az 5—6 q. holdankénti termés átlagot érte el.

A termés átlagok kat. holdanként:

	1910-ik évben	1909-ik évben
Buzából	8 q.	5.80 q.
Rozs	7.5 "	6.15 "
Árpa	7 "	6.20 "
Zab	5.2 "	6.— "
Tengeri	10.5 "	7.2 "

A legnagyobb emelkedés a tengerinél volt, ahol az 1909-ik évi 7.2 q. terméssel szemben az 1910-ik évben 10.5 q. termett, a buzánál is a megelőző 5.8 q. terméssel szemben 8 q. átlagos terméssel számolt el a földmivelésügyi miniszterium.

A termelvények forgalmi árait csak egyes terménykereskedők előzékenységéből tudjuk, mivel Kolozsvárott

annak dacára, hogy itt van a gazdasági akadémia és az erdélyi gazdasági egylet székhelye, továbbá a város jövedéki hivattalal is bír, nincsen arról gondoskodva, hogy a termények napi áraitól a tőzsdét értesitse, amely az egyes napiárakat, a különböző budapesti lapok útján a nagy közönség tudomására hozza. Ajánljuk ezt a körülményt az illetékes intézmények figyelmébe.

A tárgyalt év a buza és lisztárak alakulásának szempontjából sokáig emlékezetes marad, nemcsak azért, mert rendkívül érdekes és tanulságos és nagyszabású árhullámzások megfigyelésére nyílt alkalom, hanem azért is, mert az árhullámzások tényleges hatása oly mély volt és az érdekeltek legszélesebb rétegeit érintő, hogy az év gazdasági életének egyik legjelentősebb tényezőjét kell látnunk benne, amely messze felülemelkedik azokon a megítélési kivitelén, amelyeket más esztendőben szoktunk alkalmazni.

Az év elejét 15 koronás buzaárral nyitottuk meg, a minek körülbelül 21 koronás nullás liszt ár felelt meg és az 1910—11. kampány első hónapjában, azaz júliusban, kész buzáért 9.50 koronát fizettek, míg a malmok sürgősen kínáltak lisztet 15.— 15.20 nullás árban budapesti paritáson. Az a különbség, amelyet ez a két állás feltüntet, teljes mivoltában mutatja azt a romboló hatást, amelyet azok a kötelezettségek jelentettek, amelyeket nem elég óvatos kezek az év elején lisztben és buzában magukra vállaltak. Az árkülönbség métermázsánként 10—12 koronára rugott és a beallott események folytán kiváltképpen a lisztüzletnek eddig oly biztosnak vélt alapjai rendültek meg. Ennek látható jele volt az a számos fizetésképtelenség, különösen Ausztriában, amely a magyar malomiparnak súlyos veszteségeket okozott. Aránylag sok-

kal kisebb terjedelműek és kétségtelenül mulóbb hatásúak voltak a gabonaüzletben észlelt jelenségek.

Megbízható értesülések alapján a fővárosi malmoknál az év elején drága áron 2—3 millió métermázsa drága liszt volt előjegyezve, a vidéki malmoknál hozzávetőleges becslés szerint legalább ugyanennyi, de valószínűleg végösszegben még több lehetett. Ebből közvetve arra is lehet aztán következtetni, hogy milyen viszontagságos lebonyolítási és általános üzleti viszonyokkal kellett számolni, amidőn március óta a buzaárak és ezzel kapcsolatosan a lisztárak rohamosan hanyatlani kezdtek.

Mint jellegzetes tény megemlítendő az, hogy a záruló esztendő áralakulásában két ellentétes irányu nagyfoku túlzás jutott minden kétséget kizárólag kifejezésre. Nevezetesen az a felfelé irányuló túlzás, amely a hausse bélyegét viselven magán, az év elején észlelt szinte szédületes magas buza- és lisztárakat eredményezte, amelyeket igen sokan még további emelkedésre alkalmasaknak tartottak, továbbá a baisse-ben érvényesült az a túlzás, amely az aratási kilátásokat úgy hazánkban, mint a külföldön túlságosan vérmes reményekkel értékelvén, mint tényt, a 9—korona körül mozgó októberi buzát és a 15 koronás nullás lisztárát teremtette és optimizmusában szinte az 1906. évi alacsony árnívó elkövetkezésében látzott bizni.

Augusztus óta az irányzat csekély megszakítással emelkedő és az említett legalacsonyabb állásáról a buzaár 11—11.50 koronára, nullás liszt ára 17—17.50 koronára emelkedett. Ez a fejlődés lehetővé tette, hogy azokkal a súlyos viszonyokkal szemben, amelyeket az év első felében beállott nagymérvű árhanyatlás eredményezett, a lisztüzlet ismét egészségesebb mederbe tereltesék. A folyó

kampányban a lisztfogyasztás, különösen Ausztriában, hol a kenyér-mag termés az idén jóval csekélyebb volt, mint tavaly, jó volt és ennek közvetlen eredménye, hogy a malmoknál az év végén levő lisztkészletek jóval csekélyebbre tehetők, mint tavaly ez időben voltak. A látható búzakereslet és a kínálat készárúban nem felelnek meg azoknak az aratási eredményeknek, amellyel a hivatalos becslés fokozatos leszállítása után általánosan számolnak és az év végén érvényben lévő buzaárak a magyar mezőgazdaságnak olyan előnyét jelentik, amelyet a kampány számbajövő tényleges vonatkozásai és viszonyai alig okozhatnak.

Az elmúlt év folyamán megindultak a tárgyalások egy kolozsvári székhelyen létesítendő *érték- és termény-tőzsde* érdekében.

Hogy minő fontossággal bír egy országrészben, vagy annak központjában létesített terménytőzsde, az abból a körülményből is kitűnik, hogy rövid időközökben hasonló műveletek történtek Miskolcz, Arad, Temesvár, Győr stb. városokban.

A vidéken létesülő áru- és terménytőzsde nem fogja szolgálni a differenciális játékot, mivel arra rendelkező szervekkel nem fognak birni, hanem kizárólagosan az eladó és a vevő közvetlen érintkezését célozzák. Naponként, vagy ha az első időben ritkábban tartanának a Kolozsvárra tervezett tőzsdén összejövetelt, a hivatalos napokon a tényleges vétel és eladások alapján meg lesz állapítható a termény árának az erdélyrészi értéke, s így egy régi anomálián lesz segítve.

A nélkül, hogy e helyen a Kolozsvárott létesítendő áru- és terménytőzsde különböző előnyének a taglalásába bocsájtkoznánk, csak még azt a körülményt említjük fel,

amely ama gazdákra, akik némi tőke felesleggel birnak, vagy érzelmi vagy más oknál fogva erdélyrészi pénzintézetek, vállalatok, részvénytársaságok részvényeinek birtokában vannak, igen nagy fontossággal bir, hogy eme részvények tényleges értéke felől teljes tájékozást nyerjenek, amennyiben azok, mint árucikkek, az áru tőzsdén rendszeresen vétel és eladás tárgyát fogják képezhetni.

Ha már a takarékpénztárakról megemlékeztünk, meg kell állapítsuk, hogy a takarékoságot megsze felülmulja a gazda közönség eladósodása, s valóságos tünemény számba megy az olyan kis vagy nagy birtok, amely megterhelve nincsen. Az eladósodással kapcsolatos a rendkívüli módon *fokozódó kivándorlás is*, amely az utóbbi időben az emberanyagot, fájdalom, nemcsak időlegesen, rövid időre, hanem állandóan, véglegesen csökkenti. A legutolsó népszámlálás már beigazolta, hogy Magyarország szaporodása, a kivándorlás miatt, az utolsó időben csökkent. Még rosszabb a helyzet ebben a tekintetben az erdélyi részekben, hol az utolsó évtizedben, nemzetiségi különbség nélkül, a kivándorlás soha nem ismert és képzelt arányokat öltött. Az innen kivándorló közönség ez ideig a legnagyobb részben visszatért. Az újabb mexikói és dél-amerikai akció azonban, amely nagy lakatlan területeket akar benépesíteni, s így a kivándorlókat olcsó földekhez juttatja, még a jelen helyzetet is rontani fogja. Csak egy erős akcióval, amely a további eladósodásnak útját vágja és a tehermentesítést elősegíti, lehet a kivándorlást csökkenteni.

Az erdélyrészi gazdaközönség visszafojtott lélekzettel fogadta a pénzügyminiszter ur által kálisó bányák felkutatása iránt bevezetett furások eredményét, mint amelynek segítségével az erdélyrészi mezőgazdaság aranykora lenne

elő varázsolható és a kivándorlás kérdése is egy csapásra megoldást nyerne. Bár a furások kálisó leletre ez ideig nem vezettek, mindazonáltal a kiszámíthatatlan értékű földgáz fölbukkanásával az államkincstár által furásokra fordított költségek gyümölcsözők voltak s lázba ejtették az egész ország közgazdasági közvéleményét. A geológusok föltevésői úgy látszik helyes nyomon haladnak s reménnyel kecsegtetnek, hogy kitartás és további áldozatkészség végre is a kálisó bányák fellelésére fognak vezetni. A pénzügyminiszter ur ily irányu áldozatkészségével és a kálisó, földgáz és petroleum lelhelyek állami lefoglalását tárgyaló törvény megszavaztatásával nevét hazánk történelmében aranybetűkkel megörökítette.

Kolozsvári m. kir. vetőmagvizsgáló állomás. AZ állomást az 1909—1910. évben az előző évi 17597 esettel szemben — 26436 esetben vették igénybe és pedig a gazdák, hatóságok, iparosok, kereskedők és intézetek. A vizsgálatokból volt lóherevizsgálat 24.275, lucerna vizsgálat 2041, különböző növényi 120. Laboratoriumi vizsgálat 12.585 esetben végeztetett, ólomzárólagi 13.851 eset. Ólomzárólagi 10.170 q., ebből lóhere 9399 q., lucerna 771 q. Ólomzárólagi visszautasított 3681 q., ebből arankás lóhere volt 3426 q., lucerna pedig 225 q.

Végül ide iktatjuk a kamarakerületünkből beszerzett és a mezei munkanapszám átlagokat az 1910. évről felüntető kimutatást az alábbiakban.

Mezei napszámok átlagja az 1910. évben.

Vármegye	Egy napszám díja élelmezés nélkül																			
	Kaszálás		Kapálás		Szántás- vetés- boroná- lás		szőlőmunka		kerti munka		cseplés		mezei takarítás		termény takarítás		aratás			
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő		
Alsó-Fehér	233	190	156	104	366	175	151	104	139	107	212	175	164	128	100	67	131	95	228	196
Beszterce-Naszód	275	213	173	126	218	300	240	180	169	122	255	176	220	196	152	238	176	122	245	178
Kis-Küküllő	246	185	156	105	360	207	172	120	183	157	171	133	177	133	05	173	133	106	226	186
Kolozs	245	177	146	110	173	203	164	88	186	73	191	174	189	153	92	200	138	98	187	148
Szilágy	270	227	178	136	243	253	207	143	189	121	243	179	241	179	122	237	180	116	298	06
Szolnok-Doboka	231	179	145	122	152	224	173	—	139	110	03	144	193	144	99	188	139	104	215	185
Torda-Aranyos	231	164	143	87	143	231	100	88	136	80	149	130	170	90	66	151	133	72	170	130

Bortermelés és kereskedés. Az enyhe tél után alig észrevehető átmenettel következett be a tavasz. Április hó teljesen alkalmas volt a szőlő fejlődésére, amelyet az e hó végén bekövetkezett fagy sem volt képes befolyásolni, mert a lefagyott gyengébb hajtások helyett igen szép terméssel hamarosan ujak mutatkoztak. Május hűvös, rendellenes, de fagymentes volt. A fagyosszentek kitűnő meleg időt hoztak, de az ország túlnyomó részében megindultak a szinte nap-naputáni viharok, jégverések. A váltakozó nagy meleg és sűrű csapadék, valóságos tenyész melegágya lett a peronosporának, mely oly nagymértékben lépett fel, a milyenre keletkezése óta példa nem volt.

Egyes vidékek 7—8-szori permetezéssel és porozással sem voltak képesek termésüket megmenteni, a mi tekintettel az 1909. évi csekély termésre, az árat ott igen magasra emelte. Baranyamegye egyes részein 10—12 Babó-féle cukor százalékos mutató mustokért, melyek teljesen élvezhetetlenek, könnyen fizettek 36 koronát, Szeged vidékén 1909-beli borokért 46—60 koronát.

A gondviselés ezuttal ritka kivételen részesítette szűkebb haza részünket, a mennyiben kevés vidék kivételével elmondhatjuk, hogy nálunk az inkább száraz időjárás teljesen megfelelő volt a szőlő termelésnek. Két, legfennebb háromszori permetezés után a peronosporának nyoma sem maradt. A szeptember elején beállott néhány napos eső, utána október hó végéig tartó meleg, a beérésre felette kedvező volt. Nem is esett más kár, mint a mit egyes vidékeken a jég okozott.

A minőséget illetőleg a must a Babó-féle cukor mérővel faj, minőség és vidék szerint 16—24 cukor százalékos mutatót, a mennyiség pedig átlag 30% volt. Nagyobb egy közép termésnél.

A borkereskedelemben az év elején a forgalom nehézkes volt. A készletek az országban látszólag nagyok voltak, meglehetősen sürgős kínálat alakult ki, míg a fogyasztás nehezen szánta rá magát a vásárlásra. Meglehetősen egyhanguan folyt ilyen viszonyok között az üzlet a tavaszig, amikor intenzív lanyhaság állt be, amely lassanként valóságos pangássá fejlődött, azokriak a jelentéseknek az alapján, amelyek az óriási szőlőültetésekre támaszkodva, az 1910. évi termést egyenesen fényesnek mondták. Április, május és június hónapokban a bor időnként abszolúte eladhatatlan volt. Urasági borokat, amelyekért must alakjában 30—32 K-t fizettek, a szüretkor még jóval olcsóbban sem lehetett eladni és egészen szép parasztborok még 16—18 K-val sem tudtak vevőre találni.

Június vége felé lassanként megváltozott a helyzet. A virágzásról egyre-másra panaszos hírek érkeztek, a peronoszpora és más betegségek pusztításai sok kárt tettek. Augusztusban az irányzat már határozottan szilárd volt. Az 1909-es borokat jobban keresték és ritka élénk forgalom fejlődött ki, a fogyasztás szemmel láthatólag fellendült. Az igazi szenzáció azonban tulajdonképpen közvetlenül a szüret előtt következett be. Csak szeptemberben tünt ki, hogy az 1910-es termés, amely iránt olyan nagy reményeket tápláltak, aránylag gyengén sikerült. Az 1910. évben Magyarországon semmiesetre sem termett a közepesnél több.

Az árak ennél fogva rohamosan emelkedtek és olyan magasságot értek el, amilyenre még alig volt példa. Urasági homoki borokért amelyekért eleinte 32—33 koronát kértek, hektóliterenként 45 koronás árat is fizettek törkölyvel együtt és nem tartozott a ritkaságok közé parasztboroknál sem a 40 koronás ár. Mindent a mi csak kap-

ható volt, akármilyen áron gyorsan összevásároltak, úgy, hogy ma már termelők kezében aránylag igen kis mennyiségek vannak.

Borvizsgáló bizottság. A kolozsvári állandó borvizsgáló bizottság az 1910. évben három alkalommal tartott ülést, melyen összesen 12 hatóság részéről beküldött 28 borminta felől mondott szakértői véleményt.

E borok közül huszonkettőt természetesnek talált, azonban megromlott voltánál fogva egynek a forgalomból való kivonását javasolta. E természetes borok közül négy megtévesztő és helytelen elnevezés miatt kihágás tárgyát képezte. A vizsgált borok közül hatot-hatot hamisítottnak nyilvánított, melyek közül kettőnek megsemmisítését, egynek konyhasóval és háromnak ecettel való denaturálását javasolta. A hamisított borok közül kettő vizezett, három cukrozott, egy pedig szeszezett volt.

E szerint természetesnek találtatott 22 bor, hamisítottnak találtatott 6 bor, összesen 28 bor.

Komlótermelés és értékesítés. A komlóval beültetett terület hazánkban az 1910. évben összesen 1465 kat. holdat tett ki, melyből az erdélyi részekre 418 kat. hold esett. Ebből is kamaránk területére 55 kat. hold jutott és pedig Kolozsmegyében 7, Kisküküllőben 31, Szolnok-Dobokamegyében 2, Torda-Aranyos megyében 10, Szilágy megyében 5 kat. hold.

A termés eredmények a nagyon változatos nyári időjárás és sűrűn előforduló penész betegségek miatt, az 1909. évihez képest kevésbé volt sikerült. Sajnosan megállapítható, hogy a gazdák még mindig nem teljes gondal nevelik a komlót, mert az eredményen a modernebb sodrony művelés, műtrágyák használata, jobb fajták ültetése által sokat lehetne lendíteni. A sok helyen már 30

éves kertekben a komló degenerálódott. Az erdélyi részekben kat. holdanként átlagban 393 klgr. volt a termés, míg az országos átlag 421·7 klgr. Legnagyobb termés kat. holdanként az erdélyi részekben 500 klgr., a Bácskában 950 klgr., a hol különben a legnagyobb 797 kat. hold terület volt komlóval beültetve.

Az elérhető árak az európai conjunktura következtében 55—56 százaléka volt az 1909. évi áralakulásnak. Ennek oka elsősorban a Bajorországban elért fényes eredmény és az volt, hogy a hazánkat beutazó komló ügynökök szervezkedtek s kartellben nyomott árakon vásároltak. A gazdák pedig ki voltak a kartellnek szolgáltatva, mert a hazai sörgyárosok nem igyekeztek vételkedvet mutatni s ellensúlyozni az ügynököket. Ha a hazai 6500 klgr. szükségletet a hazai sörgyárak közvetlen termelőinknél szednék össze, sokkal egészségesebb konkurentia keletkezne, s többlet termésünk is jobb árakat tudna elérni. Az árak javítására azzal is lehetne hatni, ha gazdáink a jobb művelésen kívül mesterséges u. n. fűtött szárítók használatát általánosítanák. Gazdáinkra nézve hasznos eredmény volna biztosítható az által is, ha a külföldi komlóipari tudósítások gyorsíthatnának, hogy az áralakulás felől sűrűbb tájékozás volna szerezhető.

A hazai komlóterületek és értékesítés adatairól az 1910. évre vonatkozó szemléltető kimutatást, az alábbiakban ide iktatjuk.

Magyarország komlóterülete, termelési és értékesítési adatai az 1910-ik évben

Országrészt	Terület hold	1909			1910			Jegyzet	
		termés kat. holdanként		Maximális	értékesítés per 100 kgr.		Maximális		
		k i l o g r a m m							
		Összesen			k o r o n a				
Királyhágón tul ..	418	460.9	393.6	500	1645	305	150	200	
Alföld	843	575	570	950	4805	300	195	290	
Dunántul	173	277.5	340	560	588	299	216	255	
Felvidék	31	334	384	410	119	267	156	166	
Összesen és átlagok	1465	411	421.7	605	7157	317	179.2	227	

Gyógynövények gyűjtése és kereskedés. A gyógynövények értékesítése nem volt normális és így az üzletmenet sem lehetett kedvező.

Már a növények telelése is hiányos volt és ezekhez járult a nyár elején az állandó esőzés, mely nagyban megnehezítette a gyűjtés munkáját. Lényegesebb munkálatokat csak július vége felé lehetett kezdeni, a mikor pedig a gyógynövények csaknem jórészt elvirágoztak és így az állomány nagy része letarolatlanul maradt.

Népünk ugy városunkban, mint különösen a Szamos mentén már meglehetősen felkarolja a munkálatokat és bátran lehet remélni, hogy még 2-3 évi buzdítás után a gyógynövény gyűjtés népünknek megszokott és számottevő munkájává válik.

Tény az, hogy a nép által gyűjtött gyógynövények tisztasága, de főként minősége igen hiányos még, de a földmiv. ministerium által anyagilag támogatott vállalkozó, tekintet nélkül az áru minőségére azt mindenkitől beváltotta, a megfelelő árut pedig mindig jobban fizette, mint a magán vállalkozó cégek.

Sajnálattal említjük föl, hogy a földmiv. miniszter ur az 1911. évre beszüntette a vállalkozó támogatását és mivel az így jóformán a buzdításra és szervezésre kiadott összeg elesik, magán ember pedig sajátjából áldozatot nem fog hozni, enr.élfogva félő, hogy az államsegély beszüntetése az eddig elért sikert a jövőben visszafejleszti.

Ezután magán vállalkozók saját belátásuk szerint fogják értékelni az árakat, azokból csak a keresettebbeket és kifogástalan minőségeket veszik majd meg, miáltal lényegesen meg fog csappani a gyűjtők száma.

Az osztrák és német gyógyszerkönyv eddig kivonatokat készítésére a nadragulya gyökeret használta. Ujabbán és

hirtelen változott odakint a helyzet, mivel a gyökér helyett ma a nadragulya levélből készülnek az extractumok. Ez nagy kárral járt a tavalyi gyűjtőkre, mivel a gyökeret ma alig vásárolják. Ha figyelembe vesszük, hogy ezekből tőlünk évente 30 waggon jól fizetett áru ment ki, a változás gyűjtőinkre és kereskedelmünkre anyagilag nagy kárt jelent. Nagy mennyiségek fekszenek gyökérből raktárokon, amit most már nem lehet egyáltalán eladni.

A földmivelésügyi miniszter ur az itteni Gazdasági Akadémiában a nyáron át 2 ingyenes tanfolyamot tartatott.

Ez volt a negyedik tanfolyam e tárgyban és leszűrve azok erkölcsi eredményét, nem mondható rózsásnak. A curzust hallgatott papok és tanítók közül otthoni szűkebb körükben csak nagyon kevesen veszik lelkiismeretesen a magukra vállalt kötelezettséget, hogy a népet kioktassák a gyógynövények gyűjtésére és értékesítésére.

Némi melegségül szolgál nekik az, hogy nagyon sok helyütt hiányzanak a begyűjtött, növények részére a szárító helyiségek, anélkül pedig boldogulni nem lehet.

A külföld napról-napra jobban érdeklődik a hazánkban termelt gyógynövények iránt és néhány cikkünket különös előszeretettel vásárolja jobb árban tőlünk.

Hogy egy tényt is leszögezzünk, egy párisi nagy cég köriratban szolította fel az általa ismert magyarországi gyógynövény kereskedőket részére ez évben 20 ezer kilogramm maszlag (pukkantó) levél szállítására, illetve e mennyiséget már előre óhajtja lekötöni.

A vasuti tarifa kedvezményt e cikkek számára máig sem sikerült kieszközölni, valamint nem osztotta még ki a földmiv. miniszter ur a kilátásba helyezett apróbb ábrás népies ismertető füzeteket, amely utóbbi körülmény igazán késlelteti e jól fizető áruknak országszerte való ismertetését.

Az is baj, hogy a földmiv. miniszterium ez osztálya, amely az eddigi akciókat bár lanyhán is, de valahogyan elvégezte, az ügyek lelkes előadóit, amikor már tapasztalatok után némileg belé dolgozták magukat a tárgyba, ismételten más osztályba helyezte át, anélkül, hogy gondoskodott volna ez ügyre nézve szakértő utódról. Ez bénítja e közgazdasági ág fejlődését és nemcsak hogy nem vezet arra az eredményre, hogy a népnek új jövedelmi forrást szerezzen, hanem szégyenérzettel a külföld előtt az egészen el fog trespedni.

Erdő kitermelés és fakereskedelem. A fakereskedelemben a közelmúltban beállott visszaesés elmúlt s a kedvezőbb viszonyok a tárgyalt évben az egész vonalon érezhetőek voltak. A faárak emelkedtek s az irányzat olyan, hogy még további áremelkedésre van kilátás.

Természetes, hogy az erdőbirtokosokra, az erdőgazdákra is előnyös. Előnyös volna különösen akkor, ha az összes erdőbirtokosok gazdasági terv szerint gazdálkodnának s évenként az évi fatermést túl nem haladó falmennyiséget bocsátanának eladásra. Sajnos azonban, ez nem így van. A székelyföldön a közbirtokossági erdők arányosítása folytán magántulajdonba jutott nagy kiterjedésű erdők olyan nagy fakészlete kerül még mindig eladásra, hogy az évi fatermést sokszorosán meghaladó gyorsított használatok a faanyagok tőárát jelentékenyen leszállítják.

A rendszeres gazdálkodásra berendezett erdők fahozamainak értékesítésére hátrányos befolyást fog gyakorolni a Boszniában tervezett tömeges erdőeladás is, amely szintén alkalmul fog szolgálni a concurentia emelésére s ezáltal a faárak leszállítására.

A beszercei erdőigazgatóság területére eső erdő-

gazdaságoknál állandó hátrányos befolyást gyakorol a szamosvölgyi vasut magas szállítási díjtétele, minek folytán a kihasználandó fakészletek egységára átlag m³-kint 3 koronával kevesebb az államvasutak vonalaira utalt erdők egységárainál.

Fakereskedőink részéről állandó panaszra ad okot a munkásbiztosító pénztár viselkedése. A fatermelő cégekre a munkásbiztosító pénztár a mai alakjában nyűg, amely a cégeket terheli, állandóan zaklatja, anélkül, hogy a munkásokat azlán ellenszolgáltatásban is részesítené. Ugyanis a faipartelepek — az erdők — a várostól, ahol a pénztár és orvososa székel, messzetávol vannak, a szükség esetén a pénztártól várható segítség is tehát oly messze van, hogy azt igénybe venni nem is lehet.

Fűrészelt árukat előállító gyáraink az elmúlt évet általában kedvezőnek vallották, amit lényegesen előmozdított a gyárak és nagy fakereskedők között létrejött megegyezés, mely felöleli az osztrák és román jelentékenyebb fatermelőket is. A megegyezés után a faárak azonnal 15—20 százalékkal emeltettek föl, ami nagy visszahatást keltett, mert bár a termelési és munkabéreknek az utóbbi években történt hirtelen megdrágulása a méltányos ár-emelést indokolta ugyan, de a bekövetkezett nagy ár-emelésre a fogyasztók még sem lehettek elkészülve.

Puhafában az országszerte rohamosan fellendült építkezés következtében igen élénk volt egész éven át a kereslet, mely természetesen az árakat megszilárdította és így az üzletvitel nyereségessé vált. Az év végén létrejött osztrák-magyar-román kartell következtében még további árszilárdulás következett be, de viszont az árak lényeges felszökkenése károsan érintette a fát feldolgozó iparosokat és az építető közönségünket is. A belföldi *parkéta-*

üzlet az utolsó két évben nagyon élénk hullámmozáson ment keresztül. A legalacsonyabb és legmagasabb piaci árak között olyan nagy különbség mutatkozott, amilyenhez hasonlót csak 1904-ben tapasztaltunk. Ennek okát két körülményben kell keresnünk. Egyrészt a parkétagyárosok között lefolyt és még élénk emlékezetben levő harc, másrészt a kereslet hiánya, amelynek következményeképpen a stagnáció éveiben fölhalmozódott nyersáru piaci ára is alacsony nivóra süllyedt.

A parkétagyárosok között beállott békés együttműködést követte a most tapasztalható élénk építési kampány és e két momentum következtében az eladási árak jelentékenyen emelkedtek, mert a beállott nagyobb szükséglet következtében a nyersáru is majdnem 30%-os áremelkedést ért el.

Nagy hiány érezhető szakavatott munkásokban, amine fogva hozzá nem értő elemeket kellett ebbe a munkakörbe bevonni.

Külföldi piacaink közül elsősorban áll Ausztria, amelynek szükségletét nagyobb részben a hazai parkétagyárosok fedezik. Ausztriában az építkezés szintén megindult, és pedig rendszeresebben, tervszerűbben, mint ahogy ez nálunk történt és ennél fogva hihető, hogy Ausztriában és különösen Bécsben, hol a lakásszükség már beállott, az építkezés legalább is a jelenlegi nivón néhány évig meg fog maradni.

Ezzel ellentétben a keményfa üzlet helyzetéről már nem tehetünk kedvező jelentést és pedig egyrészt e cikkben tapasztalható túlhajtott verseny, másrészt e cikket erősen terhelő vasuti szállítási díjak miatt.

A pintérfa-üzlet helyzete kedvezőtlen volt. Régi virágzó exportunkat az amerikai konkurrencia tette teljesen tönkre, míg a belföldi kereslet az elmúlt év közepesnél jóval aluli szőlő-termése bénította meg.

A bükk-fűrészanyag eladási viszonyai sem kielégítőek. Sok ugynevezett gyenge kéz létesített fűrésztelepeket és dobta piacra anyagait, amelyekért aligha látta viszont önköltségeit. A kereslet úgy a bel-, mint a külföldön fennáll és csak kívánatos, hogy az eladási árak összhangzásba hozassanak a kereslettel; ennek elérésére az érdekeltek nagy része tömörülni is kíván.

A tüzifa-piac kielégítő volna, ha nem bénítaná meg az évről-évre megismétlődő kocsihány.

A tölgy-bányafának mind erősebb versenytársa lesz a puha bányafa és ez okból az árak igen nyomottak, miáltal a tölgy-bányafa készítése mindinkább veszít jelentőségéből.

A kőris, juhar, szil stb. fa iránt, amelyekből nálunk soha sincsenek nagy készletek, állandó a kereslet az eddigi árak mellett.

Hogy a jövő mit hoz, azt előre megállapítani nem lehet. Remény van azonban arra, hogy a rönk-anyagért fizetett magas árak kifejezésre fognak jutni a termelvények eladási áraiban is.

Kamrakerületünkben a besztercei és kolozsvári m. kir. erdőigazgatóságok területén a tárgyalt évben az erdő kitermelés az alábbi eredményt mutatja.

A Besztercze-folyó völgyére hajló erdőségekben a Rohlich és Társa cég 193.3 kat. holdon mintegy 30.000 m³ fenyőrönköt termelt, mely faanyagot a Besztercze-folyón a borgóbesztercei fűrésztelepre usztatva e fűrészben különböző fűrészárúra dolgoztatja fel és onnan vasuton szállítja el a bel- és külföldi piacokra.

A Szamosvölgy felső felében a Marilor mellékvölgyben Frank Adolf budapesti fakereskedő cégnek 133.9 kat. hold vágásterület adatott át, melyen mintegy 30.000 m³ fenyőszálfa termeltetett. A faanyag az erdőből erdei vasuton szállítatik a valeamárei fűrésztelepre, innen a fűrész-

árura feldolgozott kész anyag tengelyen szállítatik a 16 klméternyire levő óradnai vasuti állomásra s onnan tovább vasuton a bel- es külföldi piacokra.

A Szászvölgyére hajló erdőségeken a Milkó Vilmos és Fia budapesti fakereskedő cégnek 218.6 kat. hold vágásterület adatott át, amelyen mintegy 30.000 m³ fenyőszálfa termeltetett, mely a cég Romuli községben levő gőzfürésznél dolgoztatott fel s a készárú fuvarral szállítatott a 31 klmnyire fekvő szálvai vasutállomásra, ahonnan aztán vasuton vitetik szét a fogyasztási piacokra.

Az Ilva és Lesvölgyben a Szamosvölgyi Fatermelők Kohn E. és Társai budapesti cégnek átadatott 621.18 kat. hold vágás, amelyen mintegy 93.000 m³ fenyőszálfa termeltetett. A faanyag a vágásokból erdei vasuton szállítatik Kisilvára az ottani gőzfürésztelepre, ahonnan a fűrészáru vasuton szállítatik szét a fogyasztási piacokra.

A Bukovina és Románia felé hajló erdőségekből Actiengesellschaft für Holzgewinnung und Dampfsagenbetreib vormale P. et C. Goetz et Cie cégnek az Aranyosbesztercze, Kosna, Tesna, Kukureásza, Nyegrisor, Hajta és Nyára völgyekben kihasználásra átadatott 458.9 kat. hold vágás, melyen összesen mintegy 75.000 m³ fenyőszálfa termeltetett, amely faanyag a felsorolt patakokon tutajozás útján szállítatott részben a cég dornawatrai, nagyobb részben a galaci fűrésztelepeire, ahol fűrészárura feldolgozva vasuton és hajón küldetik szét a külföldi piacokra, főképp Francia- és Olaszországba és a keleti tartományokba.

A Neuberger-Testvérek budapesti cégnek a Dornavölgyben átadatott 132.9 kat. hold vágás, amelyen és az ezenkívül átadott széldöntvényekből mintegy 35.000 m³ fenyőszálfa termeltetett, amely a dornavölgyi fűrészén feldolgozva a készáru a 40 klm.-nyire fekvő borgói vasut-

állomásra tengelyen s onnan vasúton szállítatik szét a különböző fogyasztási piacokra.

Kolozsvármegye területén levő gyalui és reketői erdőgondnokságok kerületében Grósz József fakereskedő szerződéses vevő által megvásárolt 267.8 kat. hold területen az 1908. évben termelt 26.000 m³ fenyőrönkfa 1910. évben a hidegszamosi gőzfűrészhez leusztattatván és ott részben felfűrészeltetván, egyrészt Kolozsvár és vidékét, másrészt pedig a távolabbi piacokat fogja fűrészanyaggal ellátni.

Az 1910. évben 267.8 kat. hold taroltatván le, azon mintegy 26.000 m³ fenyőrönköt termelt 94700 K 99 fillér vételár befizetése ellenében.

E famennyiség az 1911. év tavaszán a Hidegszamos folyón és mellékvizein ugyancsak a hidegszamosi gőzfűrésznél lévő rakodóra fog leusztattatni és ott felfűrészeltetni.

Ugyancsak a reketői erdőgondnokság kerületében a kalotaszegi erdőipar részvénytársaságnak árverésen és szerződéskötés mellett eladatott a melegszamosi víz környékén tővön az erdőn 85.1 kat. holdnyi vágásterületen levő mintegy 16.800 m³ fenyőépületi fa, melynek egyrésze a bélesmenti fűrészek szükségletének fedezésére adatik át szerződéses vevő által s a többi fűrészrönkökre hoztolva 1911. év tavaszán a Béles-patakon a jósikatelepi fűrészhez fog leusztattatni és ott felfűrészeltetni.

Jelzett vágásterületeken visszamaradt vékony, fűrészrönköknek nem alkalmas, nagyobbára csak szarufa-, rud- és szőlőkarónak alkalmas mintegy 1000 szekér faanyag nevezett cég által a környékbeli lakosság részére bárcázás útján adatik el. A hegyvidéki népnek bárcázás útján eladatott az e célra kijelölt vágásokból a gyalui m. kir. erdőgondnokság által 1509.9 m³ fenyőfa 6243 K 57 f., 142.3 m³ tölgyfa 608 K 24 f. és 213.3 m³ bükk és más

lombfa 478 K 69 fillér értékben, ez utóbbi azonban leginkább mint tűzifa lett elárusítva.

A reketői erdőgondnokság által pedig 2538.3 m³ fenyő épületfa, müfa és fagyártmány 10042 K 66 f., 90 m³ fenyőtűzifa 120 K, 3496 drb fenyőléc 174 K 80 f., 7468 drb karó 159 K 36 f. és 1035 drb lajtorjafa 155 K 25 fillér értékben.

A bárcázás útján törzsenként értékesített faanyagot maguk a környékbeli vevők termelik ki és azt szarufának, dongának, gerendának, deszkának, lécnak, rudnak, zsin-delynek, szőlőkarónak stb. feldolgozva a közeli piacokon értékesítik, de különösen a kész faedényekkel a távolabb fekvő piacokat is felkeresik.

Az értékesítési viszonyok a gyalui és reketői erdőgondnokságokban a kereslet csökkenése és a szarvasmarha között fellépett járványos betegség folytán nem volt éppen kedvezőnek mondható, annak tulajdonítható az a körülmény is, hogy a gyalui erdőgondnokságban 30 kat. hold és a reketői erdőgondnokságban 291.67 kat. hold vágás-terület értékesítetlenül maradt.

Alsófehérvármegyében fekvő kincstári erdők az abrudfalvai m. kir. erdőgondnokság kerületéhez tartoznak.

E m. kir. erdőgondnokság kerületében bárcázás útján eladatott fenyőépületi és műszerfa 1395.5 m³ 5054 K 43 f., karácsonyfa 30 drb 3 K, szőlőkaró 750 drb 18 K 75 fillér értékben, bükk épületi és műszerfa 122.2 m³ 350 K 42 f., mogyoróbabkaró 9500 drb 114 K, csillevezeték 337 drb 101 K 10 f, zuzónyl 55 drb 33 K, sövénykaró 50 drb 1 K 80 f. és sövényvessző 15 kétfogatu szekér 21 K értékben; azonkívül eladatott vegyes fenyőtűzifa tövön 157.6 m³ 174 K 40 f., vegyes bükkűzifa tövön 4164 m³ 9443 K 50 f., és végül az abrudfalvai faraktárból hasáb, dorong és ászoktűzifa 1402 m³ 9599 K 50 f. értékben.

A fenyő épületi és műszerfából a vidék lakosai erdei lécet, zsendelyt stb. a bükk épületi és műszerfából pedig az arany érc-zuzdákhoz szükséges nyílakat, csillevezetékeket, valamint bányafákat stb. készítenek s végül az abrudbányai m. kir. bánya és fémbeváltókivatal az általa tövön vásárolt bükk-tüzifából faszenet éget.

Az értékesítési viszonyok az 1909. évivel szemben visszaesést mutatnak.

Ide tartoznak továbbá a Torda-Aranyos vármegyében fekvő albáki, topánfalvi és vidrai m. kir. erdőgondnokságok kezeléséhez tartozó kincstári erdők fatermelési és kereskedelmi viszonyai.

A nevezett három erdőgondnokság kerületében magán feleknek bárcázás útján eladott tövön 169 m³ fenyő-tüzifa 166 K. 8163 m³ fenyőépületfa és műszerfa, valamint zsendély, donga, szőlőkaró, erdei léc, és cseber abróncs 44587 K 51 f. továbbá 0.2 m³ tölgy és 300 m³ bükk épületi és műszerfa 901 K 80 f. és végül 262 m³ bükk-tüzifa 366 K 80 f. értékben.

Azonkívül a vidrai m. kir. erdőgondnokság kerületében Dr. Lukács Izsó topánfalvi és Hirsch Bunó brassói lakosok, mint szerződéses favásárlók részére 46.4 kt. holdnyi vágásterület 5100 K vételár befizetése ellenében átadatott,

Ezen vágásterületen levő és mintegy 8000 m³ bükkfaanyagból termelés alatt álló tűzifát szerződéses vevők az Aranyos folyón leusztatva részben pedig Tordán értékesítik.

A fenyőfaanyagot zsendely, szarufa, léc, szőlőkaró, faedénydonga stb. árának feldolgozva hozzák a hegyvidéki lakosok forgalomba, amennyiben a havasi szegény népnek régi időktől fogva ezen választékok termelése és piacra való vitele képezi a marhatenyésztés mellett úgyszólván egyedüli kereset forrását.

E vármegyére vonatkozó értékesítési viszonyok és fakeskedelem a megfelelő szállítási eszközök kiánya miatt nem mondható kedvezőnek, azonban a múlt évi eredmény-nyel szemben a fenyőfának törzsenként való eladási módja életbeléptelése által a jövedelem mégis némi emelkedést mutat,

Végül megemlítendő a *Szolnok-Doboka* vármegyében fekvő csekély kiterjedésű és a dési m. kir. erdőgondnokság által kezelt kincstári erdőbirtok, mely mindenütt a községek közelében fekszik és ez oknál fogva elhelyezése kedvezőnek mondható.

E birtokon 14.4 kt. holdon árverésen eladott 8 m³ tölgy épületfa 21 m³ tölgyhasáb és 37 m³ tölgy dorongtüzifa, 417 m³ bükkdorong és 302 m³ galy tüzifa 4377 K 72 f. vételárért

A kihasznált vágásterületek az 1910. évben is újra erdősítették. Az erdőigazgatóságnak alárendelt minden egyes erdőgondnokságnak kerületében az erdők jövedelméből csemetekertek tartatnak fenn arra a célra, hogy a szükséges erdősítésekhez a csemetemennyiséget mindenik erdőgondnokság maga nevelje.

A 11 erdőgondnokságban a különböző korú csemetemennyiség évenként átlag 15 millió darabot tesz ki, amelyből évenként mintegy 4 millió 3—4 éves erőteljes csemete kerül kiültetésre.

A gyümölcsstermelés fejlesztésére Beszterczén fenntartott 17 kat. hold gyümölcsfaiskolából az 1910. év tavaszán is több ezer drb. különböző fajú gyümölcsfa oltványt osztatott szét a vidék lakossága között részben ingyen, részben mérsékelt áron.

Faszén termelés és kereskedés. Kamarakerületünkben tekintélyes *faszén* termelés folyik, mely első sorban a hazai vasgyáraknak, másrészt kivitelre dolgozik. Az üzlet-

menet azonban a jelentkező nagy kínálat miatt nem volt kedvező. Az árak erős hullámmá váltak keresztül, ugyanis míg az év elején 10 ezer klg-ként 450—460 K.-t jegyeztek, addig az árak szeptemberben 410 K.-ra estek.

A nagyarányú áresés előidézésére a nemzetközi vaspiac kedvezőtlen helyzete s ezzel kapcsolatban a kokszkészletek felszaporodása továbbá a tüzifa termelés jövedelmezőtlensége hatottak közre, de legkivált az indokolatlan nagy túltermelés és a magánvasgyárak egyrésze által bevezetett kísérletezés, hogy faszén szükségletüket saját régióban állítsák elő.

E kritikus helyzet az ősz elejéig tartott, mikor is az erdőben visszamaradt tömegek felszenesítése számos helyen befejezést nyervén, a kínálat észrevehetően csökkent. Ehhez járult a száj- és körömfájás fellépése az igavonó állatok között, valamint az állandó esőzések folytán az utak használhatatlanná válása, mely körülmények a szénnek a vasúthoz való kifuvarozását megnehezítették, sőt helyenként ideiglenesen lehetetlenné tették. A változott viszonyok mihamar a piacon is éreztették hatásukat s az árak ugyszólván ugrásszerűen, havonta mintegy 10—20 K.-val waggonként emelkedtek s decemberben már 510 K.-s ár mellett ugy a bel-, mint a külföldön nagyobb kötések létesültek.

Az árak állandó javulásának mélyebb okai is vannak és hihető, hogy a faszén-árak további fokozatos emelkedése is be fog következni. Az internacionális vaspiacra a jövő évben ugyanis előreláthatólag lényeges javulás várható, amennyiben a tervbe vett nagystylű amerikai vasutépítések, valamint a tekintélyes összegekkel előirányzott köz beruházások a legtöbb európai iparállamban, a vasipar ujboli fellendülésére és kellő foglalkoztatására nyújtanak reményt. Az árak alakulására nem kis befolyással lesz az

a körülmény is, hogy a kokszkészletek a hazai vasgyárakra elsősorban irányadó Felső-Sziléziában meglehetősen fogytán vannak. Közismert tény továbbá, hogy a fűtőanyagok árai általában folytonosan emelkedő irányzatot követnek. Van azonban a mondottakon kívül egy állandóan működő közvetlen ok is, t. i. a faszéntermelés napról-napra nehezebbé és költségesebbé válása. A kivándorlás folytán egyébként is megtizedelt munkásságból t. i. egyre kevesebben vállalkoznak a szenelésre, mint fűrésztó és piszkos munkára, ami a fizetett magas munkabérekben nyer pregnant kifejezést.

A faszén-kereskedelem könnyítése céljából kívánatosnak véljük, hogy a Máv. mindig megfelelő számú fedett kocsit tartson a nagyobb faszénforgalommal bíró állomásokon s azokat soronkívül bocsássa a szállítók rendelkezésére, mivel gyakori a panasz, hogy a faszén-alkalmas waggonok hiánya folytán a raktározásnál tönkre megy, vagy legalább is értékéből sokat veszít. Előnyös volna továbbá a vám külföldre feladott faszénre leszállított exportdíjtételek életbe léptetése, miáltal faszénkivitelünk lehetőségének határai erősen kitágulnának.

Méhészet és méztermelés. A tél meglehetősen gyenge lefolyásu lévén, a méhcsaládok igen jól teleltek át. Így tehát a téli veszteség csekély volt s azt is inkább csak egy-egy család elárvulása okozta, nem pedig valami betegség. A gyenge tél azonban nem volt egészen hasznunkra, mert e miatt a méhcsaládok korán megkezdték a fiasítást, a tavasz pedig kedvezőtlen lévén reájuk, a korai fiasítás dacára tulnépesekké nem fejlődtek.

E kedvezőtlen körülmény folytán a rajzás csaknem egészen elmaradt. Csakis egyes kedvezőbb fekvésű helyeken, ott is inkább csak a kasokból jött csekély számú raj, mely a méhcsaládok számát alig emelte 10—20%-kal. A

mesterséges rajzással való szaporítást sem merték a méhészek alkalmazni, főként azért, mert mézkészlet alig volt a méhcsaládoknál, ami pedig e műveletnél nagyfontosságú.

A főhordás ideje — június és július — szintén nem volt kedvező, miért is a méhcsaládok nemhogy felesleges mézet gyűjtöttek volna, hanem a maguk szükségletét is alig láthatták el. Így természetesen mézpergetésről szó sem lehetett. Még szerencse, hogy augusztus és szeptember némiképpen kedvezett a mézhordásra, mert így a téli mézszükségleten kívül némi fölösleget is gyűjtöttek. Így a vidékek változatos hordási viszonyai szerint átlag 2–6 klgr. méznyereséget is juttattak a méhek családonként. Szilágyvármegye e tekintetben kivételt képez, mint a síkföldhöz közelebb eső terület, mert e megye legtöbb területén 10–12 kilogramm mézfölösleget is kaptak a családok után.

Pontos adatok nincsenek ugyan az 1910. évi méhészet eredményéről, mindazonáltal, ismerve az előző évi eredményt s az időjárási viszonyokat, hozzávetőleg megállapítható, hogy a lefolyt évben a kolozsvári méhészeti szaktanár kerületébe eső 8 vármegyében termeltetett mintegy 1100 métermázsa méz és mintegy 110 métermázsa viasz.

Miután az erdélyrészi méz igen keresett, mert víránya változatos és így a belőle gyűjtött méz az egészségre jótékony hatású, azért jó áron is kel az el. De mert ez évben a termelés is kevés volt, a szokottnál is jobb ár volt elérhető. Így a termelők a tisztán kezelt mézért métermázsaanként 130 koronát is kaptak. Az üzletekben kilogrammonként pedig 160—200 fillért fizettek a fogyasztók. A kások méhészek, akik lekénezással szedik el a mézet s azt összegyömöszölve átszűrrik, vagy préselik, avagy sej-

testől együtt adják el, ez évben 80–90 koronát kaptak terményeikért métermázsanként.

Mézfeldolgozással foglalkozó ipar nálunk nagyon csekély. Csak a mézeskalácsosok fogyasztanak kismértékben mézet, mert inkább használnak áruik készítéséhez cukrot, vagy szörpöt, mert az olcsóbb, mint a méz, miért is az ily sütemény soha sem oly értékes az egészségre, mint a valódi mézeskalács. Annál inkább kezd a méz a háztartásban terjedni, mert kezdik belátni, hogy egészségi szempontból a cukornál sokkal hathatósabb édesítő szer. Főként a gyermekek egészségére nagy befolyásu annak napenkénti fogyasztása.

A méhészet körébe vágó iparunk is csekélyebb, mintsem az képes volna a keresletet kielégíteni. Kivételt a mülép termelése mutat, amennyiben a Hutter Gerő kolozsvári mülépgyára fedezni tudta a szükségletet. A kaptár keresletet azonban nem bírja kielégíteni az Erdélyrészi Méhészegylet telepén berendezett kaptárkészítés és a szamosujvári fegyházban készült kaptárak mennyisége. Miért is többen nagyobb távolságokról kénytelenek beszerezni a kaptárakat, de még inkább egyéb méhészeti eszközöket. Ez a körülmény természetesen az okszerű méhtenyésztés gyorsabb mérvü terjedését is gátolja.

A selyemtermelés fontos ügyét kamaránk éber figyelemmel kíséri, mint amely foglalkozás elterjedése és fejlesztése a lakosság széles körének nemcsak jövedelmező mellékkeresetet képes biztosítani, teherviselő képességének emelésére alkalmas, de egyik módját látjuk benne épen a közvagyonosodás elősegítése által, a falusi népesség kivándorlásának csökkentésére is. Nagyon méltányolni tudjuk a selyemtenyésztési felügyelőség ide irányuló nemes törekvését, melyet hatáskörünkben a legnagyobb lelkesedéssel támogatni mindenkor készen állunk. Nem szüntünk

meg a kérdést kerületünkben folyton ébren tartani, annak érdekében közigazgatási hatóságaink útján agitálni. Megelégedésünkre szolgál konstatálnunk, hogy kitaró buzgalomunk lassanként eredményeket mutat első sorban abban, hogy területünkön a termelés érdekében szükséges eperfaültetvények száma évről-évre jelentékenyen gyarapodik. Emelkedett azonban a községek száma is, hol már némi selyemtermelés folyik, ezzel kapcsolatban emelkedett az azzal foglalkozó családok száma és keresetük összege is.

Számottevőbb eredmények azonban akkor volnának elérhetőek, ha a *gazdasági egyletek és gazdakörök*, amelyek a nagy és kiscgazdákkal közvetlen érintkeznek, reájuk befolyást is képesek gyakorolni, vennék kezükbe olyan lelkesedéssel e gazdasági ág megkedveltetését és elterjesztését, mint a minő érdeklődés nemzeti vagyonosodásunk szempontjából méltán megilletné az ügyet. A kérdés szolgálatába volna állítandó a *vetített képekkel kapcsolt felolvasások sűrű rendezése*, oly helyekről pedig, hol a termelés már be van vezetve és elegendő ültetvény arra alapot is szolgáltat, *egy-egy vállalkozóbb és értelmesebb gazdának a szegzárdi tanfolyamra küldése*, hogy a termelés részleteit gyakorlatilag elsajátítsák, községeinkben az ügy apostolai lehessenek. Javasoljuk elsősorban Szilágy-, vagy Szolnok-Dobokavármegyében *minta selyemtermelő gazdaság berendezését*, hogy a nép a szemé előtt fekvő példán okulhasson, kedvét és hajlandóságát e foglalkozási ág megnyerje. Buzdító, jó hatás lenne az által is elérhető, ha *a selyemtermelés körül érdemesebb tevékenységet kifejtő gazdák részére a földművelésügyi miniszter ur évenként elismerő okmányokat esetleg minimális pénzjutalmat is kegyes volna szétosztani*, mert az ilyen ünnepélyes formában történő dicséret sokakat serkeni a jó példa követésére. *Sőt a kitüntetés e nemének a falusi tanítókra*

és lelkészekre történő kiterjesztése is épen úgy meghozná a gyümölcsét, mert ezeknek akcióba állítása, kik a népességgel mindennap és legközvetlenebbül érintkeznek, feltétlenül csak eredményes lehet. E javaslatainkat meleg szeretettel ajánljuk a földmivelésügyi Minister ur áldozatkészségébe, mint amelynek megvalósítása területünkön 1000 K költség keretén belül megoldható lenne. Ez áldozat számba sem jöhet azokkal a nemes célokkal szemben, melyek a népesség keresettel való ellátása, a munkaszere-tetre való nevelése, a kivándorlás csökkentése érdekében az államkormányzatra, mint hazafias feladatot reá ró.

Hatóságaink, a zilahi és dési államépítészeti hivatalok és a Szamosvölgyi vasut dicséretesen megtesznek minden telhetőt e kereseti ág megalapozására, hogy olyan panaszok, melyenek Torda-Aranyos megyében hangzottak fel, mielőbb megszűnjenek. Így pl. a tárgyalt évben e megyében a selyemtermelők száma azért esett vissza, mert a közutak mellett, az utcákon nincsenek szederfák, a magán tulajdonban levő fák használatát pedig a tulajdonosok nem engedték meg. Ennek megszüntetése érdekében most már kezdetét vette a közutak befásítása és ily módon mielőbb biztosítható lesz megyeszerte a selyemtermelés.

Kerületünk selyemtermeléséről és eperfa állományáról tájékozást nyújt az alábbi kimutatás.

**Alsó-Fehér-, Beszterce-Naszód-, Kis-Küküllő-, Kolozs-, Szilágy-, Szolnok-Doboka- és Torda-Aranyosvármegyék
selyem- és szederfa-tenyésztése 1910. évben.**

Vármegye	Selyemtermelő köz- ségek és puszták száma	Selyemtermelő családok	Termeltek selyem- gubót 1910. évben	A selyemtermelők keresete termelt gubók után 1910. évben.	A selyemiparral foglalkozók kere- sete (a beváltó és petekészítő állomá- sokon) 1910-ben	A selyemtenyésztés- és selyemiparral foglalkozók összes keresete kez- dettől bezárólag 1910. évig	Az ország selyemt. felügyelőség kiosztott 1910. évben			
							működése óta		Kiosztott	
							2-3 éves szederfa- csemétét	Kiülteésre alkalmas szederfát	2-3 éves szederfa csemétét	Kiülteésre alkalmas szederfát
	daráb	daráb	daráb	daráb	daráb	daráb	daráb	daráb	daráb	
Alsó-Fehér.....	4	7	98 10	201 97	—	1149 96	50	2750	52845	3350
Beszterce-Naszód	4	8	115 50	234 78	—	1825 99	7950	—	125070	275
Kis Küküllő	5	23	210 80	462 09	463 16	4713 24	—	300	221670	800
Kolozs	5	11	48 70	100 39	—	1997 12	13500	2650	178030	13525
Szolnok-Doboka ..	9	23	246 70	515 40	—	2844 88	1400	1559	53150	13516
Szilágy.....	34	124	3333 10	6948 07	1983 47	60954 77	61850	2102	1033346	31192
Torda-Aranyos ...	1	1	80	1 63	—	4355 45	23000	2130	360530	6866
Összesen	62	197	4053 70	8464 33	2446 63	77841 41	107750	11491	2024641	69524
1909. évben	55	153	2507 80	5434 11	2349 94	66930 45	132750	6238	1916891	58033

Őstermelés.

Sóbányászat és sókereskedelem. Magyarország sótermelésének ma már közel kétharmadrészét az *erdélyi* sóbányák szolgáltatják és bányászatunk ez ága egyre nagyobb jelentőségre tesz szert, amennyiben az erdélyrészi sóbányák üzemének fokozatos fejlesztése lehetővé teszi, hogy egyrészt a belföldi sófogyasztásban mind nagyobb mértékben vegyenek részt, másrészt a hazai sókivittelt célzó törekvések szolgálatába szegődjenek. Évről-évre fokozódik az erdélyrészi kincstári sóbányák termelése és a további fejlődésnek csak biztató kilátásokat nyújt a sókereskedelemnek és sókivitelnek ujszerű kereskedelmi alapon való szervezése, amelynek előnyös hatása minden vonalon jelentkezik.

A magyar királyi kincstár az erdélyi részeken ezidő szerint öt bányaműben folytat sótermelést. Legnagyobb ezek közül a *marosújvári* bányamű, mely egész Európa egyik legnagyobb szerű telepe; de hatalmas arányokban fejlődő képet mutat a *désaknai* bányamű is, mely kifejlesztése és modern felszerelése, különösképpen pedig egész üzemének villanyerőre való átalakítása révén régebbi, sok tekintetben kezdetleges állapotából most teljesen a kor színvonalán álló bányaművé fejlődött és képes lesz már a legközelebbi jövőben sokkal nagyobb igényeknek is megfelelni. Állandó fejlődés képét mutatja a *parajdi* bányatelep is, amióta a Magyar Királyi Sójövedék Vezérügynökségének működési körébe e telep produkciója is

bevonatott. A *Tordán* és *Vizaknán* fenntartott sótermelési üzemek a szokott keretekben a helyi és közvetlen környékbeli szükséglet kielégítését látják el.

Áttérve az egyes sóbányatelepek külörleges viszonyainak szemléltetésére, rámutathatunk arra, hogy *Marosujvárott* további fejlődés észlelhető az évi termelés mennyisége tekintetében, mert míg az 1909. esztendőben összesen 926,930 q, az 1910. esztendőben 932,156 q, vagyis 5226 métermázsával több só került kiszolgáltatásra. Tényezője e fejlődésnek egyrészt az iparsó kiszolgáltatás nagy fejlődése, másrészt a sóexport interziv felkarolása ebben a relációban. Az *iparsó*-kiszolgáltatás az 1909. évben 75,232 q, az 1910. évben pedig 105,608 q volt vagyis az emelkedés egy év alatt 30,376 q. A *sókivitel* statisztikája szerint pedig 1909-ben 12,000 q, 1910-ben pedig 18,600 q marosujvári só szállított ki az ország határán szerbiai rendeltetéssel. Kétségkívül hatással volt a sóforgalom ily alakulására az is, hogy a legutóbbi években szinte rendszeresen visszatérő *kocsihiány* az elmúlt esztendőben, ama célszerű intézkedések következtében, amelyek az összes illetékes tényezők tervszerű együttműködésével tétettek, úgyszólván teljesen megszűnt s a sóellátás minden fennakadás nélkül ment végbe. A Magyar Királyi Államvasutak augusztus és szeptember hónapokban feladásra kerülő sóküldeményeknél *fuwardijkedvezményt* engedélyeztek, amelynek rendeltetése az volt, hogy az őszi sóforgalom a vasut szempontjából legkritikusabb október és november hónapokról e korábbi időpontra koncentráltságos. A Magyar Királyi Sójövedék Vezérügynöksége pedig körülbelől 40 nagyobb vidéki forgalmi gócpontban *tartalék-sóraktárakat* állított fel, közel 100,000 q összes készlettel, más oldalról pedig kereskedelmi szervezetével és kiterjedt hitelezési rendszerével lehetővé tette, hogy az

ország minden vidékén lakó sókereskedők is pillanatnyi szükségletüknél jóval nagyobb sókészletekkel lássák el magukat, úgy, hogy amikor a waggonhiány tényleg beállott, működésbe léptek e tartalék-raktárak és minden nehézség nélkül elégitették ki az ország fokozódott sószükségletét.

Désaknán a forgalom fellendülése kedvezőbb képet mutat, mint Marosujváron. Az 1909. évi összes sókiszolgáltatás 426,993 q., az 1910. évi só-kiszolgáltatás pedig 460.583 q., volt, úgy hogy a többlet ez évben 33,590 q. lett. Az eredmény talán még kedvezőbb lett volna, ha nem befolyásolják hátrányosan éppen amaz átalakítási munkálatok, melyek ez év végén a bányauzemek villanyerőre való átváltását célozták és amelyek miatt néhány héten keresztül a sótermelés csak korlátozott mértékben folyhatott. A bányamű új berendezése, nemkülönben a Sójövedék Vezérügynökségének üzemtelepén ugyancsak villanyos hajtásra eszközölt átalakítások azonban rövidesen befejeztetvén, a következő évben már kétségkívül teljesen ki fog bontakozni az új létesítmények hatása és ezzel karöltve Désakna sóbányászatának és sóforgalmának további nagyarányu fellendülése.

Az egész erdélyrészi sótermesztés és sóforgalom adatai az 1910. évben — szembeállítva az előző 1909. év eredményével — a következők voltak :

Sószállítás az erdélyrészi sóbányatelepekről :

	1909 évben	1910 évben,
Konyhasó (emberi étcelokra)	904,822 q.	885,628 q.
Marhasó (állati celokra)	99,443 „	95,904 „
Iparsó (üzem technikai celokra).....	436,826 „	470,046 „
Só kivitel	138,800 „	155,000 „
	<hr/>	<hr/>
	1.579,891 q.	1.606,578 q.

Az 1910. év forgalma tehát 26,687 métermázsával

haladja túl az előző év és 133,675 métermázsával az 1908 ik év forgalmát.

Az eredmények méltatásánál figyelembe veendő, hogy 1910 január 1-én *az összes hazai vasutak általános tarifaemelését* léptettek életbe, mely természetesen a sószállítványokra is kiterjedt. Ennek természetes következménye az volt, hogy a kereskedelem előre értesült a várható fuvardíjdrágulásról, igyekezett még annak életbelépte előtt hosszabb időre fedezni szükségletét. Ehhezképest az 1909. év december hónapjában rendellenesen nagy forgalom bonyolított le sószállítványokban, ellenben az 1910. január és február hónapjában a felhalmozott készletek következtében érezhető stagnáció állott be, ami az évi forgalomban is kifejezésre jut.

A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság az elmúlt esztendő nyarán Kolozsvárott megtartott mezőgazdasági gép- és tenyészállat-kiállításon a denaturált marhasónak és különösen a mezőgazdasági szempontból nagy horderejű sajtolt marhasó-briketeknek népszerűsítése érdekében külön sátorban mutatta be az érdeklődőknek e produktumait és a szakkörök élénk érdeklődést tanúsítottak a kiállított marhasó iránt, amiről a marhasó briketeknek a hazai gazdaközönség körében egyre terjedő kedveltsége nyújt tanubizonyságot.

Nevezett bank látja el a magyar királyi Pénzügminiszterium megbízásából a hazai sóbányák termékének exportjával kapcsolatos üzleti tevékenységet is. Az eredmények azt mutatják, hogy *kiviteli törekvéseink* érvényesülése minden tekintetben kielégítő módon halad előre és azaz erélyes tevékenység, mely a magyar só részére minél több és minél nagyobb fogyasztási piac biztosítását célozza, figyelemreméltó diadalt mutathat fel az elmúlt esztendő folyamán abban, hogy sikerült *Szerbia* tekintélyes sóin-

portjából számottevő részt biztosítani a magyar sóbányák részére, még pedig 10 éves szerződés alakjában, melynek értelmében a Szerb Királyi Jövedékek igazgatósága évenként legalább 70,000 q magyar só átvételére kötelezte magát. Teljes sikerrel vette fel a magyar sóexport a küzdelmet egyik régebbi fogyasztási piacán: *Bulgáriában* a román versennyel, amennyiben az elmúlt esztendőben is 91,400 q magyar sót vittünk ki Bulgáriába. Ezenkívül *Oroszországba* a nyugatafrikai gyarmatokba, Angliába, Braziliába és Argentínába mentek elég jelentékeny sóküldemények.

A kamarai kerület *iparsóforgalmának* fellendülése is kétségkívül jórészben ama változások eredménye, melyek az iparsó kiszolgáltatása körül az új organizáció életbe léptetése óta érvényre jutottak. Az iparsó-beszerzés megkönnyítése, az iparsó árának olcsóbbá tétele, a kisiparosok mentesítése, mindama komplikált, lassu és nehézkes eljárások alól, amelyekkel régebben az iparsó használatához szükséges engedély megszerzése, nemkülönben a kedvezmény tényleges igénybevétele járt, oly tág teret nyitott az iparsó használatának országszerte, hogy a fogyasztás fejlődése szinte meglepő arányokat öltött. A *marosujvári sóbányánál* van a Magyar Királyi Sójövedék Vezérügynökségének denaturáló telepe, mely 1906-ban 42,700 q. 1907-ben 46,300 q, 1908-ban 51,843 q, 1909-ben 75,232 q denaturált iparsót állított elő, az elmúlt 1910. esztendőben 105,608 q ily sót dolgozott fel és emellett még a désaknai telepről is elszállításra került 7600 q iparsó. A más célokra ugyszólván teljesen értéktelen hulladéksónak ily kedvező felhasználása ipartámogatási célokra figyelemreméltó eredmény a sójövédéki kincstár szempontjából is.

Kamara kerületünkben a Magyar Királyi Sójövedék Vezérügynöksége a mult év végéig 186 iparosnak szerzett

iparsó-használati engedélyt, míg az iparsó-kiszolgáltatás reformjának életbeléptetése előtt mindössze 10 kamara kerületünkbeli iparos használt üzemében iparsót. A tetemes emelkedés részletes adatai szerint az 1910. év végéig iparsó-használati engedélyt nyert iparosok között volt :

agyag-iparos	1
bélikészítő	11
bőriparos	90
fagylalkészítő	53
vasuti iparvágány stb.	4
hűtőiparos	10
kelmefestő	4
lovarda és tornacsarnok	3
szappangyáros	9
sósfürdő	1

Hogy mindez iparosok az iparsó-használati engedéllyel környebben élhessenek, vagyis az iparsót gyorsan és akadálytalanul megkaphassák, a Pénzügyminiszterium megbízása alapján a Magyar Királyi Sójövedék Vezérügynöksége az ország 20 városában tart fenn állandó *videki iparsó-raktárakat*. Kamaránk területén ily raktár a marosujvári és désaknai iparsó-telepeken kívül Kolozsvárott működik és azt az elmúlt év folyamán 35 iparos 78 esetben vette igénybe. A marosujvári üzemtelepnél 470 iparos fogyasztó 1263 esetben, a désaknai üzemtelepnél pedig 1 ipartelep 49 esetben rendelt közvetlenül iparsót.

Szénipar és bányászat. Hazánk szénipara a lefolyt 1910. évben a fejlődés jegyében haladt. Az év elején némi lanyhaság volt észlelhető a szénpiacon, amely részben az enyhe tél, részben pedig a külföld, különösen pedig a sziléziai bányák versenye által okoztatott. Főleg a felső sziléziai bányáknál ugyanis az ipari stagnáció folytán elég tetemes készletek halmozódtak fel, amelyeknek elszállítása érdekében a bányavállalatok a szállítási díjak te-

kintetében kedvezőtlen fekvésü viszonylatok részére rendkívül mérsékelt eladási árakat szabtak. Az év folyamán azonban a piac, különösen a jó termés folytán megszilárdult, amennyiben egyrészt a mezőgazdasági termékeket feldolgozó vállalatok (malmok, cukorgyárok, stb) szén-szükséglete fokozódott, másrészt pedig ezeknek a cikkeknek tömeges szállításából kifolyólag a vasutak fogyasztása is nagyobb volt. Ehhez hozzájárult, hogy a külföldi vasiparban is javulás mutatkozott, úgy, hogy hazai bányavállalataink egész termelésünket könnyen és körülbelül a tavalyi árak mellett elhelyezhették. A külföldi verseny az év végén már nem volt olyan heves és a sziléziai bányáknál felhalmozódva volt készletek ott nagyrészt már eltűntek. Az őszi hónapokban a már évek óta szokásossá vált kocsihány ujjalag és az eddiginél talán erősebb mérvben okozott zavarokat.

A hazai szénbányák termelése körülbelül az elmúlt év színvonalán mozgott. A termelési költségeket, amelyek néhány évvel ezelőtt az általános drágaság és a munkáskérdés által okozott nehézségek folytán óriási módon felszöktek, még mindig nem lehet csökkenteni és e tekintetben a közel jövőben sem várható lényeges változás.

A kokszüzet helyzete az egész év folyamán kedvezőtlen volt. Megszilárdulása csak akkor valószínű, ha Németországban a vasipar terén jelenleg mutatkozó javulás tartósnak bizonyul és tovább terjed.

Az állami bányáknak művelése a várakozásnak nem felel meg egészen, azonban kibontakozásukkal mégis azt eredményezik, hogy előbb-utóbb a külföldi szenek behozatalától függetleníjük magunkat. E cél ugyan a magánbányák terjeszkedésével is elérhető lett volna, ámde csak pár évvel később a magasabb egységár alapján, e szempontból tehát az állami beavatkozás csak üdvösnek mond-

ható. A kamara területén lévő, de a máv. körletén kívül eső szénbányák csak csiga lépéssel fejlődhetnek, mert ezek mostoha eljárást észlelnek épp ama tényezők részéről, a melyektől a legtöbb támogatást várták. Ennek illusztrálására ide iktatjuk az „*Egregyvölgyi kőszénbánya társulat*“ jelentését.

A M. Á. V., mint az állami hatalom részese, rendelkezésével következetesen csak ama bányákat keresi fel, amelyek az ő vonala mellett fekszenek és működnek, mellőzi a vicinálison fekvő vállalatokat, habár e telepek tarifailag közelebb is fekszenek a M. Á. V. amaz állomásaihoz, melyek a vicinális és M. Á. V. gócpontjait képezik, mint amazok. Így pl. Nagykároly vagy Szatmárnémeti és az ezekhez közel fekvő M. Á. V. állomásai inkább a távolból hozatják önköltségi áron Salgótarján szeneit, semhogy a kamarakerületünkbe eső egregyvölgyi vagy szurduki bányáknál fedeznék szükségletüket.

E gyakorlatnak következménye, hogy a M. Á. V. mely szükségletének fedezésével tarifailag önköltségi árakat számol, a fuvaron semmit sem keres, sőt az erőltetett szénzállítással igen gyakran köcsihányt idéz elő, a vicinálisokon fekvő szénbányák fejlődését nem istápolja, a vicinálisok keresetét csorbitja, a kincstárt adóalanytól fosztja meg.

A gyakorlat további folyománya, hogy a vicinálisok a kis forgalom következtében elmaradt mennyiséget tarifák emelésével igyekeznek ellensúlyozni s oly magas díjtételeket számítanak, melyek csak arra alkalmasak, hogy az idegen tőke részesedését a vonalmenti vállalatoktól elriasszák. A vicinálisok egyszerűen a qui vive álláspontjára helyezkednek és oly magas díjtételeket alkalmaznak, mely a versenyt a M. Á. V. állomásain fekvő bányákkal szemben egyszerűen kizárja.

Igy pl. Salgótarján—Nagykároly 317 klm. 84·5 fillér, Zsibó—Nagykároly 128 klm. 38·2 fillér, Ily 12 fillér különbözet a széniparnál, oly horribilis szám, hogy azt áthidalni nem lehet. A kérdéssel szemben tagadhatlanul a vicinálisok helyzete is kényes, ámde mégis elérhető volna az a célzat, hogy a bajokat a kezelési költségek mérséklésével, a befutott vasutvonalak folytonosságának — vicinálisonkint való megszakításának mellőzésével — enyhítsék. Mi a helyi érdekű vasutak közé vagyunk ékelve és a vasutról vasutra való átrovatolás oly újabbi tarifa kezelési illetékekkel jár, amelyek a M. Á. V. vonalain fekvő bányáknál elesnek. Ha azonban a magánvasutak a kezelési illetéknek felét — amire jogositva vannak — elengednék, helyzetünkön máris segítve volna. Ez nem az állami beavatkozás dolga, hanem inkább a magánvasutak elhatározásától függő kérdés.

Vonatkozó petíciónk annál indokoltabb, mert ha például bányánktól — Zsibó állomásig egy 8—9 kilométernyi önálló vasutat felépíteni képesek volnánk, akkor a Szamosvölgyi, az érvényben levő normatívák értelmében, amugy is kényszerítve lenne Zsibó—Zilah dijtételét, a kezelési költségek felével apasztani, vagyis 6 fillér helyett csak 3 fillért kalkulálni. A jelen fennálló viszonyok mellett tehát azért, mert a bányát Zsibó állomással vasut össze nem köti, nemcsak ama csapás sulya alatt vergődünk, hogy az állomásra tengelyen való befuvarozásunk tuldrága, hanem ily vasut hiánya miatt még külön 3 fillérrel kell a Szamosvölgyi vasutnak többet fizetnünk.

További bajunk az, hogy minden utánjárásunk dacára a közigazgatásnál nem voltunk képesek elérni azt, hogy a bánya és állomás között levő utak a teherszállításnak megfelelőleg rendbe hozassanak és tartassanak.

E téren a legsajátosabb kulturállamban is képzelhető

és engedélyezhető helyzetben leledzünk. A vicinálisok ugyanis lefoglalták az ugynevezett utalapot s így mi üzemenket, az Egregy mentén levő községek pedig egész forgalmukat, a képzelhető legrosszabb állapotokra emlékeztető mizériák leküzdésével vagyunk kénytelenek lebonyolítani. Mi például gyakorta a kiszállításokat csak úgy vagyunk képesek eszközölni, hogy a nyári rendes két forduló helyett, esős időben, vagy késő ősszel és télen, félrakomány és előfogat mellett a bánya és az állomás között (8 klm.) csak egyszer fordulhatunk naponta. Vagyis ugyanegy költség mellett, napi négy waggon helyett, egy waggont szállítunk.

A kereskedelemügyi Miniszter ur ő Nagyméltósága a közelmúltban a pénzügyi bizottságban kijelentette ugyan, hogy az utalap lefoglalását a jövőre nézve nem engedélyezheti, ámde e kijelentés a jelen mizériáin nem segít és mi még 35 évig, amíg az utalap felszabadul, vagyunk kénytelenek az utak javítására várakozni.

Az Egregy-patak balpartján levő ut még néhány év előtt a törvényhatósági utak törzskönyvében volt vezetve és fenntartva, megfelelt a célnak, ámde nyolc év óta mint vicinális ut tartatik fenn oly községek hozzájárulásával, amely községekben a községi pótdó a 205 és 215% között váltakozik. Elképzelhető tehát, hogy mily hozzájárulásra képesek ezek a tulterhelt községek a vicinális utak fenntartására. (Kamaránk a helyzet ismerete mellett indokoltnak és sürgős feladatnak tartja, melyre bátrak vagyunk Nagyméltóságod gondosságát is reáirányítani, hogy a vázolt tarthatatlan állapotnak állami sürgős beavatkozással vége vessék).

A kormány a közelmúltban a Szepességnek utak javítására két-három millió koronát engedélyezett és jöllehet, hogy ez utak a Tátra turistaforgalmának emelése érdekében

indokolt befektetésnek minősíthetők, de ez még sem lehet elegendő indok arra nézve, hogy azért az ipar érdeke negligáltassék, vagyis a turista érdek az ipari érdek fölé helyeztessék. Ugyancsak utak javítása céljából utalványozott a múlt év elején a kormány nagyarányu államsegélyt Besztercze-Naszódvármegyének. Az egyenlő elbánás elvénél fogva kívánatos volna tehát, hogy hasonló eljárás követtessék Szilágyvármegyében is, és pedig annál inkább, mert az ország e legszegényebb megyéjének állandó és tartóssá vált kivándorlása amugy is tette kényszerítette a kormányt és népsegélyezési actió címén a M. Á. V. egy évekre szóló nagyobb rendelményével fel is keresett bennünket, ámde mit használ a még oly nagy rendelmény, ha az uti-alaptól megfosztva, a kiszállítás lehetetlen.

Iparpártolás címén pár év óta milliókat költöttünk és e mellett téllenül nézzük, ha meglevő ipartelepek támogatás híján sínylődnék, vergődnek és végül tönkremennek. Hisz mi nem is támogatást kérünk, hanem csak a normális helyzet, a közlekedés lehetőségének megteremtését. Elképzelhetetlen, hogy kulturállamban ily dolgot mégis mint kedvezményt kérni legyünk kénytelenek.

Mi az elmúlt ős derekán külföldi tőkét véltünk bányák üzeménél leköthetni, de tárgyalásaink sajnos, meddők maradtak, mert a külföld mindennéven nevezendő részese-dést addig elutasított, amig nem sikerül nekünk Zsibón az önként értetődő természetes helyzetet megteremteni, vagyis 1. normális tarifákra szert tenni, 2. a hatóságokat az utak oly rendbehozatalára birni, hogy azon a normális közlekedés lebonyolítható legyen.

Általános momentumok felsorolásától tartózkodunk, mert hogy a széntermelés az ipari élet fokmérője stb. stb., mindazt a tekintetes kamara ugyis tudja. Ámde utalunk arra, hogy mig az 1907. évi III. törvénycikk közszállítá-

soknál az állami intézményeket és mindama vállalatokat, melyek állami támogatásban részesülnek, illetve állami szállításokkal vannak megbizva, arra utasítja, hogy szükségletüket a belföldön szerezzék, maga a M. Á. V. is szükségletének több mint $\frac{2}{5}$ részét külföldi szénben fedezi.

A kassa—oderbergi vasut az egész szénszükségletét külföldön szerzi be. E gyakorlat folyamánya kézen fekvő. A még kiadható szükséglet miatt a hazai nagy bányák versengenek s a kis bányákra jóformán nem jut semmi. Ezek elpusztulnak és magyar pénzen terjeszkedik Ausztria és Németország szénipara. Most az államvasutak 3 évre terjedő szállításra évi huszonegy millió q szénre hirdettek pályázatot. E mennyiségnél nem egész 60%-al részesedett a belföld és 40%-nál többel a külföld. A M. Á. V. az arányosítást azzal indokolta, hogy a magyar kötések amugy is folyamatban vannak még, ámde hallgatott arról, hogy mennyi „külföldi“ kötés van még érvényben. A külföld tehát közel 10 millió métermázsza, vagyis 3 évre 30.000 waggonra kapott megbízást. Ezzel szemben utalunk arra, hogy Európa minden kulturállama a kincstári szükségletét az országában fedezi s a külföldet csak akkor keresi fel, ha saját bányászata az igényeket kielégíteni nem bírja. Így az angol és német kincstár összes vasutain és állami intézményeinél csak angol, illetve német szenet vesz és Franciaország is a külföldet csak annyiban veszi igénybe, a mennyiben a belföld a szükségletét fedezni nem képes. De az az eset ott nem fordul elő, hogy valamely bánya állami rendelmények hiánya miatt volna kénytelen üzemét beszüntetni. Ausztria állami szükségletének egyrészét mult évben még a külföldön fedezte, de alig hogy ez abuzus a wieni parlament tudomására jutott, ez meglepő gyorsasággal és minden szokástól eltérőleg a kormányt direct arra utasította, hogy a kincstár szénszükségletét minden

körülmények között *kifejezetten és kizárólagosan csak az osztrák bányáknál fedezze*. Mert úgy véli, hogy ezek egymás közötti versenye is elegendő garantiát nyújt arra nézve, hogy e címen széndrágaság be nem áll. Ily módon az osztrák szénipar megfelelő támogatásban részesül. Még a határozat visszhangja el sem múlt és mi, kik különben Ausztriát gazdasági téren mindenben utánozzuk, itt éppen az ellenkezőt tettük és saját iparunk és forgalmunk hátrányára a külföldi bányászatot támogatjuk. Mert hogy a hazai szénbányászat a kincstár szükségletét ellátni nem volna képes, ez ma már túlhaladott álláspont s ha a magyar bányák árai talán magasabbak is a külföld jegyzéseinél, a kincstár által hozandó áldozat elvész ama nagy horderejű előnyökkel szemben, melyet az államháztartás azzal biztosít magának, hogy kereset nyújtásával a kivándorlást csökkenti, új adóalanyokat teremt és évi oly 70 millió koronát takarít meg, amelyet most szénbevásárlás címen a külföldre küld és azzal a külföldi bányászatot segíve a belföld rovására.

Az az ellenvetés, hogy állami üzeink gyakorta a „külföldi szénre vannak utalva“, technikai szempontból sem áll meg, mert 6000—7000 kaloriás szénrel bíró bányák felett Magyarország is rendelkezik, ennél jobb szénrel Ausztria és Németország sem bír és jóllehet Angliában vannak 8000 kaloriás szenek is, de ezek egyrészt úgy sem kerülnek hozzánk, mert amit onnét hoztunk 1907. és 1908. évben, az sem volt jobb 7000 kaloriánál, másrészt pedig angol szén csak 5 év óta lépte át Magyarország határát. Ha tehát 5 év előtti időnkig el lehetünk angol szén nélkül, annak hiányát technikai szempontból nem éreztük, nem lehet való, hogy most angol szén nélkül el nem lehetünk. Concedáljuk azt is, hogy Westfáliában előfordul 8000 kaloriás szén, ámde ha ebből egyáltalán kaptunk valamit, az is nagyon kevés lehet.

A 6000—7000 kaloriás szén oly kitünő minőség, hogy ez a legmesszebb menő igényeket is kielégíti és így se gazdasági, se ipari, se technikai szempontból nem volt ok arra, hogy a külföldet közel 30 millió q rendeléssel felkeressük. Hogy kereskedelmi szempontból e nagy rendelmény miért eszközöltetett mégis, azt a kérdést itt nem kívánjuk behatóbban tárgyalni, mert arra a következtetésre jutnánk, hogy a kérdés kereskedelmi szempontból egyáltalán nem lett mérlegelve.

A szén oly nyersanyag, melynél a fizetett utolsó filér is, csak a munka, vagy a szállítási díj ellenértéke. A nyersanyag készen fekszik a földben és annak kiaknázása kerül pénzbe. Ha tehát ily cikkért évi 70 millióval adózunk a külföldnek, ez annyit jelent, hogy évi 70 millió értékű munkától fosztjuk meg önmagunkat. Ugyannyi munka értéket fizetünk a külföldnek. Ha ez összeget a belföld munkásai között folyósítanók, akkor évente 140.000 munkásnak biztosíthatnánk átlag 500 K évi jövedelmet. A kivándorlás nagy kérdése nagy részben megvolna oldva. A szén munkás nyers erő, amely éppen a kivándorlás révén vész el az országra nézve. Új adó alanyok támadnának, virágoznék a szén ipar és felvirágoznék minden más iparunk is, mert hisz az egész ipari élet oly láncolat, melynek egyik kapcsa a másikhoz fűződik, egyik szerv a másikba önt új életet.

A felsorolt bajok elleni küzdelemben tölt el az 1910-ik esztendő és sajnálattal konstatáljuk, hogy a mi iparunk ez idő alatt tovább fejlődni nem volt képes.

Elszállítottunk 1910. év folyamán összesen 1200 kocsi szenet. Nagyrészt a Szatmárnémeti, Mátészalka, Nagykároly városok és vidéke részére. Kincstári szállításban is részesültünk, amennyiben a Kassai és Szomolnok hutai dohánygyárak szükségletét mi fedeztük. Itt mindkét helyen

porosz szenet szoritottunk ki a fogyasztásból. Szenünk 6000 kaloriás. Az aknaszén átlagos kalóriája 5900. Alkalmaztuk egész éven át naponta 80 munkást, 26 fuvarost. Kifizettünk munka és fuvarbérek címén összesen 142.000 koronát. Idegen munkás elemet nem használunk, a munkások nagy része a járásbeli lakósokból telik ki.“

A kolozsvári Kőszénbánya Részvénytársaság az 1910. évben céltudatosan előkészített programjának teljesítésén dolgozott, hogy szurduki bányászatát, mely két község határában terjeszkedik ki, modernül berendezze és minden tekintetben szállítóképessé tegye.

Az év folyamán további építkezéseket eszközölt: 7 munkás altiszti lakást és 2, egyenként 24 munkás részére megfelelő legénylakást épített.

Az év végén készült el a nagy beruházások árán létesített sodronykötélpálya, valamint egy teljesen modern mechanikai szénosztályozó és az ezekkel kapcsolatban levő erőmű berendezés.

A szénosztályozó művel kapcsolatban a társaság szurduki telepe a Szamosvölgyi Vasúttal egy körülbelül 500 méter hosszú iparvágány által köttetett össze.

E munkálatokkal párhuzamosan a bányamunkálatok s nagy erővel folytattattak. A társaság szalonai bányászatánál villamos villa, szivattyuk, fűrőgépek és szelőlőztők hajtására erőmű berendezés létesítettett.

A termelésre, a kellő közlekedési eszközök és osztályozó hiányában, nagy súly nem fordított és az 1910. évi széntermelés a tavalyi 65000 métermázsá ellenében 100,000 métermázsára emelkedett.

A beruházások és termelés növekedésével mindinkább érezhetővé válik két sajnálatos körülmény nyomasztó volta,

nevezetesen nemcsak bányamunkásokat kell — áldozatok árán — távolról hozatni és azok részére lakásokat, jóléti intézményeket létesíteni, de az iparilag képzett kézműveseket ugyyszólván nélkülözi a vállalat és a nyári nagyobb építkezések folyamán azokat igen távoli vidékről hozatta. Ugyanez a helyzet az üzemi anyagokkal is, melyeknek javarészét — úgy látszik az Erdélyrészi közvetítő kereskedelem és ipar kellő kiterjedése hiányában — leginkább az ország fővárosából kénytelen hozatni.

Tömegárut termelő e bányászat fejlődésére legnyomasztóban hat a bányatelep kedvezőtlen fekvése illetőleg az, hogy a Szamosvölgyi vasut, melynek mentén a bánya vasuti állomása fekszik, e körülménnyel nem számol.

A bányatelep piaca földrajzi helyzeténél fogva, Szatmár, Szilágy, Hajdu és Bihar megyék és azokkal szomszédos vidék s míg ezen vidékre a termelt szén eljut, addig két, három sőt 4 vasuttársaság vonalain kell átfutnia, ami a mai fuvarpolitika mellett a fuvardíjat tetemesen megdrágítja.

A M. Á. V. kezelése alatt levő helyi érdekű vasutak ugyan kellő indokolással rendszerint megadják mindazon kedvezményeket, melyekre a legtöbb kedvezményt nyújtó Magyar Államvasutaknál számítani lehet, de koránt sincs így ez a Szamosvölgyi vasutnál, mely bár helyi érdekű vállalat, de melynek a törvény a vasutaknál szokásos kedvezményeket más magán vállalattal szemben bizonyára azért engedélyezte, mert működését maga is közérdekűnek tartja.

Nevezett vasutnak körülbelül 30 év előtt volt megalakulásánál a Zsibó—Zilahi viszonylatban a tényleges 25 km. távolság helyett 36 távolsági kilométernek megfelelő magasabb u. n. virtuális díjtételnek ma 30 év után, mi-

dön e vasutársaság alaptőkéje nyereséggel dolgozik, bizonyára nincs létjogosultsága.

Igen kívánatos volna tehát, hogy e díjtétel a valóságos állapotra szállitassék le, melyet az egész Szilágyság kereskedővilága örömmel üdvözlne.

Szakoktatás.

Alsófoku iparoktatás. Alsófoku iparoktatásunk följegyzésre méltó dolgot kamaránk területén csakis Kolozsvárról említhet meg, mely iskolánál a tanulók létszáma, képzettsége, magaviselete és szorgalma jóval felül áll a többi ipariskoláknál.

A kolozsvári iparos inasiskola az 1910-ik évben fennállásának 36-ik évét töltötte be s a hosszú idő alatt folytatja áldásos működését, hogy iparos ifjainknak a legszükségesebb tudnivalókat megadhassa.

Növendékeink létszáma ez évben 1040 volt, kik 17 osztályba voltak beosztva. A tanerők száma az igazgatón kívül 34, kik mindnyájan képesítve vannak iparosok oktatására.

Intézetünknel a szakirányu oktatás már évekkal ezelőtt kezdetét vette, amennyiben a szabók, cipészek, csizmadíák, szobafestők iparáguk szerint csoportosítva szakrajzra járnak, kiket képesített szaktanárok oktatnak. A nyomdászoknak külön szaktanfolyamuk van, hol kizárólag saját szakmájukba vágó elméleti oktatásban részesülnek. Ugy kamaránk, valamint ipariskolánk igazgatósága többször megpróbálta már a többi iparágak szerinti csoportosítást és oktatást, de mindannyiszor anyagi dolgok miatt törekvésünk nem sikerült.

A tanítás 17 osztályban folyt és pedig 1 előkészítő, 9 első, 4 második, 2 harmadik és 1 nyomdász osztályban. Itt sajnálattal kell megemlítenünk, hogy még mindig fenn

kell tartanunk az előkészítő osztályt, mert iparos mestereink közül sokan vannak még, akik oly tanulókat is fölvesznek iparágukra, kik még írni, olvasni sem tudnak. Hiába volt az ipariskolák tanítótestületének kérése az ipartestülethez, mert magok az iparosok bevallják, hogy vannak olyan iparágak, melyekre tanulót semmi körülmények között nem kapnak s kénytelenek még írni, olvasni nem tudó növendékeket is tanulóul fölvenni.

Ily körülmények között e bajon csak a községek előljáróságai segíthetnének, kik szigorubban ügyelnének az iskolakötelezettek beiskoláztatására.

Az évváró vizsgálaton a város 200 koronás adományából, valamint az ipartestület könyvadományából 166 növendék részesült jutalomban.

E tanévet befejező vizsgálatokon kamaránk elnöksége 15 drb ezüst érmet osztott ki a tanítótestület ajánlatára azok között a növendékek között, kik e tanévben mint kiváló szorgalmu és példás magaviseletű növendékek felszabadultak. Ugyanennyi érmet osztott ki a tanoncmunkakiállításon kitüntetett tanulók között is. Az érmek kiosztása a kamara által rendezett ünnepség keretében történt, melyen képviselve volt a város, mint az iskola főntartója, az ipariskola igazgatósága és tanítótestülete, ipartestület és szép számú érdeklődő. A kiállításon résztvett 156 tanuló. Itt sajnálattal kell megemlítenünk, hogy ez évben is hiányzott a tanulók, de különösen a mesterek részéről az az érdeklődés, amely a megelőző években mutatkozott. Ugyanezt mondhatjuk a kiállított tárgyak mennyiségéről és minőségéről is, minek egyedüli oka csak az lehet, hogy mestereinknek nagyobb része ily drágaság mellett nincs abban a helyzetben, hogy nyersenyagait olyan tárgyakba fektesse be, melyet nem értékesíthet azonnal. A kiállítást a tanítótestülettel karöltve, az ipartestület előljárósága ren-

dezte s jutalmul kiosztott 15 drb arany, 21 drb ezüst, 23 drb bronz és 97 drb dicsérő oklevelet.

Az intézet évi költsége 16582 korona, mely összegből 3000 koronát a tandíj és 3000 koronát a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur fizetett s így a város terhére 10582 korona maradt. Osztályaink azonban oly tulzsufoltak, hogy legközelebb legalább 3 új osztály beállítása válik szükségessé. Vannak olyan osztályok, melyekben csak 60 kilenc-tíz éves rendes iskolás növendéket lehet elhelyezni s e helyett a 14—20 éves iparos ifjak közül 80—96 van egybe zsufolva. E tulzsufoltságon kívül ugyancsak hátráltatja az eredményt az estéli órákban beosztott mértani és szabadkézi rajzoktatásnál, valamint az olvasni és írni tanításánál a rossz és gyenge petroleumvilágítás is, melyen segíteni multhatatlanul és sürgősen kell, amint a város e célra áldozhat.

A „vendéglősök szakiskolája” is egyre növekvő pincér és szakács tanulókkal folytatja működését. Ez iskola költségvetése a fenti összegben ném foglaltatik benn, azt buzgó kolozsvári vendéglősök sajátjukból tartják fel.

A területünkön működő 18 inasiskola adatait feltüntető kimutatást ide iktatjuk:

K I M U T A T Á S

a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara területén levő alsófokú iparostanonc-iskolákról az 1909—10. tanévben.

Sorszám	Törvény-hatóság	Az iskola helye	Heti tanórák száma osztályonként		Az iskola költségei		S e g é l y		tanulók száma			Az összes osztályok tanórái hetenként	A felállított osztá-száma	A munka-kiallításban résztvev		A tanerők száma
			K	f.	K	f.	egyéb	beiratkozott	kimaradt	felszabadult az év végéig maradt	tanulók száma			tanonc	dphbal	
1	Kolozs	Kolozsvár	16594	3000	13594	1031	95	229	707	151	17	156	176	31		
2	Bánfihunyad	Bánfihunyad	2639,90	430	2209,90	118	13	14	91	26	4	14	30	6		
3	Aburdánfa	Aburdánfa	1360,31	650	710,31	52	2	7	43	12	4	—	—	3		
4	Gyulafehérvár	Gyulafehérvár	4389	1400	2989	269	30	25	214	42	4	—	—	9		
5	Marosujvár	Marosujvár	1185	700	485	92	7	2	83	10	4	—	—	2		
6	Nagyenyed	Nagyenyed	2317	1000	617	224	21	8	175	28	4	40	57	4		
7	Beszterce	Beszterce állami	6568,50	6040	528,50	217	18	23	176	48	5	—	—	6		
8	Beszterce-Naszód	Beszterce állami közséگی	12165,16	2400	12165,16	218	9	20	189	60	5	58	87	7		
9	Dés	Dés	5968	1200	3568	290	23	23	244	50	6	40	60	4		
10	Szolnok-Doboka	Szamosujvár	3192,02	1700	1992,02	143	18	7	118	25	4	37	45	4		
11	Kis-Küküllő	Ezsebetváros	2376	800	676	138	15	10	113	20 1/2	4	41	35	4		
12	Marosludas	Dicsőszentmárton	1809	1000	1009	83	10	6	67	16	4	26	30	5		
13	Torda-Aranyos	Marosludas	1704,62	600	704,62	79	15	2	62	21	3	30	49	4		
14	Szilágy	Torda	5873,52	1200	5273,52	340	22	35	283	48	6	26	34	8		
15	Szilágy	Szilágyvesch	1466,37	2200	266,37	58	7	6	45	32	4	—	—	4		
16	Szilágy	Szilágyosmllyó	2725,50	2200	525,50	178	20	26	132	28	4	35	68	4		
17	Szilágy	Zilah	3870	2200	1670	140	5	10	125	32	4	—	—	6		
18	Szilágy	Zsibó	1415,34	1200	215,34	66	7	5	54	19	4	35	57	3		
Összesen :			77519	24	28320	—	49199	24	3736	337	478	2921	—	538	752	—

Ipari továbbképző tanfolyamok. Nagy sajnálattal említjük föl, hogy az *ipari továbbképzés* fontos ügyét legjobb meggyőződésünk és törekvésünk dacára sem volt módunk abban a mértékben felkarolni, mint amilyen ke-
retekben az előző években megtettük és amily mértékben az érdekeltségi körök azt kívánták. Eltekintve a székhe-
lyünkön fennálló ipari szakiskola kebelében megtartott to-
vábbképző különféle tanfolyamoktól, kamarakerületünkben
csupán *Tordán* és *Kolozsvárt* volt 1—1 fazekas tanfo-
lyam, *Szilágyosmlyón* pedig timár tanfolyam rendezve
Ezenkívül ajánlatunkra kegyes volt Nagyméltóságod 2 fa-
zekas iparosunkat államköltségen a budapesti központi
agyagipari tanműhelybe berendelni. Teljes szünet állott
azonban be a *szabó és cipész*, továbbá a téli időszakban
tartani szokott *általános irányu tanfolyamok* rendezése
tekintetében.

A tanfolyamok nyomában keletkezett közhangulatot és a tanfolyamokat végig járt iparosok tevékenységét figyelemmel kísérve, örömmel láttuk kézzel fogható hasznos voltát a vándortanfolyamoknak. Épen azért lehangoló reánk és az érdekeltségre egyaránt, hogy e jól kamatozó állami gondoskodás félben maradt. A legeklatánsabb eredmény a *timár* ipar körében észlelhető, hol *Sztodola József* vándortanító lelkes működése a már elhalni készülő kistimárokba önbizalmat és életet lehelt, valóságos fellendülést eredményezett. Nem mulasztjuk el e helyen is kérni Nagyméltóságodat, hogy nevezett vándor szakoktató üdvös ered-
eredményü tevékenységét további megbízatás adásával az ország timár iparosai érdekében biztosítani kegyeskedjék. Tisztelettel kérjük továbbá arra is Nagyméltóságodat, hogy a kereskedelmi irányt szolgáló téli általános továbbképző tanfolyamok rendezését kegyeskedjék felujítani, mert a számvetés, ipari könyvvezetés, levelezés elsajátítására és

fejlesztésére napjainkban minden iparosnak rendkívüli nagy szüksége van és az ide irányuló állami áldozatkészség üdvös befektetés.

Iparos felolvasások. A kamaránk erkölcsi és anyagi támogatásával *székhelyünkön működő vasárnap délutáni iparos felolvasásokat rendező helyi bizottság* az 1909—1910. évi cyclusban is folytatta jól megalapozott tevékenységét. A hasznos tudományok minden ágára kiterjedő előadási sorozat az iparosok élénk látogatását vonzotta és mert az előadások tulnyomó része mutatványokkal, kísérletekkel volt egybekötve, a szemléltetés segítségével az oktatás maradandóbb eredménnyel járt. A cyclusban 1909. november 14. és 1910. március 20-ika közé eső vasárnap délutánonként együttesen 18 előadás volt tartva, melyeken összesen 2518 személy volt jelen és így 1—1 előadásra átlag 139 személy esett. Az előadások látogatottsága és iparosaink általános tudásának emelésére ható jótékony befolyása arra utal, hogy e rendszernek vidéki nagyobb városainkra való kiterjesztése kívánatos és szintén üdvös eredményű volna. Nagyobb városainkban a kolozsvárihoz hasonló szervezetek alakítására, iparosaink részéről pedig a látogatottságra a legszebb kilátások vannak, előadóknak sincs hiány, csupán az anyagiak hiányoznak. Kamaránk az Országos Bizottságnál több ízben javasolta Gyulafehérvár, Besztercze, Torda és Zilah városaink hasonló szervezetekkel leendő behálózását, mert meggyőződésünk szerint az előadásoknak kétségtelenül hasznos, nevelő hatása van, iparosaink hiányos tudását képes fejleszteni: a tanulás és tudás iránti vágyat bennök felkölteni alkalmas, éppen azért az e cél érdekében Nagyméltóságod és kamaránk által hozott hasonló áldozatok jó befektetést képviselnek. Bátrak vagyunk ez ügyet Nagyméltóságod áldozatkész figyelmébe ajánlani.

A kolozsvári m. kir. állami fa- és fémipari szakiskola a lefolyt tanévben fennállásának 26-ik életévét töltötte be, mely tanév az előzőkhöz képest nemcsak céltudatos munkásságról, hanem újabb folytonos fejlődésről is számol be. A tanítás és gyakorlati oktatás a fa és fémipari szakon 1909. szeptember 4-én kezdetett meg, míg az évvégi vizsgák június 15-től 18. napjain, kiküldött miniszteri biztos elnöklésével tartattak meg. Az intézet népesége a következő volt:

Az alap szakosztályban (fa és fém)	101 tanuló.
A tanoncszaktanfolyamon	248 „
Az iparossegéd továbbképz. tanfolyamokon	84 „
A különböző gépkezelői tanfolyamokon	62 „
A dinamógépkezelői tanfolyamon	29 „
A gázmotorkezelői tanfolyamon	24 „
A mérlegjavító tanfolyamon	38 „
A kalotaszegi faragó tanfolyamon	7 „

Összesen 593 tanuló,

ami körülbelül az előző tanévben elért létszámmal megegyezik.

Az iskola tanulói létszáma esztendőök óta nem mutat emelkedést, aminek oka nem a jelentkezők hiányára mutat, hanem az intézet és a műhelyek befogadó képessége kizárja több tanuló felvehetését. Évről-évre gyarapszik azon visszautasítottak száma, kiket hely hiányában kénytelen az iskola a felvételtől elutasítani. Több ízben bátorkodtunk Nagyméltóságod figyelmét ezen Kolozsvár ipari életére nagy kihatással bíró intézmény helyiségeinek teljesen kielégítetlenül szűk voltára felhívni. Az iskolai műhelyek annyira tulzsufoltak, hogy az igazgatóság nem képes újabb, szükséges szerszámgépeket beállítani, sőt az előirt védelmi intézkedések is éppen a tulzsutoltság miatt nagyon nehezen teljesíthetők. Az országszerte megindult áramlat, hogy a

szülők ipari pályára adják gyermeküket, Kolozsvárt is élénk visszhangra talált és annál nagyobb az érdekeltek elkese- redése, hogy a jelentkezők fele fölvételre nem találhat. Ezen okoknál fogva szabadjon Nagyméltóságod figyelmét újlag és nyomatékkal fölhívni arra, hogy az iskola kibő- vítésének ügye többé halasztást nem szenvedhet.

A rendes szakosztálybeli tanulók statisztikájából örömmel állapíthatjuk meg, hogy a tanulóknak 70 százaléka helybeli illetőségű s így az intézet benépesítése tulajdon- képpen helybeli tanulókkal is lehetséges. A jelentkező vi- déki tanulók a már előbb említett körülmények folytán fölvételre csak kevés számban találnak. Ami az egyes tanfolyamokat illeti, azok közül az iparos-tanoncok esti szakrajztanfolyamai, az asztalos, géplakatos, cipésziparos, az általános ipari továbbképző tanfolyam, továbbá a kü- lönféle gépkezelői tanfolyamok munkásságáról már előző évi jelentéseinkben részletesen megemlékeztünk s azért ezuttal elegendőnek tartjuk annak feljegyzését, hogy e tanfolyamok a régi kipróbált rendszer szerint ez évben is sikeresen szolgálták a szakképzést, s ekként e tanfolya- mok jövőben való állandósítása kívánatosnak mutatkozik. Új tanfolyam az elmúlt tanévben nem létesítettett, azon- ban az 1908—9 tanévben megkezdett gázmotorkezelői tanfolyam, a mérleg és mértékismertető és javító tanfolyam, valamint a körösfői fafaragók gyakorlati és továbbképző tanfolyama ezidén is megtartatott. A hallgatók emelkedő létszáma és az elért szép siker ezen tanfolyamok állandó- sítását is biztosítja. A rendes szakosztályok munkaidejének végén, valamint a segédképző tanfolyamok bevégeztével rendezett rajz és munkakiállításon örömmel láttuk a terv- szerű előhaladást s a készült szép munkákat.

A nagyszámu tanuló ifjúságot megfelelően nagyszámu oktató személyzet tanította és pedig az igazgatóval együtt

a rendes szakosztályokban és esti szaktanfolyamokon 6 rendes, 9 óraadó tanár, 6 művezető, 1 előmunkás és 3 fölkért művezető működött. A vallásoktatásról a hitfelekezetek 7 hitoktató útján saját hatáskörükben gondoskodtak.

Az iskola személyzet nemcsak az iskola ügyeit vitte, hanem nehéz elfoglaltsága mellett mindenkor rendelkezésére állott a közönségnek, különösen az érdekelt iparoságnak, mely pedig rajzok készítése s szaktanácsok adása céljából gyakran keresi fel az iskolát.

A tanév vége felé az intézet III. és IV. éves tanulói az igazgató, 2 tanár és 2 művezető vezetése alatt a felsőmagyarországi fa- és vasipari telepeket tanulmányozták, mely tanulmányúthoz kamaránk is 150 korona adományval hozzájárult, ami által lehetővé tette, hogy a legszegényebb tanuló is részt vehet e hasznos kirándulásban.

Az intézet rendes szakosztályait 7 fa és 12 fémpari tanuló végezte, kik valamennyien megfelelő elhelyezésre találtak.

Az intézet költségei 80459 koronát tettek ki, melyhez kamaránk 4800 koronával járult. Az intézetben levő tanulók közül 28-an összesen 1600 korona pénzbeli ösztöndíjat kaptak, azonfelül többen ingyen ebéd és rajzsegélyben részesültek.

Az ingó és ingatlan leltári vagyon értéke 360559.09 korona.

A fa és fémpari szakiskolával az ipar továbbfejlesztése érdekében harmonikusan együttműködik az I. Ferenc József iparmúzeum. A szaktanfolyamok egyrészét az iparmúzeum vállalta magára, a nyilvánosságnak átadott iparmúzeumi szakkönyvtár, továbbá a lassu mértékben, de egyre szép irányban szaporodó gyűjteménycsoportok mind nagyobb érdeklődő iparos közönséget nyernek meg a maguk számára. Sajnos az iskolánál fölpanaszolt szük

helyviszonyok az iparmuzeumnál is főállanak, amennyiben a fölszaporodott gyűjteménytárgyak az egész épületet betöltik, úgy hogy az ipari és kereskedelmi időszakos szakkiállításokra már nincs alkalmas hely.

Az iparmuzeum is csak abban az esetben képes jövőben az ipari érdekeket érintő fontos missióját teljesíteni, ha helyiségeinek kibővítése további halasztást nem szenved.

Kereskedelmi Akadémia. Kamara kerületünkben a kereskedelmi szakoktatásnak legfőbb képviselője a kereskedelmi akadémia, mely tanulmányi szempontból két tagozatra oszlik és pedig:

a) Akadémiai — főiskolai — tagozat, melynek rendes hallgatói csak olyanok lehetnek, kik felső kereskedelmi iskolai, vagy középiskolai érettségi bizonyítványt, vagy ezzel egyenértékű gazdasági vagy ipariskolai végbizonyítványt szereztek, vagy valamely katonai tisztképző intézetet sikerrel elvégeztek. E tagozat két éves tanfolyamu s az évi tanpénz 240 K. Ilyen ker. főiskola összesen 3 van hazánkban.

b) Felső kereskedelmi iskolai tagozat, mely három évfolyamu s tanulói olyan ifjak, kik a közép-, vagy polgári iskola négy osztályát végezték. E tagozatot végző növendékek érettségi vizsgálatot tesznek s egyéves önkéntességi kedvezményt élveznek. Évi tandíj 200 K. Ilyen iskola 44 van Magyarországon. (1909—10.)

A Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia az 1909—10. tanévvel fennállása 32-ik évét töltötte be s így egyik legrégibb ilyen szakiskolája hazánkban s népességre is állandóan a legelsőik között foglal helyet. E tanévben is a felső keresk. iskolának 242 rendes és 9 magántanulója, az Akadémiának 51 hallgatója volt s így az össznépeség 302-t tett. A tanári testület 41 tagból állott.

Míg a felső kereskedelmi iskolában a tanítás a

44001—1895. sz. alatt kiadott tanterv keretében történik, az akadémiai tagozaton tudományos színvonalon álló előadások tartatnak a magasabb fokú kereskedelmi, forgalmi és közgazdasági ismeretekből; a nyelvek közül pedig a német, francia, angol, olasz és török tanítatik, hogy a főiskolát végző hallgatók az így megszerzett szakképzettségük által képesíthessenek arra, hogy a kereskedelmi pályákon egykor vezető szerepet vihessenek, a nemzetközi nagy kereskedelemben sikeresen munkálkodhassanak, a különböző pénz- és biztosító intézeteknél, ipari és közlekedési vállalatoknál pedig magasabb állásokat is eredményesen betölthessenek.

Az 1909—10. tanévben az akadémiai tagozaton következő előadások tartattak: I. Kereskedelmi tudományok: A koronaszámítás általános része. Számítások az áruüzlet és nemzetközi kereskedelem köréből. A folyószámlák tana. Bevezetés a differenciák- és integrálszámításba. Politikai számtan. Életbiztosítási számítások. A magyar halandósági táblák szerkesztésének matematikai magyarázata. Egyszerű és kettős könyvvitel. Import és export ügyletek elszámolása. Bank- és börzeügyletek elszámolása. Áruüzleti praktikum. Banküzleti praktikum. Gyárak könyvvitele. Könyvviteli rendszerek és a könyvviteli irodalom. Magyar kereskedelmi levelezés és stílusgyakorlatok. Export és import s a bankügyetek levelezése. Der Ausgleich des Fakturabetrages im internationalen Handelsverkehr. Állami számvitel. II. Idegen nyelvek: Németnyelv és stílusgyakorlatok. Német kereskedelmi levelezés. Francia kereskedelmi nyelv és levelezés. Angol kereskedelmi nyelv és levelezés. Olasz kereskedelmi nyelv és levelezés. Oszman-török nyelv. III. Közgazdasági előadások: A közgazdaság legujabbkori története. A társadalmi gazdaság alaptanai. A társadalomgazdasági termelés szervezete. Vám és kereskedelmi politika.

Bank és börzeismeretek. Nemzetközi forgalom ismeret. Társadalmi politika. A kapitalisztikus termelés újabb problémái. Magyarország és Nagybritannia — gazdaság politikai előadás. — Közgazdasági szeminárium. Német nyelvű kollokvium a gazdasági élet napi kérdéseiről. Pénzügytan. Gazdasági statisztika. Új adórendszerünk. Sociologia, vitatkozási gyakorlatokkal. Vámügy és vámkezelés. IV. Jogtudományi előadások: A magyar magánjog különös része. Jogszolgáltatás bel- és külföldön; Konzuli intézmény. Kereskedelmi és váltójog. Tőzsdei biráskodás. Iparjog. Nemzetközi váltó és csekkjog. Tengeri kereskedelmi jog, Vasuti és hajózási díjszabás. A magyar közjog alapvonalai. A strike és jogi szabályozása. V. Gazdasági földrajz és áruismeret: A világ vezérállamainak rendszeres gazdasági földrajza. Oceánografia és folyamtan, tekintettel a hajózásra. Magyarország árutermelési földrajza. Alkalmazott földrajz, tárgyi feladatokkal. Áruismeret. A gyarmatárak termelési földrajza világkereskedelmi szempontból. A gabonafélék áruismerete és kereskedelmi technikája. VI. Ügyességek: Gyorsírás. Gépirás. Torna és vivás.

Az akadémia 23 év óta (1887—8) internátussal van összekötve, mely példás szervezetével és sikeres eredményével teljesen kiérdemelte a szülők bizalmát. Az 1909-10 tanévben 87 növendéke volt a bellakásoknak, kik felett a nevelői tisztet az igazgató és hat tanár teljesítette. A nevelés és teljes ellátásért járó évi díj 900 korona.

Az akadémia és internátus 1909—10 évi fentartási költsége 168862 K-t tett, melyhez a nagymlt. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 28000 K., Kolozsvár sz. kir. város 6000, Kamaránk 1000 K segélylyel járult. A jó ügy kárára őszinte sajnálattal említjük meg, hogy az akadémia felügyelő bizottságának úgy az intézet épületének kibővítése, mint a fenntartáshoz méltányosabb se-

gély kieszközlésére tett lépései a közoktatásügyi m. kormánynál nem vezettek sikerre, pedig az állam nagyobb támogatása e kiváló szakiskolánk tovább fejlődésének elengedhetetlen feltétele s ez irányban bátrak vagyunk Nagyméltóságod figyelmét is felhívni.

Kereskedő tanonciskola. A kolozsvári kiváltságos kereskedő társulat által 1839-ben megalapított tanonciskola már 29 év óta van kapcsolatban az akadémiával, annak helyiségeit, tanszereit használja s a tanítást is többnyire a felső ker. iskola tanárai végzik s így a sikeres működésnek minden eszköze rendelkezésére áll. Ennek dacára is nagy akadály a eredményes szakoktatásnak, hogy még mindig sok olyan tanonc van, kik az elemi iskolából lépnek a kereskedő pályára, mely pedig ma már nagy intelligentiát követel meg attól, ki e pályán boldogulni akar. E baj orvoslásáról, mint azt már többször hangsúlyoztuk, az ipartörvény revíziójánál annál inkább kell gondoskodni, mert különben kis- és középkereskedelmünk jövőjét veszélyeztetjük. A kereskedő tanonciskolának az 1909—10 tanévben 90 tanulója volt, kik közül a felső osztályt 25 végezte el. Az iskola fenntartója ma is a kolozsvári kiváltságos kereskedő társulat, de a 3700 K fenntartási költséghez Kolozsvár városa 500, Kamaránk pedig 800 K-val járult.

Ipar és kereskedelem.

A tárgyalt évben kerületünk ipari és kereskedelmi vállalatai kielégítő foglalkozást és keresetet találtak, mert a jó termés eredmények és az építőiparban jelentkezett nagy arányú fellendülés, meglehetősen pénzbőséget eredményeztek a belpiacon. A piac felvevőképessége, a gazdaközönség vásárlási kedve emelkedést mutatott, bár ez utóbbinak fogyasztása nem állott arányban a terméseredménnyel, de az abban leli magyarázatát, hogy az előző évek nem kielégítő termései következtében a szükségletek pótlása sok tőkét kötött le.

Gazdaközönségünk vásárló képességét, a mezőgazdasági kultúra nagyobb haladását megakasztja az a körülmény, hogy nincs belterjes gazdálkodás, a kisbirtokosok nagy tömege igen hiányos intelligenciával rendelkezik és nem tudja figyelembe venni és alkalmazni a kultur államok gazdaközönsége által mutatott példát és tapasztalatokat. Mezőgazdaságunk érdekeltjei általában mind egetőbbben érzik a *mezőgazdasági kísérleti állomások* hiányát, amelyek tanácssal, utmutatással látnák el őket a termelés intenzívítása felől.

Épen olyan szükséglet pótolnának az *ipari kísérleti állomások* felállítása is, melyek az állam részéről kívánt áldozatkészséget a hatványozott termelési eredmények által sokszorosra visszafordítanák az államkincstárnak. Különösen a németországi ide vonatkozó tapasztalatok a legbuzdítóbb példák arra, hogyan kell a tudományos képzettséget és in-

tézményeket a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem fejlesztése és ezzel az állam nemzetgazdasága javára közszolgálati jeleggel rendelkezésre állítani.

Nem kisebb jelentőségű kérdés hazai kisiparunk megerősítése, erős társadalmi tényezővé fejlesztése. Szükséges e cél érdekében a rég vajudó *ipartörvénynek* a fejlődő gyakorlati élet követelményeit figyelembe vevő helyes megalkotása és sürgős életbeléptetése. Örömmel fogadta a hírt az Ország iparos közönsége, hogy az előző években elkészült tervezet újabbi átdolgozására kiadatott és hogy a tulterjedelmes tervezet részleteire bontva lesz fokozatban és önálló törvénykezés jellegével életre keltve, de hangsúlyozzuk, hogy a helyes törvény alkotás kellékével egyenlő érdek, annak minél előbbi sürgős éle be léptetése is.

Körütekintő gondossággal új alapra volna fektetendő az *inasnevelés* nagy kérdése is, mert a régi gyakorlatot a fejlődő kor, már jórészt túlhaladta. Az *inasotthonok* intézménye országos szervezetté növesztendő, de ezen felül *minta műhelyek* is beállítandók lennének, amely célok keresztülviteléhez az állam ne csak erkölcsi, hanem lényeges anyagi áldozatot se kiméljen.

A fejlődött viszonyok között az iparos nemzedék boldogulásának alapjává vált a szakbavágó szellemi tudás jelenléte is, hogy a viszonyokat kinyílt élesszeggel megfigyelni és javukra a legjobban kihasználni képesek legyenek. Sajnálattal nélkülözötte tehát iparos világunk a különféle szak- és általános kereskedelmi tudást nyújtó ipari tanfolyamokat és valóban károsnak kell jelezniük az olyan takarékoskodást, amely a leghasznosabbnak bizonyult intézményeket szünetelésre kényszerítette. Mély tisztelettel ajánljuk ennél fogva Nagyméltóságod figyelmébe és áldo-

zatkészségébe az elhanyagolt *ipari tanfolyamok újra beindítását, sőt kiterjesztését.*

A kisiparunk *állami gépekkel történő segélyezése körül* is nagy visszaesés volt tapasztalható, de elfogadhatónak tartjuk e téren az érvényesített tartozkodóállás foglalatát, mert valóban több eredmény várható, ha az adományozás jövőben határozott tervszerűséggel, nagyobb körültekintéssel fog történni. A múlt tapasztalatai ez irányzat követését írják elő.

Egész ipari termelő osztályunk szorongó szívvel várja az 1907 : XIX. t.-cikk rég megígért reformját, melyről remélik a *munkásbetegsegélyezés és balesetbiztosítás* körül a munkaadókat súlyosan terhelő hátrányok gyökeres orvoslását.

Ipartestületeink száma a *Szilágycseh* községben szervezett új alakulattal tizre emelkedett. Működésük eredményességéhez sok szó fér, bár ott hol a vezetőség hivatását átérzi, az együttes működést belső egyetlenségek meg nem zsidbasztják, az iparosokra sok hasznos munkakört töltenek be. Az ipari hitel ellátására, a termelés és értékesítés fejlesztésére szövetkezeti alakulattal rendelkezik több ipartestületünk, segédszállókat tartanak fenn, az inasiskolák felügyeletében ténykédnek.

A fegyenc ipar elleni panaszok sűrűn hangzottak fel a tárgyalt évben is. Ujabban a fegyenc munka már a csizmadia iparnak is versenyt okoz. Ha a fegyenc ipar a tömegtermelést és olyan iparágakban kultiválná, amely területén a hazai kisiparnak versenyt nem okoz, vagy a behozatali szükségletet pótolná, senkinek se lehetne ellenvetése a rabmunka ipari értékesítése ellen. Csudálatos, hogy évtizedes küzdelmünk és meg-megújuló javaslatunk, hogy az igazságügyi miniszter a fegyenc munkaerőt mezőgazdasági és olyan ipari foglalkozásokra használtassa föl, ahol a kézműiparosoknak

méltánytalan versenyt és károsodást nem okoz, mindez ideig siket fülekre talált, orvoslást ígérő miniszteri kijelentéseknél többet nem eredményezett.

Elérkezettnek látjuk már az időt, hogy az állampolgári terheket viselő iparos érdekeltség jogos kívánsága végre orvoslást nyerjen és okos politikával az állam a méltánytalan versenytől megszabadítsa iparosainkat. Teljes bizalommal Nagyméltóságod erélye és iparosaink iránti szeretetében, mély tisztelettel kérjük, kegyeskedjék az ipari életünkön rágódó e rákfene orvoslását sürgős szabályozással mielőbb keresztülvinni.

A korcsmák vasárnapi munkaszünetelését sürgető mozgalommal karöltve országosan mind sűrűbben jelentkezik az az óhajtás, amelynek célja reformálni a *munkabérek fizetési napját*.

Tudomásunk szerint e reformot kísérletképpen a győri waggonygyárban az idén bevezették és a hetibér fizetést az ottani hetivásárok előtti napokon kedden és pénteken eszközölték és azóta örvendetesen tapasztalható lett, hogy sokkal kevesebben jártak korcsmákba, kávéházakba, a részeg munkások száma lényegesen apadt, csökkentek a panaszok a munkás asszonyok részéről, hogy férjeik a heti keresetet elköltötték, mostanában hétfőn is rendszeresen folyik a munka, fizetési napokon alig hiányzik valaki a gyárból, az előleget kérők száma is csökkent és végül ami szintén figyelmet érdemlő, a piaci árak kimutathatólag lejjebb szálltak. A jól bevállott ez ujítást igen kívánatos volna az országban mindenütt követni, mint amelynek nyomában üdvös eredmények fakadnak, szociális munkás érdekeket szolgál. Ajánljuk e kérdést Nagyméltóságod bölcs megfontolására, hogy kegyeskedjék alkalmas módon a bérfizetési nap reformálását az egész vonalon megvalósíttatni.

As iparfelügyelet és rendészet ügyét 7 vármegyére kiterjedő kamaránk területén 4 iparfelügyelőség látja el, ugy azonban, hogy a szatmárnémeti és segesvári iparfelügyelőségek hatáskörébe még más megyék felügyelete is beosztatott. Minthogy pedig az iparfelügyelőségek személyzete csekély és annak munkaerejét a sok időt és fáradtságot igénylő kazánvizsgálat tulnyomóan leköti, ennélfogva az iparfelügyelet nem képes abban az irányban fejlődni, melyet a modern iparrendészet és iparfejlesztésünk nagy érdekei megkívánnak. Reménnyel töltött el annak idején az a mozgalom, mely végül az Országos Kazánvizsgáló Egyesület megalakulására vezetett, hogy az iparfelügyelet e nyüg alól mentesithető lesz, azonban reményeink nem váltak valóra. Ilyen körülmények között javasolnunk kell az iparfelügyelőségek számának olyan mérvű szaporítását, hogy minden vármegye önálló iparfelügyelői kerület legyen és addig is míg ez keresztülvihető lesz, az egyes iparfelügyelőségek személyzet szaporítására nagy szükség van, hogy a folyton emelkedő adminisztratiót fennakadás nélkül el tudják látni. Kívánatosnak tartjuk továbbá az ország keleti fele részére az *ipari felügyelőség felállítását Kolozsvár székhellyel.*

Örvendetesen tapasztaltuk, hogy a tárgyalt évben a békés ipari fejlődést kerületünkben *sztrájkok és boykottok a nyomdaipar terén* országosan jelentkezett és rövid életű sztrájkon kívül *egész éven át nem zavarták.*

Kamaránk területén a tárgyalt évben 1002 gőzkazán állott iparfelügyelet alatt üzemben. E létszámból 389 ipari, 518 mezőgazdasági és 95 más célokat szolgált. Örvendetes jelenség, hogy az ez évre eső új kazánbeszerzések tulnyomólag a hazai gépipar javára estek.

△ Bár a gőzkazánok száma stagnátiát mutat, ez a jelenség nem áll kapcsolatban az ipari tevékenység vissza-

esésével, mert viszont igen lényeges szaporulat konstatálható a különféle és első sorban a villamos motorok használatánál, mint amely az egyszerűbb és veszélytelenebb kezelés és tisztaság szempontjából előnyösebbnek mondható.

Az 1910. évben működésben állott gőzkazánok eloszlásáról felvilágosítást nyújt az alábbi kimutatás :

Törvényhatóság	ipari	gazdasági	egyéb	Összesen
	célu gőzkazánok száma			
Alsó-Fehérmegye	79	78	34	191
Besztercze-Naszódm. . .	30	16	2	48
Kis-Küküllőmegye . . .	11	40	2	53
Kolozsmegye	71	79	14	164
Kolozsvár sz. kir. város	36	9	26	71
Szilágymegye	106	179	6	291
Szolnok-Dobokam. . .	44	66	7	117
Torda-Aranyosmegye .	12	51	4	67
Összesen	393	518	95	1002

Uj gyárak alakulásában a tárgyalt évben kamaránk területén élénk mozgalom volt észlelhető. Mig az elmúlt években a gyári vállalkozás által lekötött tőke a 2—3 millió között mozgott, addig a tárgyalt évben a 6 milliót is túlhaladta az ipari investíció. Nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy számszerűleg 20 olyan ipari vállalat keletkezett, melyek a tágabb területek ipari szükségletének fedezetét célozzák és lényegükben jelentékeny szerepkört töltenek be. Az évre eső új alakulatok száma és a meglévők kibővítése 49 esetet mutat 6.264,600 K befektetéssel és 456 munkás létszámmal. Ebből a városi jéggyár volt 120 ezer K befektetéssel és 4 munkással, 1 durva posztókat készítő gyár 100 ezer K tőkével és 50 munkással, 3 gőzfűrészgyár 310 ezer K tőkével és 95

munkással, 1 téglagyár 25 ezer K tőkével és 31 munkással, 1 új alakulatu gázgyár és egy kibővítés 550 ezer K tőkével, az új alakulat 10 munkásnak nyújt foglalkozást, 3 gazdasági szeszgyár 345 ezer K tőkével és 15 munkással, 4 műmalom 290 ezer K tőkével és 22 munkással, 1 új alakulatu villamfejlesztő telep és egy kibővítés 2 millió 993 ezer K tőkével, az új alakulat 40 munkást foglalkoztat, 1 kenyérgyár 60 ezer K tőkével és 16 munkással, 1 mészgyár 50 ezer K tőkével és 20 munkással, 1 nátrongyár 1 millió tőkével és 100 munkással. Ezenkívül kisebb jelentőségű malmok és más telepek 29 új alakulata is 421 ezer K.-nyi tőkét kötött le, amelyek együttesen 59 munkáskezet foglalkoztatnak.

Régebb keletű gyári vállalatok közül csupán egy néhány kisebb jelentőségű malom szűnt meg.

Érdekesnek tartjuk bemutatni az alábbiakban, hogy kamaránk területén az utóbbi 15 év alatt milyen arányú gyári vállalkozás történt, mekkora tőkét kötöttek le és hány munkásnak adtak foglalkozást.

alakulási év	vállalat száma	tőke befektetés K	munkások száma
1896	13	K 4.803.200	503
1897	7	" 1.418.000	327
1898	23	" 241.800	277
1899	18	" 1.018.000	236
1900	16	" 339.900	171
1901	26	" 1.375.000	331
1902	12	" 655.000	193
1903	23	" 637.000	247
1904	17	" 867.000	277
1905	14	" 1.390.700	329
1906	18	" 3.000.000	240
1907	32	" 1.391.800	378
1908	33	" 3.200.000	500
1909	29	" 2.710.000	334
1910	49	" 6.264.600	456
Összesen	330	K 29.312.000	4799

Házalási törzskönyvünk említésre méltó változást a megelőző évekhez képest ez évben sem mutatott. Részletes adataink az alábbiak: új házalási engedély a tárgyalt évben 52 lett kiadva, az előző években kiadottak közül meghosszabbított 143, e szerint az év végén 195 házaló működött, kiknek üzletköre — néhány kivétellel — hazánkra terjed ki. A szaporodások nagyobb része és pedig 23 Szolnokdobokamegyére, 12 Kolozsmegyére esik; foglalkozás szerint a legtöbb engedély a rövidárukkal való házalásra adatott.

A házalók álladéka törvényhatóságok szerint a következő: Kolozsvár sz. kir. város 19, Alsófehérmegye 30, Beszterce-Naszódmegye 3, Kolozsmegye 46, Szilágymegye 30 és Szolnok-Dobokamegye 67, míg Kis-Küküllő- és Torda-Aranyosmegyékben nyilvántartásunk szerint házaló nincsen.

A házalók a következő foglalkozásokat üzik: rövidáru 111, templomi ruhák és szerek 4, vászonneműek 21,, szövet-, selyem- és gyapottárak 10, templomi gyertyák, szappan és szentképek 4, vegyes áruk 1, kőedény és rövidáruk 4, kézmű és rövidáruk 2, templomi fáklyák 1, székely háziipari cikkek 1, kalotaszegi varrottas 33, fejtő-, cérna-, gomb 1 és nickel-chinaezüst árusok 2.

A mai kifejlett közlekedési viszonyok között a házalás jelentőséggel alig bír és tapasztalhatjuk, hogy nemcsak a városok, de sőt a nagyobb községek is igyekeznek területükről a házalást kiszorítani, miután a letelepedett kereskedőknek és iparosoknak oknélküli versenyt támasztanak. Közgazdaságilag teljesen fölöslegesek s inkább inségsegélyezésnek tekinthetők, ellenben károsak, mert a selejtes külföldi gyártmányok a házalók útján nyernek elhelyezést a belföldi hasonipar rovására.

A) K I M U T A T Á S

a Kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara ipari törzskönyve szerint az 1910. év elején volt, évközben keletkezett, megszűnt és az év végével tényleg meglévő önálló *iparüzőkről* iparáganként részletezve

Folyószám	Az iparág megnevezése	Iparálladék				Jegyzet
		1910. év elején volt	keletkezett	megszűnt	1910. év végén maradt	
1	Kovács	1117	107	43	1181	
2	Késes, kőszőrüs	45	3	1	47	
3	Épület-, mű- és géplakatos ..	169	16	14	171	
4	Arany- és ezüstműves	28	1	1	28	
5	Rézműves	22	1	2	21	
6	Bádogos	195	14	7	202	
7	Gépgyáros és gépjavitó	5	1	—	6	
8	Puskaműves	7	—	—	7	
9	Órás	114	19	12	121	
10	Műszerész stb.	81	16	4	93	
11	Kerékgyártó, kocsigyártó	481	52	7	526	
12	Kőbányászat	47	10	3	54	
13	Kőfaragás	48	6	2	52	
14	Téglagyártás	134	38	6	166	
15	Fazekas és kályhás	277	11	6	282	
16	Gőz- és vízi-fűrész	51	11	3	59	
17	Kádár	115	12	3	124	
18	Asztalos	900	92	40	952	
19	Esztergályos	26	1	2	25	
20	Szitakötő	29	2	1	30	
21	Kosárfonó, nádfonó, szalmafonó	16	—	1	15	
22	Fésűs	25	2	—	27	
23	Börgyár és timár	214	19	12	221	
24	Sziigyártó és nyerges	136	6	3	139	
25	Kefekötő	20	1	1	20	
26	Posztóványoló	53	4	—	57	
27	Kötélverő	41	5	4	42	
28	Szővő és takács	20	—	—	20	
29	Kelmefestő	34	3	—	37	
30	Kárpitos	63	4	6	61	
31	Férfi- és női szabó, varrónő ..	1056	90	45	1101	
Átvitel		5568	547	229	5886	

Folyószám	Az iparág megnevezése	Iparálladék				Jegyzet
		1910. év elején volt	keletkezett	megszűnt	1910. év végén maradt	
	Áthozat.....	5568	547	229	5886	
32	Szűcs.....	428	32	9	451	
33	Női-divatáru készítő	34	1	3	32	
34	Kalapos.....	57	2	2	57	
35	Czipész és csizmadia	2936	236	82	3090	
36	Ruhatisztító	43	9	1	51	
37	Fodrász és borbély.....	305	41	18	328	
38	Könyvkötő	49	5	6	48	
39	Lisztelő malom és molnár....	1208	68	21	1255	
40	Pék és sütő iparos.....	344	29	18	355	
41	Czukrász	37	7	1	43	
42	Mézesbábos, pogácsás	94	16	3	107	
43	Hentes	385	9	12	382	
44	Mészáros	1507	174	77	1604	
45	Egyéb hus- és zsiriparos	184	3	3	184	
46	Szeszgyár és pálinkafőző	52	6	—	58	
47	Ecetgyár	13	—	—	13	
48	Konyak-, likőr stb. gyártó....	29	4	2	31	
49	Szikkvizgyártó	115	18	4	129	
50	Olajgyártó	77	3	3	77	
51	Gyertya és szappangyártó....	19	2	—	21	
52	Építész és építő vállalkozó ..	77	12	2	87	
53	Kőmives	590	82	20	652	
54	Ács	620	67	9	678	
55	Üveges	22	—	1	21	
56	Szobafestő, mázoló, czimfestő	161	27	10	178	
57	Kővező	33	2	—	35	
58	Vizv. berendező-szerelő	17	3	1	19	
59	Kéményseprő	109	6	3	112	
60	Nyomdaipar	63	22	11	74	
61	Fényképész	54	10	3	61	
62	Vendéglő, szálloda, korcsma..	1664	99	30	1733	
63	Kifőző-, ételmezési vállalkozó	171	15	2	184	
64	Kávéház és kávé	124	23	11	136	
65	Bérgocsi és fuvaros.....	483	109	36	556	
66	Hordár	16	6	4	18	
67	Egyéb jelentéktelen iparágak..	217	28	17	228	
	Összesen a valódi iparosok álladéka..	17908	1723	654	19977	

B) K I M U T A T Á S

a Kőlozsvári Kereskedelmi és iparkamara ipari törzskönyve szerint az 1910. elején volt, évközben keletkezett, megszűnt és az év végén meglevő önálló kereskedést üzökről kereskedelmi áganként részletezve

Folyószám	A kereskedelmi iparágak megnevezése	iparálladék				Jegyzet
		1910. év elején volt	1910. évben keletkezett	1910. évben megszűnt	1910. év végén volt	
1	Mezőgazdasági s állati terményekkel kereskedés	614	78	30	662	
2	Épület- és tűzifa-kereskedés..	261	36	10	287	
3	Kő- és mészkereskedés	52	14	5	61	
4	Vaskereskedés	26	4	—	30	
5	Varrógép kereskedés	23	4	—	27	
6	Porcellán és üvegkereskedés .	96	10	3	103	
7	Butorkereskedés	19	2	1	20	
8	Bőrkereskedés	99	7	3	103	
9	Disműáru kereskedés	45	9	1	53	
10	Papirkereskedés	25	1	—	26	
11	Kézmű és rövidáru kereskedés	304	54	16	342	
12	Férfi és női divatáru kereskedés	235	42	24	253	
13	Ruhakereskedés	85	18	11	92	
14	Fűszerkereskedés	409	51	15	445	
15	Vas- és fűszerkereskedés	47	4	3	48	
16	Szatócs-üzlet	4753	506	168	5091	
17	Tojás, tej stb. kereskedés	288	23	33	278	
18	Hentesáru kereskedés	84	2	3	83	
19	Borkereskedés	63	9	4	68	
20	Sörkereskedés	32	9	4	37	
21	Szesz- és eczetkereskedés....	22	3	—	25	
22	Ásvány- és szikvizkereskedés .	19	1	—	20	
23	Könyvkereskedés	54	7	4	57	
24	Zsibárus üzlet	95	—	—	95	
25	Vegyéskereskedés	646	60	25	681	
26	Cseléd és helyszerző üzlet....	16	3	3	16	
27	Szállító és bizományos	26	3	1	28	
28	Cséplési és egyéb vállalatok	892	160	23	1029	
29	Pénzint. és hitelszövetkezetek .	374	36	—	410	
30	Temetkezési intézetek	39	4	3	40	
31	Jelentéktelenebb keresk. foglal.	218	27	10	235	
	Összesen a keresk. üzletek....	9961	1187	403	10745	

Ipari törzskönyvi adatforgalmunk a múlt évi keretekben mozgott. Statisztikánk ma már a rendes fejlődési képet mutatja, mert az összehasonlítás a kamara illeték főkönyvekkel befejeztetett és a múlt év folyamán annak már utóhatásai sem mutatkoztak.

Statisztikai adataink a következő képet mutatják: a múlt év elején megvolt 27867 ipari és kereskedelmi üzlet az év végével 29722-re emelkedett és pedig 2910 új iparbejelentéssel és 1057 törléssel, azaz 1853 új szaporulattal. A szaporulatból volt 2491 iparigazolvány és 419 iparenedély, ipari üzletre jutott 1723, kereskedelmi üzletre 1187 keletkezés. A keletkezések törvényhatóságokként a következőképpen oszlanak meg: Kolozsvár város 436, Kolozs megye 306, Alsó Fehérmegye 530, Besztercze-Naszód megye 240, Kis-Küküllő megye 239, Szilágymegye 413, Szolnok-Doboka megye 431 és Torda-Aranyosmegye 315.

Az ipari törzskönyvi adatszolgáltatás immár 10 éves multra tekint vissza a tárgyalt évvel, de az elsőfoku iparhatóságok még ma is rendkívül sok hibát követnek el az adatszolgáltatás körül. Elsősorban is a hatóságok javarésze a gyárakat csak a C. lajstromba jegyzi be és erről küld ipari törzskönyvi lapot, nincsenek tisztába az iparhatóságok közül sokan azzal, hogy melyik ipar melyik lajstromba vezetendő be. Sok kifogásra ad okot, hogy a társas cégek egyénivé válását, vagy ennek megfordítottját nem kezelik szabályszerűen, a társak neveit nem tüntetik ki stb. stb. Mondani sem kell, hogy mindezek a kamarának igen sok munkát adnak, aminek elkerülése csak egy általános utasítás kiadásával volna elkerülhető, amely utasítás magában foglalná az addig elszórva megjelent rendeleteket.

Kamaránk kívánatosnak tartaná továbbá a megszűnések bejelentésének rendezését és erre vonatkozólag több alkalommal élt is felterjesztéssel, de eredmény nélkül.

Fogyasztási szövetkezetek. A gazdaközönség körében megindított kereskedelemellenes irányzat folytonos térhódítását mutatja az az élénk mozgalom, mely a falusi *fogyasztási és értékesítő* szövetkezetek alakításában nyilvánult meg. A tárgyalt évben e szövetkezetek ujabbi 15 alakulattal szaporodtak és pedig Bálványosváralján, Borgóprundon, Érkörösön, Felsőszöcsön, Bátoson, Rettegen, Gyulafehérvárt, Letkán, Nagykapuson, Nagykeresztesen, Óradnán, Désen, Szilágynagyfalun, Szamosujvárt. Ez új alakulásokkal a fogyasztási szövetkezetek száma kamaránk területén 1910 év végén 98-ra emelkedett.

Ha e mozgalom csak a forgalomtól távol eső falvakat boldogítaná, az alakulásokat kommentárral nem kísérik, de károsnak és indokolatlannak tartjuk, hogy a városokban is pl. Dés, Gyulafehérvár, Szamosujvár sűrűn találkozunk az alapításokkal, hol pedig a sok versenyüzlet hatása alatt a kereskedelmi üzletek monopoliumszerű előnyöket amugy sem élvezhetnek és elfogadható indokát nem látjuk a szövetkezeti alakulásnak.

Allattenyésztő és tejszövetkezetek. Teljes elismeréssel adózunk ellenben annak a mozgalomnak, mely a falusi *állattenyésztő és tejszövetkezetek* létesítését tűzte célul ki és amely szintén élénk lendületet mutat. A tárgyalt évben 11 *állattenyésztő* szövetkezet alakult kerületünkben és pedig Apahida, Bodonkut, Bogártelke, Bonyha, Harangláb, Mikefalva, Nagysármás, Pipe, Szászdánya, Szucsák és Teremiujfalu községekben, *tejszövetkezeti* új alakulások Bátos, Bodonkut és Szucsák községekben történtek. Ez új alakulatokkal az állattenyésztő szövetkezetek száma 19-re, a tejszövetkezeteké pedig 22-re emelkedett.

Igen kívánatosnak látszik a gazdaközönség és a fogyasztók közös érdekeit szolgáló ez utóbbi szövetkezeti alakulásokat minden községre kiterjeszteni és a termelvé-

nyek jobb értékesítése és a célirányos vezetése céljából a szövetkezeteket az egyes vármegyékben vagy még nagyobb területre szörolag egyesíteni.

A gazdasági egyesületeknek hálás tér kínálkozik itt a hasznos munkálkodásra, mert a termelés szervezésével amely mértékben megerősödnék a gazdaközönség, époly hasznos szolgálatot teljesítenének az öszslakosságnak azzal, hogy a mai türhetetlen élelmi drágaságon némileg minden bizonynyal enyhítenének, de legrosszabb esetben is legalább utját állanák a további áremelkedésnek. Az élelmi drágaságnak tapasztalatunk szerint egyik alap oka az értékesítés szervezetlensége és a termelés szétszórtsága, egyenlőtlen volta és a céltudatos irányítás hiánya.

Csödügy. Az év kedvező pénzügyi és általában kielégítő gazdasági viszonyaink dacára, a területünkön fennálló 7 kir. törvényszéktől beszerzett adataink szerint 39 csödnnyítás volt 890.083 K csödvagyonnal. A valóságos érték azonban, ami a hitelezők kárára esett, legalább is kétszerese lehetett ez öszszegnek. Akár az esetek számát, még inkább az értéket véve tekintetbe, elszomorítónak látszik ez a körülmény, melynek szülő oka nem annyira gazdasági viszonyainkban, hanem csödtörvényünk hézagosságában és büntető perrendtartásunk kiméletes végrehajtásában rejlik. Számtalan az olyan eset, hogy minden anyagi alap nélkül, egyszerűen a hitelezők jóhiszeműségére alakulnak üzletek azzal a céllal, hogy minél nagyobb hitel igénybevétele után, az üzletnyitó meg nem engedett módon vagyonhoz jusson. A hitelezők kielégítése körül is igen szomorúak tapasztalataink, mert leggyakrabban a csödeljárás költségei felemésztk az egész csödvagyont s jó, ha a hitelező nem kénytelen reá fizetni bejelentett követelésére. Minthogy a tisztességes kereskedelem hazánkknak a külföld előtti jó hírneve és hitel érdekei egyaránt meg-

kivánják a tarthatatlan helyzet javítását, bátrak vagyunk 1909. évi Jelentésünk 99. oldalán előadott indokokra és véleményre utalással mély tisztelettel javasolni Nagyméltóságod előtt, kegyeskedjék az Igazságügyi Miniszter urnak a *csődtörvény sürgős revíziójának kérdését* figye'lmébe ajánlani.

Az új csődtörvény alkotásával egyidejűleg rendezendő volna a *csődönkívüli kényszeregyezés* fontos kérdése is, mely az érdekeltségi köröket a tárgyalt évben is élenken foglalkoztatta, éppen abból a káros tapasztalatból folyólag, hogy a csőd egyaránt kárára van a hitelezőnek és adósnak. A tisztességes adósnak mód volna nyújtandó arra, hogyha önhibáján kívül lett fizetéseképtelen, kényszer hatályával egyezkedhessék hitelezőivel. A kényszeregyezés jóváhagyása kérdésében a hitelezők akaratával szemben a bíróságnak csak korlátolt beavatkozási jog lenne adandó. Az egyezés létrejöttéhez az összes szavazatképes hitelezők kétharmad többsége elegendő lenne stb. E kérdés rendezése is égető szükséges lévén, bátrak vagyunk Nagyméltóságod útján arra az Igazságügyi Miniszter ur gondoskodását kikérni.

A szolid kereskedelem érdekei mind égetőbbé teszik a *tisztességtelen verseny* törvényhozási szabályozását, mely kérdés már évek óta vajudik. Reméljük azonban, hogy a régóta huzódó kérdés most már mielőbb megoldásra kerül, mert amint a hírlapok hasábjairól olvashattuk, az osztrák közmunkaügyi miniszter egy hozzá intézett kérdésre a Reichsrathban kijelentette, hogy azokat a várakozásokat, melyeket az érdekelt ipari és kereskedelmi körök a tisztességtelen verseny elleni törvényhez fűznek, legközelebb módjában lesz kielégíteni a javaslat betérjesztésével. Azonban ezt a kérdést a magyar kormánnyal egyetértve kell — nagyon helyesen — rendezni s a tárgyalá-

sok még ez ügyben folyamatban vannak. A törvényjavaslat parlamenti tárgyalása tekintetében tehát csak a kölcsönös megbeszélések befejezése után tehet indítványt, ami már csak rövid idő kérdése. A magyar kormány helyzete e tekintetben meg van könnyítve, mert az előző kormány által elkészített törvénytervezet és az ország érdekképviselkeitől beszerzett értékes és nagy adat halmazok rendelkezésére állanak.

A kamaránk területéről beszerzett *kivándorlási* statisztika még mindig szomorúan tükrözi vissza gazdasági hátramaradottságunkat, mert adatokból és tapasztalatokból megállapíthatólag a kivándorlás indító oka az állandó természetű csekély munka alkalom. Viszont csábítólag hatnak a kivándorlók által itthon maradtjaiknak küldött tetemes összegek, továbbá a kivándorlásra izgató ügynökök tevékenysége. Az 1910. évi adatgyűjtemény mindazonáltal az előző évhez képest örvendetes jelenséget tüntett föl, mert a kivándoroltak száma majdnem 6000 lélekkel csökkent és ami ennél is fontosabb, igen tekintélyes, egyik-másik vármegyében 50—80 % a visszavándorlás, úgy, hogy a vérveszteség ezek szerint elviselhető. Különösen az európai országokba irányuló kivándorlásnál tapasztalható ez utóbbi jelenség, mely egyben azt is mutatja, hogy népességünknek a nagyobb és állandó jellegű kereset kilátása és ténye adja a vándorbotot kezébe.

A 7 vármegyére kiterjedő területünkről 1910. évben 9926 utlevéi adatott ki 11.815 személy részére, szemben a tavalyi 17.177 lélekszámmal. Ebből majdnem egyenlő szám jutott Amerikára 4858 és Romániára 4843, majd a sorrendben Németországra következett 1119 kivándorlóval. A többi országokra és világrészekre mindössze 995 lélek esett.

A kivándorlásról szóló részletes kimutatásokat ide iktatjuk és megjegyezzük, hogy Kolozsmegye a kivándorlókat foglalkozás szerint, Szolnok-Dobokamegye pedig nemzetiség és foglalkozás szerint feltüntetni nem tudta, mert ilyen irányban statisztikát nem készített. Az adatokból azonban így is megállapítható, hogy a kivándorlók túlnyomó része a román nemzetiségre esik, foglalkozás szerint pedig a cseléd és a napszámos a legtöbb.

Törvényhatóság	Kiadott utlevelek száma	Kivándorolt szemé-lyek száma	Kivándorlás irányult											Nemzetiség szerint volt					Foglalkozás szerint volt				
			Amerika	Németország	Románia	Olaszország	Balkán államok	Európa	Ázsia	Afrika	Ausztrália	Hátározatlan utirány	magyar	német	román	izraelita	szerb	értelmiség	iparos	kereskedő	kisbirtokos	cseled és nap-számos	
																							—
Alsó-Fehér	2454	2712	1070	73	1266	1	233	2	—	—	7	252	316	2111	31	2	76	89	12	—	—	2535	
Besztercze-Naszód ..	913	1051	618	142	281	1	1	3	—	—	2	50	250	741	—	—	40	50	10	—	—	951	
Kis-Küküllő	1821	2346	816	743	787	—	—	—	—	—	—	819	547	980	—	—	4	29	9	811	1493		
Kolozs	1354	1945	292	109	931	—	—	—	—	—	—	97	292	1556	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kolozsvár	176	312	123	12	158	—	3	4	3	1	8	179	—	133	—	—	37	85	18	—	—	172	
Szilágý	749	869	768	—	79	—	—	—	—	—	—	226	—	643	—	—	13	10	—	—	—	846	
Szolnok-Doboka	1898	1898	698	31	1154	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Torda-Aranyos	561	632	473	9	187	1	—	—	—	2	2	158	—	524	—	—	7	18	3	48	—	606	
Összesen	9926	11815	4858	1119	4843	3	6	82	8	3	34	1791	1405	6688	31	2	177	281	52	859	6603		

Fürdőügy és ásványviz kereskedelem. A tárgyalt év kedvező időjárása jelentékeny befolyással volt az erdélyrészi fürdők látogatására. Ha mindennek dacára a fürdőzők számában nagyobb arányu emelkedés nem volt még sem konstatálható, annak oka egyrészt a fürdők leg-
többjének nehéz megközelítésében, másrészt abban kere-
sendő, hogy fürdőink nem képesek azt a kényelmet biz-
tosítani, aminőt hasonló árviszonyok között a nyugati or-
szágokban megtalál a fürdőző vendég. Ez utóbbi tapasztalatra eklatáns példa Vizakna, amely azóta, hogy földmi-
velésügyi kormányunk nagyarányu áldozatkészségéből kul-
tur nivóra emelkedett, egy csapásra az erdélyi részek leg-
látogatottabb fürdője lett, ahol külfországból is igen sok
vendég kellemes tartózkodásra lelt. Modern berendezések
létesítése esetén fürdőink elismert gyógyhatása képes volna
enyhíteni azt az idegenkedést, amit a rossz közlekedési
viszonyok okoznak s nemzetgazdaságilag is képesek len-
nének betölteni a méltán megérdemelt helyet és jelentőséget.

Ásványviz kereskedelmünk sem tudja elfoglalni azt a
jelentős helyet, melyet vizeink bősége mellett és jóságával,
élelmes kereskedelmi szellem segélyével a világpiacon ki-
vívhatna. Amióta az értékesítésre részvénytársasági alakulat
jött létre, vizeink elterjedési köre nőtt ugyan, de az a
körülmény, hogy az árak lényegesen emelkedtek, a fo-
gyasztás mérvére káros következménnyel járt. A 6—7
millió üveg évi fogyasztás még mindig messze jár attól
a mennyiségtől, melyet gyógykutjaink szolgáltatni képesek
és a mennyit csak a hazai szükséglet fogyasztani képes
volna. A kivitel növekedését a vasuti viteldijak nehezítik
meg, a túlfogyasztásban pedig gátat alkotnak a vásárvá-
mok, minek következtében a havasi fuvarral történő régi
értékesítési mód a közel erdélyi részekben is mind kevésbé
fizeti ki magát.

Összehasonlítás kedvéért érdekesnek találjuk átvenni egy fürdőügyi telep következő kimutatását: Ausztria ásványvizforgalmáról. E szerint a múlt évben 3,570.000 üveg ásványvizet termelt Ausztria. Bevitelre került 2900000 üveggel. A jelentősebb vizek kiviteli aránya ez volt:

	üveg	%
Giesshübl.....	10,984.700	30.78
Bilini	4,500.000	12.60
Krondorfi	4,500.000	12.60
Karlsbadi	2,876.000	8.07
Rohits-Sauerbrunni	2,200.000	6.16
Radeini	1,600.000	4.48
Gleichenbergi	310.000	0.80
Preblai	2,000.000	5.60

A 35,700.000 palackból 22,520.000 került kivitelre s a többit a belső piac fogyasztotta el.

A főbb kiviteli piacok ezek voltak:

	%
Németország	33.95
Egyesült-államok	11.98
Olaszország	9.45
Franciaország	7.23
Anglia	5.59
Oroszország	5.50
Románia	5.24
Argentína	4.20
Svájc	1.95
Egyiptom	0.79
Brit-India	0.26
Afrika	0.15
Amerika	0.07

Az osztrák vizeknek erős konkurenciát csinál ujabban a külföldi piacon a francia St. Galmier és Vichy, továbbá a német Appolinaris. Amerikában is évről-évre kevesebb osztrák viz kerül piacra. A Balkán államokban azonban

növekszik a fogyasztás. Itt az összes fogyasztásnak háromnegyed része osztrák víz.

A bevétel aránya Ausztriában ez volt :

Németországból	2,582.400	üveg
Franciaországból	107.600	„
Olaszországból	104.000	„
Svájcból	102.000	„
Többi államokból	4.000	„
Összesen	2,900.000	üveg

Magyarországba körülbelül 425.000 üveg kerül bevételre.

Az osztrák ásványviz-export körülbelül 12 millió korona értékű vizet reprezentált.

Ásványvizforgalom Törökországban. Noha a külföldi ásványviz-kereskedelem nagyarányú erőfeszítéseket tesz a török piac meghódítására, ez ideig mégis Ausztria-Magyarország dominál. Az új török rezsim alatt az ásványvizbevétel növekszik, ami a fokozottabb higiénikus intézkedéseknek tulajdonítható részben. 1898—99-ben 351.784 üveg víz került bevételre 1,038.625 piászter értékben. 1899—90-ban 405.044 üveg 1,099.708 piászter értékben. Ausztria-Magyarország után Franciaország, Németország és Olaszország következnek. Magyarországból leginkább a Hunyadi János keserűviz és a Kristályviz kerül nagyobb mennyiségben a török piacra. Az osztrák vizek közül giesshübli, krondorfi, bilini, karlsbadi az ismertebbek. A Hunyadi János-vizből körülbelül 20.000 korona értékű került bevételre. Franciaország 1902-ben 30.000 frank értékű vizet exportált, ami az összes francia ásványviz-exportnak mintegy 1%-át jelenti. Németország 1900-ban 2000 márka, 1902-ben 1500 márka értékű vizet exportált. Olaszországból 1898-ban 2000 lira értékű vizet exportáltak, 1902-ben 4000 lira értékben. A belföldi vizek közül újabban a karahissar-i víz kezd elterjedni.

A magyar vizek bevétele folyton növekszik.

Az *épitőipar* fellendülése bőséges keresetet nyújtott *asztalos* és *lakatos* iparunknak, a *fűrészelt árukat* készítő gyáriparunknak. Asztalosaink részére azonban az ipar folytatása alig volt nyereséges, mert a fatermelők között létrejött kartell a nyersanyagok árát hirtelen és oly mértékben emelte föl, amely a vállalkozói hasznot nagy részében felemésztette.

Butorkészítő iparunk sokat köszönhet a helyi ipari szakiskolánkban évenként megismétlődő kurzusoknak, a melyeket a segéd munkások kitarató szorgalommal sűrűn látogatnak. Öröndetes jelenségként üdvözöljük az év végén az Országos Központi Hitelszövetkezet által székhelyünkön megindított azt a mozgalmat, hogy butorkészítő asztalosainkat szövetkezetbe tömörítse, kamaránk kötelelességszerűen készséggel ajánlta fel közreműködését és sikerült is a szövetkezetet 23 taggal létrehozni, melynek működéséhez sok reménnyel nézünk eleibe.

Székhelyünk egyik régi lakatos cége által bevezetett *vasbutorkészítés* a fokozatos fejlődés útján van, mert csinos és versenyképes cikkei nagy kelendőségre tettek szert, az elhelyezési körlet határa az erdélyi részeken is túlterjed. Ugyane cégünk *jégszekrényeket* és *füvókat* előállító osztálya is bőséges munkával volt ellátva.

Örömmel jelezhetjük, hogy *gazdasági* és más *gépeket* előállító iparunk is a fejlődés jeleit mutatja. Székhelyünk egyik vállalata telepét újabb építkezésekkel bővítette ki, hogy megszorodott rendeléseit gyorsabban és jobban kielégíthesse.

Bőrgyártás. A megelőző évből megmaradt nagy készbőr készletek, úgy talp, mint felsőbőrökben annyira befolyásolták az árak irányzatát, hogy a helyes arányt a nyersbőrök áraival összehozni teljesen lehetetlenné váli.

A nyersbőrök árai pedig feltartóztathatlanul emelkedő irányzatot követtek, mert Amerika, amelynek senatusa a múlt évben 15%-os behozatali értékvényt megszüntette, állandóan mint vevő szerepelt Európa piacain.

A nyersbőr beszerzés, mind nagyobb nehézségekbe ütközik. A nyersbőrvásár oly gyakori és oly erős áringadozásoknak van kitéve, hogy a bőripar már nem képes többé, mint a múlt időkben biztos alapon calculálni; a bevásárlás mindinkább nagy kockázattal járó speculáció alakját öli magára. A helyes calculáció a készáru értékesítésére, a nyersbőrök beszerzési árainak alapján, — lehetetlen, mert a nyersbőr ára azon idő alatt, amíg ipari megmunkálás alatt áll, többszöri változásoknak volt kitéve.

Az értékesítési esélyek ennek folytán nem a nyersanyagok árától függenek, hanem tisztán attól, hogy milyen gazdasági konjunktura uralkodik azon időben, midőn a készáru eladásra kerül. Igen gyakran megesik, hogy bőriparosok, drágán vásárolt nyersanyagból készült termékeiket akkor kénytelenek értékesíteni, midőn a készbőrpiacra visszaeső konjunktura uralkodik.

A nyersbőrpiac nyugtalanságát nagyban előmozdítják a bőraukciókon észlelhető, tisztán spekulációból eredő kinövések.

El nem tagadható másrészt, hogy a nyersbőrök ár-hullámozásai azok nemzetközi voltára vezethetők vissza.

Amíg bőriparunk fő részben csakis Ausztriára és hazánkra van utalva és a gyakran kedvezőtlen közgazdasági viszonyainktól függ, mert hiszen a készbőr-kivitel a magas védvámok miatt majdnem lehetetlen, addig a nyersbőr nem ismer országot és határt, mert e nyersanyag általános vámmentességgel bír.

A nyersbőr drágulására az a körülmény is kihatással

bir, hogy az állattenyésztés egyoldaluvá vált és gazdáink a fősulyt a tejgazdaságra fektetik.

A tejtermelésre berendezett gazda nem tenyészthet növendék marhát, mert ez csökkentené a tejtermelést, aminek az lett következménye, hogy egész nagy állattenyésztő vidékeken, a tejgazdaság bevezetésével, az állattenyésztéssel felhagytak.

A nyersbőr-szükséglet pedig évről-évre emelkedik, mert nemcsak Amerikában, hanem más országokban is hatalmas fejlődésnek indult a bőripar, amely fejlődés pedig abban leli magyarázatát, hogy a készbőr mindenféle használata hihetetlen módon emelkedett.

Érdekes, hogy az amerikai bőrgyárosok nemcsak azért fordulnak Európához nyersbőr-szükségletük fedezésére, mivel az amerikai állattenyésztés már nem képes óriás méretű szükségletüket fedezni, hanem az amerikai Paeker-Truszt elhatalmaskodása miatt is.

Nevezett nagy mészáros Trusznak sikerült az összes amerikai hustermelést és ezzel a bőrtermelést is hatalmába keríteni.

Utolsó időben még a délamerikai hus- és bőrtermelőket is sikerült egyesülésükbe belevonni. Igaz, hogy ez a Truszt a hus értékesítésére fekteti a fősulyt, de a dolog természetében fekszik, hogy a délamerikai nyersbőrök egységes értékesítésével az európai bőrpiacra is káros befolyást fog gyakorolni.

Eddig Délamerika bőryanagának értékesítését Európa bőripara befolyásolta, jövőben e fontos piac is a Paeker Truszt befolyása alá kerül.

E hatalmas anyagi eszközökkel rendelkező Truszt Európában közvetlenül szár.dékokzik érvényesülni és e célból a chikágói milliárdos Swift nagyvágó és nyersbőrértékesítő cég fióktelepet létesített Hamburgban és több nagyobb

németországi bőrgyárral oly egyezményt kötött, melynél fogva azok azt a felesleges nyersbőranyagot, amelyet a cég Európában jó nyereséggel elhelyezni nem képes, készbőrré kidolgozni köteles.

A leírt eljárás jellemzi az amerikai kereskedelem előrelátását és élelmességét.

A Swift cég, hamburgi fiókja révén, teljes és megbízható betekintést nyer az európai bőripar belső viszonyaiba.

Mindezekből kitűnik, hogy bőriparunknak nincs kilátása kedvezőbb viszonyok kialakulására a nyersanyag beszerzése körül, sőt nincs kizárva, hogy tekintettel a husrágóság folytán beállott állatvágások csökkentésére, a nyersbőrök beszerzése körül még nagyobb nehézségek keletkeznek.

A hazánkban is életbeléptetett bőraukciók épenséggel nem felelnek meg az azokhoz támasztott várakozásnak.

Maga az intézmény nem rossz, de el nem tagadható, hogy azok a szabálytalanságok, amelyek az utolsó időben az összes európai aukciókon mutatkoztak, éles bírálatot és gáncsot érdemelnek meg. A nyilvános bőraukció hivatva volna a nyersbőr piac hű képét visszatükrözni, ez pedig tiszta lehetetlenség akkor, midőn egyes spekuláló közvetítők meghatalmazás nélkül, csak azért, hogy a kezükben levő nagymennyiségű nyersbőr készletek árát emeljék, az árakat minden ok nélkül felverik az aukciókon.

E visszaélések ellen csak úgy lehetne védekezni, ha iparosaink is szervezkednének úgy, mint azt a németországi és utánuk a eseh timárok is megtették.

A németbirodalmi „Zentral Verein der Deutschen Lederindustrie“ Németország összes jelentékenyebb bőrgyárosait és timárjait tagjai közé számítja.

Ha bőriparunk a bekövetkezett fölötte súlyos helyzet dacára, helyét megállja, az csak nagy intelligenciájának és szaktudásának köszönhető.

A bekövetkezett nagy kockázattal járó súlyos viszonyok magukkal hozták a bőripar teljes átalakulását, vagyis a nyers és chromcserzési eljárások meghonosítását.

A bőriparosok a cserzési és kikészítési eljárásoknak a lehetőség szerinti megrövidítésére törekzenek, hogy az uralkodó konjunktúra esélyeihez alkalmazkodhassanak.

Hazánk talp-, valamint felsőbőrgyárosai, anyagi áldozatot nem kimélve, gyáraikat technikailag a legelőkeltebbben rendezték be, termékeik minőségét pedig annyira javították, hogy a versenyt nemcsak az osztrák, hanem a külföld legelső gyáraival is felvehetik. A chromcserzést is annyira felkarolták, hogy a chromos marha-boxbőrökkel a külföldi behozatalt hazánkból sikerrel kiszorítják.

A kistimáripár is, mely 10 év előtt a régi elavult termelési formákhoz görcsösen ragaszkodott és emiatt versenyképességét vesztvén a tönk szélére jutott a mostoha viszonyok dacára, anyagilag megizmosodott.

Timáraink belátván tévedésüket a célirányos állami támogatás segélyével oly eszközök birtokába jutottak, amelyekkel versenyképességüket emelhették és termékeik minőségét javíthatták.

Főleg a szövethuzati, a Reifeisen forma szerinti szervezkedésük szépen haladt előre. Jellemző kistimáripárosaink megváltozott modern világfelfogására, hogy fiaikat timárszakiskolákba küldik és hogy számos chrombőr-cserzést folytató műhely keletkezett.

Ama sérelemnek felsorolásánál, amelyek timáripárunk fejlődését károsan befolyásolják, ismétlésbe kell esnünk, mert azokat minden évben újból kell hangoztatnunk,

A mészárosok még mindig nem használnak oly bőrfejtő késeket, amelyekkel vakmetszések nem fordulhatnak elő.

Az ökörlégy szurásai ellen állattenyésztőink nem védik állataikat; pedig e légy által a bőryanagán okozott kár milliókra rug. Kátránnyal könnyen meg lehet védeni az állat hátát a légy szurásai ellen.

A közrendészeti és köztisztasági szabályok tulszigoru végrehajtása és az 1884: évi XVII. t.-cikk intézkedésének helytelen magyarázata miatt, a timáripár fejlesztése sok helyütt, lehetlenné vált.

Végre nem hagyhatjuk említés nélkül azt a káros befolyást, amit a készbőrök minőségére a cserző-zsirozó és egyéb segédanyagoknak oly gyakran előforduló silány volta, a kistimároknak okoz. Pedig timáraink könnyen védekezhetnének az őket érzékenyen károsító, rosszminőségű segédanyagok ellen, mert a magyar bőrkisérleti intézetben Budapesten, egy oly vegyi laboratórium áll rendelkezésükre, amelyben az összes anyagok csekély díj fizetése mellett vegyileg megvizsgáltatnak.

Gyepszgyártás. Az 1909. évben megindult kedvező építési konjunkturák a tárgyalt évben örvendetes folytatást nyertek. Az építkezések, melyek az építőszakma minden ágára kiterjedtek, különösen az enyhe tél következtében számszerűleg és méretben egyaránt nagy fellendülésben voltak.

A szorgos építkezések maguk után vonták az egyes építkezési anyagok nagyobb forgalmát is. A gipsz terén tényleg olyan forgalmat értek el vállalataink, melyre az utóbbi években nem találunk példát. Gyáraink ugyszólván szakadatlan üzemben állottak, sőt munkaidejüket gyakran az éjjeli órákra is meghosszabbították, hogy a rohamosan felszaporodott rendelmények szállításának mi sem állja útját.

Gyáraink szállítóképessége megállta a helyét, azonban sajnálattal állapíthatjuk meg, hogy ezt a szállítóképességet a vasutak igen gyakran gyöngítették. A legkritikusabb időben, akkor, amikor az építkezéseknek a legnagyobb szükség volt árura, iparunk waggonhiány miatt szállítani nem tudott. A waggonhiány tehát sok esetben kerékkötője volt a szállítások gyors lebonyolításának, a szállítás emelkedésének és miután ez utóbbi körülmény különös fontossága, a waggonhiány okozta károk, melyek úgy a szállítót, mint építőt és építettőt sujtották, megmérhetlen károkat vontak maga után. Ez a jelenség közgazdaságunk terhére úgy látszik állandósult, időszerű volna tehát annak kiküszöbölésére végre erélyes intézkedéseket foganatosítani, mert a waggonhiány ipartermelésünk terén általános panaszra ad okot.

A munkásviszonyok az előbbi évekhez alkalmazkodtak, lényegesebb változások nem voltak észlelhetők, munkásokban az aratási és egyéb mezei munkálatok idejének kivételével hiány nem volt, a bérek az állandó drágasággal kapcsolatosan aránylagosan emelkedtek.

A nyár derekán megkezdődött tartós esőzések ugyan gátolták a vállalatokat a nyersanyagok zavartalan kitermelésében, azonban alkalmas üzembeosztás által igyekeztek ezt ellensúlyozni, úgy, hogy emiatt a gyártás és a késztermékszállítás fennakadást nem szenvedett.

A gyártmányok nagyrésze a belföldi felszaporodott szükséglet kielégítésére szolgált. Ezenfelül gyáraink figyelme a közeli országok exportja felé is fordult és sikerült is az összeköttetéseket nagy áldozattal fokozatosan fejleszteni s ha nagyobb eredményt gyáraink elérni nem tudtak, annak egyik főoka a vasuti tarifák megdrágulásában keresendő, mert a kivitel fejlesztésére úgy a magyar, mint az osztrák vasutak felemelt fuvarjai ólomsúlyként nehezednek.

A helyzet enyhítésére kívánatos volna tehát, hogy a *Máv. a Magyarországból Ausztriába és a vámkülföldre feladásra kerülő gvpszküldemények után az ország határáig engedélyezett 10%-os refactiát legalább 20%-ra emelje fel.*

Gyujtóiparunk a jövő bizonytalansága és az utóbbi években alakult gyárak tultermelése következtében az üzletvitelt nyereségesnek nem mondja. A foszfortilalom a hazai gyárakat általában súlyos helyzetbe hozta. Ugyanis egyrészt arra a hirre, hogy az állam gyujtómonopoliumot akar behozni, több új gyár alakult és a régiek közül is több kibővítette üzemét, miáltal túltelmelés következett be s jelentősebb kivitel hiányában ez a körülmény elkerülhetetlenül kedvezőtlen hatást gyakorolt a hazai gyujtó-piacra. Másrészt a kereskedők is tartózkodnak a vásárlástól, mint-hogy nem tudják, miként áll a monopólium dolga s esetleges utánadóztatás elkerülése céljából csak kis készleteket tartanak. A jövőre nézve a gyujtóipar kilátása még rosszabb. Ausztriában ugyanis a foszfortilalom 1912. január 1-én lép életbe, nálunk egy évvel később, 1913. január 1-én. Az osztrák gyujtóipar, amikor készáruit otthon már el nem helyezheti, azokkal a magyar piacot fogja elárasztani. A magyar gyujtóipar ily módon zsákutcába ért s a foszfortilalom által teremtett helyzet válságos következményeit a maga erejéből elhárítani nem képes. Minthogy pedig úgy Ausztriában, mint nálunk a kormányok a gyujtómonopólium behozatalával akarnak a gyujtóiparon segíteni, a gyujtógyárosok körében kívánatosnak jelzik, hogy az erre irányuló tárgyalások a két kormány között mielőbb meginduljanak, hogy a megállapodások létrejöttével a helyzet tisztázódjék.

Malomipar, liszt üzlet. Malmaink száma a tárgyalt évben is szaporulatot mutat, ámde az új alakulások kö-

zött csupán helyi jelentőségű kis üzemekről számolhatunk be. Malmaink üzletvitele sok nekézséggel járt és eredményesnek alig mondható. Az év kezdetén a magas árakon vásárolt gabonából készült őrleményekkel bőven el voltak látva malmaink és a lisztárak is ennek megfelelő magasságban állottak, ámde az év második harmadában, amint a kedvező termés kilátások valószínűsége nőtt, a mesterségesen felhajtott árakat a spekuláció ép oly mértékben szoritotta alá és így a lisztárak is rohamos hanyatlásnak estek. Ehhez járult az a körülmény is, hogy a fogyasztás a gyors árlemorzsolódással nem tartott lépést és így a drága éveleji előjegyzések alig alig fogytak, a malmok vevői közül sokan fizetéképtelenséget jelentettek és így malmaink nagy veszteséget szenvedtek.

Az év második felében a kedvező termés valóra válása után, a tartózkodó álláspont merevségéből lassan engedett, nyugodtabb áralakulás mellett az üzlet is könnyen folyt, úgy hogy malmaink számadásaikat az év végére némileg rendezhették.

Vidéki malmaink üzleti helyzetét a fővárosi export malmok versenye erősen feszélyezi. A fővárosi malmok ugyanis a vámkülföldre való kivittől mind jobban visszaszorulnak és így kénytelenek a hazai belterületen elhelyezést keresni. Míg évekkel ezelőtt a fiumei gőzösök fővárosi liszttel voltak megrakva, most alig szállítanak valamit, vasuti politikánk és más okok miatt a vámkülföldi liszt-exportunk mennyiség tekintetében folyton csökken, a fogyasztási piacokat a fellépett amerikai verseny következtében mind jobban elvesztik.

Sörgyártó iparunk lassan fejlődést mutat és nincsen arányban területünk fogyasztóképességével. A nagyobb arányú fejlődésnek oka az idegen és budapesti sörgyárak versenye és vállalataink tőke szegénysége, amely mellett

fölszerelésünk sok kívánni valót hagy fenn, végül pedig a söradók magassága. Mindezek dacára a fejlődés és fejlesztés iránti törekvés jelei feltalálhatók, mert az előző évi 47.118 Hl. termelésről kerületünk 4 sörgyárának termelése 48.797 Hliterre emelkedett, megjegyzendő, hogy a kolozsvári sörgyár a folyamatba volt építkezés miatt nem tudta az előző évi termelést kifejteni és így valójában az egy évi többlet termelés a többi 3 gyárnál majdnem 3000 Hlitert tett ki. Az 1911. évben a kolozsvári új sörgyár már teljes üzemben lesz, amely az előző évi termelés képességének háromszorosára fogja emelni teljesítését és jól beállított kereskedelmi szervezete és tőke erőssége mellett remélhetőleg lényegesen hozzá fog járulni ahhoz, hogy székhelyünkről az idegen termelésű sör kiszoruljon.

A meglevők mellett az üzletköröket egy székhelyünkön nagy tőkével meginduló új sörgyár létesítése is foglalkoztatta, sajnálatunkra azonban e terv még nem léphetett a megvalósulás stádiumába.

Gyárosaink hátrányosnak tartják iparunkra nézve és nagy kárt szenvednek az által, hogy a visszaérkező üres hordók után csak 10 ezer klgnál lesz a C osztály számítva, ellenben 5000 klgr. az A osztály szerint fizetendő, ami a fuvarnak kétszeresét jelenti. Ez okból esőben és szárazságban kénytelenek gyáraink vevőiknél addig hevertetni az üres hordókat, míg 10 ezer klgr. össze nem gyűl, kénytelenek továbbá aránytalan tőkét fektetni hordókba, mely körülmény fejlődésünkre hat zsbibasztólag. Érdekekben tehát bátrak vagyunk azt a javaslatot tenni, kegyeskedjék Nagyméltóságod a máv. Igazgatóságát utasítani, hogy a C osztály díjtételét már 5000 klgr. üres hordó küldeménynél alkalmazzák.

Az új mértéktörvény rendelkezései következtében a sörgyárosok és nagykereskedők tulnyomó része ezután be

fogja nyomatni cégét a palackokba. Ebből kifolyólag a vasu ezután nagy gondot kell fordítson, hogy utközben s illetve a raktárakban az üres sörösládák össze ne cserélődjenek. Eddig nem volt nagy baj, ha összecserélték, mert simák voltak a palackok, de ezután ez nagy kellemtelenséget és kárt okozna, miután idegen palackokat nem lehet használni.

Az 1910. évben területünkön működésben állott 4 sörgyár termelési és adózási viszonyait feltüntető kimutatót az alábbiakban bemutatjuk:

Tulajdonos		Termelt mennyiség H.	Söradó		Söradó pótlék		Söradó és söradó pótlék összesen	
neve	székhelye		K	f	K	f	K	f
Rohrlích és Brecher.....	Besztercze	9313	32473	84	70309	83	102783	67
Goldschmidt Frigyes utóda	Naszód	2712	8729	—	19648	28	28377	28
Mendelsörfőzde és keresk r. t.	Torda	30372	118223	92	255890	03	374113	95
Összesen :		48797	186300	36	404021	58	590321	94

Szeszgyártó iparunk bizonytalanság és aggodalom között töltötte el az évet, mert folyton kísértett az a veszedelem, hogy az osztrák kormány a szeszádóról szóló új törvényt a birodalmi tanácscsal hirtelen letárgyaltatja és ezzel az 1908: XXVIII. t.-cikk az új magyar szeszádó törvény is hatályba lép. Az említett magyar szeszádó törvény az üstök formája és nagysága, továbbá a termelendő mennyiség szerint eltérő sokféle adóalapot fog teremteni, minek következtében a kisebb és legkisebb üstök az eddig általányozás alapján maradnak, addig a nagyobb üstök termelési adó alapjára szoríthatók és állami segélyezéssel

községi és szövetkezeti főzdek lesznek alapithatók, melyek nagyobb adóelengedésre tarthatnak majd számot. Emellett az osztrák javaslat a mi törvényünkkel szemben lényeges eltérést mutat, mely okból kívánatos lenne a főzőüstöknek kellő időben történő átalakítása, hogy a főzés akadályokba ne ütközhessék, a főzőket indokolatlan károsodás ne érhesse. Nagy érdekek fűződnek tehát ahhoz, hogy az érdekeltek idejekorán megismerkedhessenek azokkal az új háztartázmányokkal, melyek a törvényt kiegészítve új elveket hoznak életre, tehát a gyakorlati élet embereinek alapos tapasztalatai mérlegelendők lennének a végrehajtási utasítás kiadása előtt. Épen azért tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, kegyeskedjék a pénzügyminiszter urnáoda hatni, hogy *a végrehajtási utasítás tervezete a hazai kamarákhoz véleményezésre idejében kiadassék*, hogy a tervezet rendelkezésekre a gyakorlati élet embereinek véleménye meghallgatást nyerjen.

Területünkön a tárgyalt évben 44 szeszgyár állott fenn és pedig 2 ipari, a többi mezőgazdasági jellegű, az emelkedés egy év alatt 5. A múlt évi termelés 50.884 Hl. kontingens eredménnyel szemben a tárgyalt évben 51.583 Hl. volt a tényleges termelés, melyből az idén üzembe helyezett vállalatokra 2939 hl. jutott.

Kerületünk szeszgyárainak részletes kimutatását az alábbiakban bemutatjuk.

KIMUTATÁS

a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara területén 1909/10. termelési évadban üzemban levő szeszgyárakról.

Sorszám	Gyáros neve	A szeszgyár				Feldolgozott szeszkon-tingens hl.	Jegyzet
		telephelye		minősége			
		község	vármegye				
1	Jonás Adolf	Gyulafehérvár		ipari	2362		
2	Glück Rezső	"		"	1390		
3	Glück Adolf	Alsómarosváradja	Alsó-Triehet	mezőgazdas.	1187		
4	Glück Samuné férj. Schossberger Rezsőné	Alvinc		"	1399		
5	Lunatzek Frigyes	Kisludas		"	637		
6	Glück Adolf és Stern Henrik	Nagyenyed		"	1302		
7	Mendel J. és H. cég	Balázsfalva		"	1392		
8	Glück Rezső	Gáldtő		"	628		
9	Abrahám Mór	Diód		"	500		
10	Gr. Bethlen Sándor Bérlő: Hirsch Adolf	Marosgeze		"	583	Működését 1910. dec. 10-én kezdte meg	
11	Rohrich és Brecher cég ..	Besztercze	Besztercze-	"	2476		
12	Goldschmidt Frigyes utódai	Naszód	Naszód	"	286		
13	Özv. Goldschmidt Ferencné	Kusma		"	921		
14	Pekry Sándor.....	Dicsőszentmárton	Kisküküllő	"	—	Működését még nem kezdte meg	
Átvitel:					15063		

Sorszám	Gyáros neve	A szeszgyár				Feldolgozott szeszkon-tingens hl.	Jegyzet
		telephelye		vármegye	minősége		
		község					
					Áthozat:	15063	
15	Hirsch Ödön	Kolozsvár		K o l o z s	ipari	8583	
16	Hirsch Ödön	"			mezőgazdas.	944	
17	Wertheimer József	"			1153		
18	Gy. Rosenberger Bernát cég	Gyalu			2585		
19	Gy. Rosenberger Bernát cég	Szászfenes			870		
20	Neufeld Jakab és neje	Magyarsárd			867		
21	Brunner Jakab és neje	M.-Nagyzsombor			1047		
22	Erd. r. k. ösztöndíjalap urad.	Nagyalmás			1221		
23	Gróf Bánffy György	Kalotaszentkirály			712		uj
24	Weinberger Kálmán és neje	Szilágysomlyó			936		
25	Berger Adolf és neje	"			936		
26	Rotschild és Ullmann	Alsóvalkó			936		
27	Holczer Pinkász és neje ..	"			480		
28	Goldberger Mór	"			484		
29	Govrik Sándor	Kraszna		S z i l á g y	516		uj
30	Ifj. Pojlák József	Érszakácsi			"	936	
31	Br. Bornemissza Elemér ..	Szilágycseh		"	936		
32	Özv. br. Wesselényi Béláné	Felsőszivágy		"	936		
33	Jakabfi Izsák	Szamosudvarhely Zilah		"	833		
					Átvitel:	40974	

Sorszám	Gyáros neve	A szeszgyár			Feldolgozott szeszkon-tingens	Jegyzet
		telephelye	minősége			
		község	vármegye	Áthozat:		
34	Goldberger és Ullmann ..	Ördögkut	Szilágy	mezőgazdas.	40974	Ez évben még nem működött
35	Voith Gergely	Dés		"	1561	
36	Jeremiás és Rosenberg.....	Kapjon		"	936	
37	Tischler Mór	Retteg		"	1110	
38	Hirsch Kálmán	Somkerék		"	1233	
39	Tischler Mór	Nagyiklód		"	1157	
40	Feldmann és Klein	Szamosujvár		"	1280	
41	Tüzes Karácson	Csákiigorbó		"	936	
42	Vaska Gyula	Réczekeresztur	Szolnok-Doboka	"	720	
43	Hirsch Mayerné.....	Gerend	Torda-	"	1290	
44	Br. Jósika Gábor	Alsósztmihályfalva	Aranyos	"	386	
				Összesen:	51583	

Husfeldolgozó iparunk a középipar keretén túl nem emelkedik és üzleti éve nem volt kielégítő, mert egyrészt az állati járványok miatt, de általában az állatállomány megcsappanása következtében az élő állatszükséglet beszerzése rendkívüli nehézségekkel és magas árak mellett történhetett, másrészt e nehézségek miatt indokoltan fokozódott husdrágaság a fogyasztást igen megcsökkentette. Mint-hogy e téren országos jelenséggel állunk szemben, a segítség módjait is kormányintézkedésekkel országosan kell megadni.

Azok a remények ugyanis, amelyeket a fogyasztó közönség a Balkán államok vámsorompóinak élőállatok számára történő megnyitásához fűzött, nem válhattak be, mert a bajok orvoslását hazai viszonyaink között kell keresni. Állattenyésztésünk fejlesztését kell minden áldozattal előmozdítani és pedig bőséges legelőterületek rendelkezésre bocsátásával.

Éppen ezért örömmel üdvözöljük a földmivelésügyi Miniszter urnak azt a programját, amellyel a községeket hathatósan igyekszik a legelőterületek megszerzése körül anyagilag is támogatni. Nézetünk szerint azonban az állami gondoskodás kiterjesztendő volna a hizlaldák felállítása, illetve segélyezése kérdésére is, hogy a fogyasztó közönségnek a mostaninál jobb minőségű hus, az iparosoknak pedig könnyebben hozzáférhető és bőségesebb beszerzési források álljanak rendelkezésre. Nemzetgazdaságilag is indokoltabb, hogy lehetőleg hizlalt állatok kerüljenek levágásra, mert nemcsak tápdusabb hus kerül így piacra, hanem aránylag kevesebb állat husa képes a fogyasztást fedezni és táplálóbb husnak fogyasztásra bocsátásával a jelenlegi husdrágaság is elviselhetőbbé válnék.

A husdrágaság felidőzésében nem a legutolsó szerep jut a tulszigoruan végrehajtott állategészségügyi intézkedésnek. Bár kétségtelenül szükséges és elsőrendű állami feladat e kérdést szigorral kezelni, ámde a zárlati körök megállapításánál különösen a nagyobb városokra nézve olyan indokolt óhajok hangzanak, hogy éppen a zárlatok miatt fokozódó husdrágaság enyhítése céljából oly esetben, midőn a járvány fellépte a városok egyes kerületeire szorítkozik, *ez esetben a zárlat csak a fertőzött kerületre terjesztésék ki.* Székhelyünkön is előfordult ugyanis, hogy egyetlen járványos állapotbetegség miatt az egész város hosszú időre zárlat alá vétetett, a fogyasztó közönség és az érdekelt husiparosok nagy kárára. Méltányos intézkedéssel a városok e teher alól mentesíthetők lennének, éppen azért ez óhajt bátrak vagyunk a Földmívelésügyi Miniszter ur bölcs megfontolásába ajánlani.

A gyakori zárlatokkal járó és a közéletet terhelő veszedelmek elhárítására leggyakorlatibb intézkedésnek a *konzum vásárok* létesítése kínálkozik, ámde annak létesítése a vállalkozási kedven kívül nagyarányu tőkebefektetést igényel. E körülményekre tekintettel a székhelyünkön ily irányban megindult mozgalomnak sok nehézséget kell leküzdenie, de számít a hatóságok és a kormányzat méltányos segítségére, melyek birtokában siker fogja a törekvést kísérni.

Az állatállomány megcsökkenése és a fellépett járványos betegségek hatása alatt az állatvásárokon természetesen az élőállatok forgalmi árának tulmagasra emelkedése következett be, ami viszont a fogyasztás megcsökkenését vonta maga után. Ez utóbbi tény igazolására szolgálnak a Kolozsvár városi közbághidtól beszerzett adatok, mely szerint az 1910. évi vágás eredménye csak 313.497 koronát mutat, vagyis az előző évi bevétellel szemben

25.990 K apadás jelentkezett. Leölésre került különben 5962 drb nagy marha, 14.032 drb borju, 25.571 drb apró marha, 15.317 drb sertés és 989 drb ló.

A kolozsvári közvágóhiddal kapcsolatos városi *jéggyár* a tárgyalt évben bekövetkezett jéghiány miatt megerősített termelést folytatott, amennyiben 87.659 hasáb műjeget termelt 15.778 K 62 fillér értékben, vagyis 2001 K 73 fillérrel több értékben, mint az előző évben.

Építő ipar. Az év elején mutatkozó bőséges és olcsó pénzkinálat a magán építkezési kedv fokozására kiválóan alkalmas volt és ennek köszönhető, hogy az építő iparban hosszú évek óta már nem tapasztalható lázas munkásság volt. Még nagyobb élénkség is elérhető lett volna, ha az építési anyagok árában, a kartellszerű egyezmények váratlanul és nagy mértékben drágítólag nem hatnak közre, kihasználva a jelentkező kedvező alkalmat. A téglá és faanyag nagyarányú áremelése sokakat visszatartott az építkezésektől, mert a befektetendő tőke, a felcsigázott telekárakra is tekintettel, aggodalmat látott a megfelelő kamatoztatásra. Az építkezések zavartalan lebonyolítását — az előző években — gyakori sztrájkok a tárgyalt évben nem zavarták. *Téglagyáraink* megerősített üzem mellett is épen, hogy fedezni tudták a szükségletet. A nagy kereslet és a fényes árak a tőkét újabb gyárak létesítésére már annál is inkább biztatta, mert kilátás van arra, hogy az építési kedv állandósulni fog. Az építőipar fellendülése kedvező hatással volt a kapcsolatos többi iparágakra is, úgy, hogy az építőiparban foglalatoskodók a tárgyalt évet a legjobbak közé sorolhatják.

Kamarakerületünk 19 helységéből beszerzett adataink szerint majdnem 8 millió koronát tett ki az új építkezésekbe fektetett tőke és ami figyelmet érdemel, ez összeg majdnem teljesen a magánépítésre esett, mert az állami

építkezések ez évben az egész vonalon szüneteltek. Városaink közül természetesen székhelyünk vezet majdnem 4 millió tételével.

Az 1910. évben teljesített építkezések értékére, az építkezési anyagokra és munkabérekre világot vető kimutatás az alábbiakban bemutatjuk.

Folyószám	Község neve	Az építkezés összértéke		Kiadott építési engedély						n a p s z á m b é r e			
		K	f.	lakházra konyhára	raktár	gyárra	műhelyre	pótépületre	összesen	kőműves	ács	férfi	női
1	Kolozsvár.....	3866000	—	206	3	2	17	198	426	4—6	4—6	2-30	1-60
2	Bánfihunyad	120000	—	35	1	—	1	37	74	5	4	2—	2—
3	Gyulaféhérvár	150000	—	56	—	—	3	20	79	5	4-60	2—	1-40
4	Nagyenyed	140000	—	14	2	—	2	53	71	4	4	2—	1-60
5	Abrudbánya.....	80000	—	9	—	—	1	31	41	3	3	1-80	1-40
6	Vizakna	150000	—	39	1	—	3	36	79	6	6	3—	2—
7	Érzsébetváros	222000	—	37	2	—	3	15	57	7	5	2—	1-90
8	D.-szt.-márton	100000	—	16	2	1	1	22	42	5	5	2-20	2—
9	Besztercze	310000	—	41	5	—	5	51	102	4	3-60	—-3	1-40
10	Naszód.....	150000	—	22	2	—	—	10	34	4—5	4—5	2-2,60	1-40-1-60
11	Dés	559000	—	105	1	1	3	117	227	5	4-50	2-40	1-80
12	Szamosújvár	200000	—	26	—	—	2	56	84	2-60	2-60	1-60	1-20
13	Zilah.....	320000	—	19	1	—	4	61	85	6	5	2—	1-60
14	Szilágyosmlyó.....	370000	—	42	1	—	4	33	80	5	5	2-40	1-60
15	Tasnád.....	323000	—	49	1	—	2	37	89	7	6	3—	2-20
16	Szilágycesh	500000	—	33	2	—	4	44	83	6	5	2-40	1-80
17	Zsibó	60000	—	24	—	1	—	42	67	5	4	2—	1-60
18	Torda	220000	—	59	3	—	3	62	127	6	5	3—	1-60
19	Marosludas	150000	—	57	2	—	1	8	68	7	6	3—	1-60
	Összesen.....	7988000	—	889	29	5	59	933	1915				

Háziipar. Az erdélyrészi Miniszteri kirendeltség 1910. év elején egy három hónapos *kalotaszegi faragó tanfolyamot* rendezett Magyarbikalon; részt vett 10 ifju, készült 400 drb. tárgy 1500 K értékben. Sikerült a tanfolyam, mert a kereskedelem egyszerre felkarolta e különleges tárgyakat s egész évben oly sok megrendelést tett, hogy alig győzik. Egész évben ca 3500 K volt a mellékereset. — Kényelmesebb közös műhelyt kellene felállítani.

2. Ugyancsak a Ministeri kirendeltség rendezett a *kolozsvári külvárosban* (Magyar-utca) egy két hónapos *kosárfonó tanfolyamot*, részt vett 40 ifju és készítettek 300 drb. tárgyat. 1911-ben a kolozsvári gazdasági egylet ismétli meg a tanfolyamot a földmivelésügyi Ministerium segélyével.

Az Erdélyi gazdasági egylet *kolozsvármegyei osztálya* háziipari tanfolyamokat rendezett.

a) Szászlónán bognártanfolyam 18 taggal, készült 300 drb. tárgy 700 K értékben.

b) Szászfenesen bognártanfolyam 16 taggal, készült 240 drb. tárgy 550 K értékben.

c) Középlakon 20 taggal, készült 310 drb. tárgy 800 K értékben.

d) Keszüben 22 taggal, készült 360 drb. tárgy 760 K értékben.

Ezek 6 hetes tanfolyamok voltak.

e) Magyarnádason 3 hetes kosárfonó tanfolyam 21 taggal, készült 320 drb. tárgy. 400 K értékben.

A *Beszterczei* Gazdasági Egylet *fafaragó* tanfolyamot tartott Törpény, Kerlés és Zolna községekben, *kosárfonó* tanfolyamot *Beszterczen*, Aldorf és Bessenyő községekben.

A *Kisküküllőmegyei* Gazdasági Egylet Bethlenszentmiklóson *méhkaptár* készítő tanfolyamot tartott, melyen

20 gazda vett részt és 71 tárgy készült 700 K értékben. Dombó községben *fafaragó* tanfolyam volt tartva 21 résztvevővel, akik 62 tárgyat készítettek 250 K értékben. Szászdánya községben pedig *kosárfonó* tanfolyam volt rendezve 20 résztvevővel, akik 280 drb. tárgyat készítettek 170 K értékben.

Tevékenyen működött a *Szilágymegyei* Gazdasági Egyesület is, amennyiben Zilahon, Örmezőn, Krasznán és Érmindszent községben *kosárfonó*, Ballán *fafaragó* és *szalmakalap*, Oláhkeczelen *favilla* készítő, Felsőszoporon és Maládén községekben *kasfonó*, Zilahon és Zovány községekben *seprű* készítő, végül Bréden szekér és talicska készítő tanfolyam tartatott. Az egyes tanfolyamokon 10—40 résztvevő volt, összesen 161, akik együttesen készítettek 1481 drb. vesszőkosarat, 800 drb. cirokseprűt és kefét, 400 drb. favillát és gereblyét, 100 drb. faragványt, 83 drb. szekérkast, 200 drb. szalmakast és kosarat, 16 drb. szánt, szekérrészt és talicskát. E tárgyak csekély kivétellel részint helyben, részben a megye területén értékesítve lettek. A tanfolyamok költsége 4300 K volt, melyből 4000 K államsegélyből lett fedezve.

A háziiparok fejlesztésével az említett tényezőkön kívül rendszeresen foglalkozik a 2 év előtt létesült *Erdélyrészi Háziipar Szövetség is*.

E Szövetség elsősorban az értékesítés szervezését tűzte maga elé. Ez értékesítéstől azonban elválaszthatatlan az egyes háziiparágaknak a kereskedelem igényeihez mért fejlesztése ; evégből a Szövetség saját céljainak megfelelő tanfolyamokat rendezett a csipkeverés, rámánvarrás, himzés, szövés és ruhavarrás egyes ágainak továbbfejlesztésére.

Az értékesítésnél az Országos Magyar Háziipar Szövetségen kívül néhány fővárosi és több külföldi céggel is összeköttetésbe lépett. Az első csonka év jóformán a

szervezkedéssel telt el ; mindössze 7—800 K árut helyezt el. Az 1910. évben már e téren is nagyobb eredményre mutathat, amennyiben az eszközölt eladások összege meghaladta a 7000 K-t, amiből helybeli eladásra csak elenyésző rész esik. A forgalomnak a — Szövetség tervezete szerint — a jövőben további nagymérvű növekedése remélhető.

Pénz és hitelügy.

Gazdasági életünk a lefolyt esztendő első felében az előző évi kedvezőtlen aratásnak utóhatását érezte. A nagy gabonabehozatalért felhasznált eszközök és az összes szükségleti cikkek nagy drágulása a pénzforgalomra nem maradhattak befolyás nélkül. A nyersanyagoknak állandóan magas árai és az egész életnek folytonos drágulása, bénítólag hatottak az ipari tevékenység fejlődésére úgy, hogy azok a várakozások, melyek a kedvező aratáshoz fűződtek, csak kis részben teljesülhettek és pedig azért, mert az előző gyenge évek a fogyasztó közönség felvevő képességét ugyancsak próbára tették.

A zavaros és bizonytalan jövő előtt álló politikai belállapotaink, melyek az önálló magyar bank felállítása és a készfizetések felvétele kérdésében csucsosodtak ki, hasonlóképen nem voltak kedvezők a termelő osztályok helyzetének javítására.

(Az év második felében azonban a jó termés és az építő ipar terén hosszú évek óta nem tapasztalt felpeszülés, a pénzpiacon is élénk keresletet teremtett, de általánosabb és kimagaslóbb hatás a fejlődés körül nem következhetett be, mert a külföldi pénzpiacon beállott feszült viszonyok miatt az osztrák magyarbank is kénytelen volt október 22-én a leszámítolási kamatlábat négyről öt százalékra fölemelni, amely tétel az év végéig megmaradt.)

Kerületünk pénzügyi intézetei a hozzá fűződő gazdasági igények kielégítése körül dicséretes buzgóságot fejtettek

ki, üzletágaikat igyekeztek fejleszteni, amivel karöltve járt az elért haszonrészesedés is.

Ez utóbbi eredmény kecsegtetőleg hatott új alakulások keletkezésére. A tárgyalt évben 1,435.500 K új tőkével 8 részvénytársasági alakulat keletkezett, szövetkezeti alapon is 14 új pénzüintézet vette fel működését. Ezek közül az Országos Központi Hitelszövetkezet kötelékében Kaczkó, Ördögkeresztur, Pusztakamarás, Szépkényerüszentmárton községben, a Raiffeisen-féle kötelékben Bilak, Bord, Darlacz, Jövedics, Körös, Törpény községben, végül minden köteléken kívül Buzd, Kötelend, Kisdemeter és Bethlen községben.

↳ A részvénytársasági új alakulatok a következők voltak:

	székhelye	alaptőke
Beszterczei hitel- és előlegzési egylet r. t.	Besztercze	60.000 K
Concordia takaréék és hitelintézet r. t.	Szamosújvár	200.000 „
Kereskedelmi és gazdasági bank r. t.	Szilágycseh	14.000 „
Közgazdasági bank r. t.	D.-szentmárton	100.000 „
Magyarlápósi népbank r. t.	Magyarlápó	50.000 „
Polgári takarékpénztár r. t.	Kolozsvár	500.000 „
Szilágyvármegyei kereskedelmi és iparbank r. t.	Szilágysomlyó	500.000 „
Zorile takaréék és hitelintézet r. t.	Meregyó	11.500 „
Összesen . . .		1,435.500 K.

↳ Érdekesnek tartjuk fölemlíteni azt a mind inkább tért hódító eszmét, hogy a pénzüintézetek számhoz köttessenek és szabályozást nyerjen az alaptőkéhez igazodó betét elfogadás. Ez óhajnak létjogosultsága kétségbe nem vonható, mert a gomba módra szaporodó törpebankok csekély erejükkel közgazdasági feladatot alig tudnak betölteni és biztonságot sem nyújthatnak betevőikkel szemben. Különösen a városokban mutatkozik e káros jelenség, hol a felesleges alakulások egyre-másra keletkeznek, amit nem a szükséglet hív életre, hanem személyi érdekek a rugói. >

Hasonlóképp említésre érdemes az az eszme is, hogy a részvénytársulatok jegyeztessék részvényeiket a tőzsdén. Ez intézkedés a részvények értékét fokozná, forgalmukat emelné, de védelmet is nyújtana a nem szolid alapon keletkező és működő pénzüzetekkel szemben. Ha valamely részvény e tőzsdén jegyeztetik, ezáltal bizonyos ellenőrzés gyakoroltatik az illető társaság időközönkénti viszonyai felett, ami kifejezést nyer a részvény értékelésében. A tőzsdén kívüli önkényes adás-vételnek vége szakadna és a tőzsdén az adás és vétel sokkal kedvezőbb viszonyok között mehetne végbe. Miután a nyilvános jegyzés a magántőkét is lényegesen erősebben vonzza a participálásra, ez az illető részvénytársaságoknak is előnyére válnék, mert elérhetnék annak a tőkének támogatását, amely velük szemben ma, mint idegen részvétlenül áll.

A fővárosi pénzüzetek által szervezett revisori intézmény örvendetes működésbe állítása folytán közelebb áll a megvalósuláshoz az évek óta hangoztatott, de eredményre nem vezetett *hiteles számvevők* intézményének országos szervezése és általánosítása.

Mindez óhajok az élet szükségletéből fakadók, megvalósulása társadalmi uton azonban alig lehetséges és eredményükben nem lehetnek oly hatályosak, mintha e tekintetben a rendelkezések törvényes alaptól fakadnak. Állami feladat körbe esik a betevő állampolgár anyagi érdekeinek biztonsága szempontjából, hogy pl. az intézetek működése ellenőriztessék, meg legyen állapítható az a határ, melyen túl a betétek egy-egy intézetnél magasabbra nem halmozódhatnak. Épen azért bátrak vagyunk e kérdéseket ez uton Nagyméltóságod megfontolása alá bocsátani.

Pénzüzeteinktől beszédett adatgyűjtemény örvendetes jelenségét mutatja népünk takarékos életmódjának, ami nemcsak a tőke rohamos szaporodásában nyilvánul

meg, hanem főképp abban, hogy a kis tőkések számánál látszik a legnagyobb gyarapodás.

Érdemesnek tartjuk bemutatni székhelyünk 16 nagyobb pénzintézetének tőkeerejét feltüntető kimutatását, amely mutatja, hogy székhelyünk és az ide gravitáló vidék közgazdasági szükségletének fedezésére 50 milliónál nagyobb tőke áll bankjaink útján rendelkezésre és hogy a szaporulat egy év alatt tőkében 1,037.988 K, betétekben pedig 6,260.783 K volt.

Folyószám	A társaság cége	Részvénytőke részjegyek és törzsbetétek	Takarék- betétek
		k o r o n a	
1	Kolozsvári tkpénztár és hitelbank r. t.	1580000	10626313
2	Kolozsvm. " " " " "	249000	1799478
3	Erdélyrészi magyar jelz. " " " "	1363570	438326
4	Erdélyi bank- és takarékpénzt. r. t.	1160060	12171649
5	Economul hitel- és " " "	623054	1923906
6	Kereskedelmi bank r. t.	793450	3533870
7	" hitelintézet r. t.	240000	955915
8	Altalános bank- és takarékpénztár r. t.	230000	685269
9	Iparbank r. t.	235880	580081
10	Korona bank r. t.	183242	1088526
11	Vatra takaré- és hitelintézet r. t.	222300	878716
12	Népbank r. t.	193636	1683434
13	Mezőgazd. bank- és takarékp. r. t.	305040	2068863
14	Közhasznu takarékpénztár r. t.	341658	1839949
15	Polgári " " "	504000	1127303
16	Kolozsvári gazdák hitelszövetkezete	350000	1352830
	Összesen.....	8574890	42754428
	1909. évi eredmény	7536902	26493645
	1910. évben több ..	1037988	6260783

Égész kamarakerületünk pénzügyi viszonyaira elhatározó befolyást gyakorló voltánál fogva főlemlitjük részleteiben a *kolozsvári osztrák-magyar bankfiók* 1910. évi működéséről beszerzett adatokat az alábbiakban.

A bankfiók *pénztári forgalma* 507,095.000 K volt. E forgalom az összes bankfiókok között a 14-ik, a magyar bankfiókok között pedig az 5-ik helyet juttatja székelyünknek.

A fiók *bankműveleti* összege 25,611.689 K-t tett ki, mely után 197.592 K nyers jövedelem és a költségek leütése után 92.448 K *tiszta* jövedelem éretett el.

A *leszámitolás* összege 13.284 darab váltó után 18,773.682 K volt, vagyis 2897 darabbal 7,928.439 K-val több, mint az előző évben. A leszámított váltók átlag értéke 1514 K volt.

A *küldvény* állomány 1987 drb 2,435.186 K érték áthozat és az évközi szaporulat 29.321 drb 42,573.023 K értékben, együtt 31.308 drb 45,008.209 K volt, melyből az év végéig 28.125 drb 38,839.634 K értékben lett beszédve és így az évvégi maradvány 3183 drb 6,168.576 K volt.

A *helyi váltóforgalom* 2684 drb 3,483.402 K érték áthozatal és 13.284 drb 18,773.682 K évközi leszámítással együtt 15.968 darabot 22,257,084 K értéket tett ki. Beszedetett ebből 13.309 drb 17,502.696 K értékben és így az évvégi maradvány 2659 drb 4,754.388 korona értékben.

A *kézi zálogkölcson* üzletnél 180.500 K áthozat mellett az évközi engedélyezés 1.610.900 K, együtt tehát az állomány 1.791.400 korona volt. Ebből az évközben 1,305.700 korona lett visszafizetve és így a maradvány 485.700 K volt.

A *giróforgalomnál* a bevétel 247,962.175 K, a kiadás pedig 247,981.540 korona volt és így az év végén 402.146 K követelés állott fenn. A giroforgalomból a helyközi átutalás 169.751.317 K volt.

A biztosításügy. Az 1910. év folyamán a biztosításügy kamaránk területén általában gyarapodó irányzatot mutatott. Amennyiben a javak biztosításának nagyobb elterjedtségét és intenzivebb kultiválását a rendezettebb, előrelátóbb és céltudatosabb közgazdasági viszonyok fokmérőjének lehet tekinteni: a biztosításügy eme szélesebb körü és több irányu elterjedésében örömmel látjuk hazarészünk közgazdaságának haladását, a gazdasági érzék, előrelátás, gondosság és takarékoság szellemének folytonos fejlődését közönségünknel. Hazai biztosító társaságaink igyekeznek e téren a közönség fejlődő igényeit minél előnyösebb feltételek mellett kielégíteni és kockázatos vállalkozásukat a javak szélesebb körére, a gazdasági és üzleti élet több relációira kiterjeszteni. Új társaságként alakult ez év folyamán Nagyszében székhellyel a „Fortuna“, melyet román nemzetiségi részről létesítettek. Alakulóban van a budapesti „Hungaria“ biztosító-társaság, amely szintén kifogja terjeszteni működési körét kamaránk területére.

Ám ezen a téren is nagyon érezhetővé válik a külföldi társaságok versenye, amelyek az utóbbi időben egyre sűrűbben hálózzák be expozitúráikkal kamaránk területét. Így a mult esztendő folyamán az eddigiek mellett még a „Friedrich Wilhelm“ és a berlini „Viktoria“ német társaságok létesítettek Erdélyben képviselőket. Ez a jelenség is nyomatékosan utal arra, hogy az új biztosítási törvény megalkotását törvényhozásunk sürgős és el nem odázható feladatai közé sorozzuk.

Tűzbiztosítás. E biztosítási ágazat üzletmenete a lefolyt év alatt kedvezőnek mondható. A biztosítási kedv növekedett és gazdáink körében különösen az oly sok előnyt és könnyebbséget nyújtó „általánybiztosítás“ talál felkarolásra. A díjbevételek ennél fogva szaporodtak és az emelkedés átlagosan 20%-ra tehető. Ezzel szemben na-

gyobb tüzkárok nem csökkentették ebben az évben a kedvező eredményt, sőt az a körülmény, hogy az ősz folyamán a terménykárok összege a rendesnél is alább maradt, az évi üzleteredményt a szokottnál kedvezőbbé változtatta. A tüzbiztosítás azonban falvainkban a szegényes, fából és szalmából való építkezés miatt még mindig rendkívül nagy kockázattal jár és így meglehetősen drága díjtételek mellett történhetik, ami éppen a szegény néposztályt tartja vissza épületei és javai biztosításától. Kívánatos volna, hogy mindazok, akiknek a népre ilyen irányu befolyásuk lehet, igyekeznének odahatni, hogy mind tüzbiztonsági, mind hygienikus szempontból jobb építkezési módra térjenek át a falusi gazdák.

Jégbiztosítás. A biztosítási kedv ezen a téren is növekedést mutat gazdáinknál.

A kisgazdák is egyre nagyobb számban igyekeznek terményeiket a jégkárok ellen biztosítással védelmezni. — Bár ez a díjbevételek jókora emelkedését eredményezte, a jégviharok, amelyek ebben az évben rendellenesen sűrűn és hatalmas károkkal pusztították végig vidékeinket, oly tetemes kártérítésekkel terhelték meg biztosító társaságainkat, hogy nemcsak a díjbevétel emésztődött fel, hanem az évi üzleteredmény is legtöbbszörre veszteséggel végződött.

A betöréseslopás elleni biztosítások terén mutatkozik különösen fellendülés. Az utóbbi időben történt vakmerő bankrablások, nagy furfanggal végrehajtott kasszafurások hirei ösztönözték úgy a magánosokat, mint különösen a kisebb-nagyobb pénzintézeteket, hogy siessenek megragadni az alkalmat, amit a biztosító társaságok ilyenmő kockázatok elvállalásával nekik nyújtanak. A biztosításnak ez az ágazata azonban még mindig rászorul arra, hogy a közönség szélesebb rétegében is megismertessék annak hasznát, módozatait és feltételeit. Ugyanez mondható a *szavatossági biztosításokról is.*

Életbiztosítás A modern életviszonyok közepette a vagyonosodás, tőkegyűjtés és takarékoság egy hathatós faktora az életbiztosítás, amely kamaránk területén igazán örvendetes haladást jelez. Az egymással versenyző biztosító társaságok egyre nagyobb számban gyűjtik ügyfeleiket a közönség minden rétegéből, ahol ennek a biztosításnak hasznát — a társaságok szolid és kedvező feltételei, valamint liberális kezelési módozatai mellett — egyre jobban megszivlelik és saját javukra, a családok egzisztenciájának biztosítására felhasználják. A kamara területéről gyűjtött új szerzemények az év folyamán mintegy 17 millió korona összegnek felelnek meg, amelyek után a díjbevételek emelkedése átlag mintegy 15%-ra tehető. A feleknek kamaránk területén a múlt évben kifizeti kár is tetemes összegre rug. Ebben az ágazatban működik legvehemensebben a külföldi verseny, aminek ellenében hazai biztosító társaságaink a díjtételek olcsóságával és feltételeiknek kedvező kombinálásával igyekeznek a küzdelmet felvenni.

Közlekedés.

Közutak. A bizonytalan belpolitikai viszonyok és a költségvetés hiánya, közutaink kiépítésének programját károsan befolyásolta. A közuti törvény tervbe vett revisiójának fontos ügye megakadt és a politikai viszonyok megszilárdulása dacára is, tekintettel az országra nehezedő terhes hadügyi kiadásokra, alig hihető, hogy belátható rövid időn belül az égetően szükséges nagyobb szabású utépítési program megvalósítására sor kerülhet. Nem kedvezőbb a kilátás a törvényhatósági utépítés terén sem, mert a megyei utalapok teljes kimerülése miatt, a belterületre szorító építkezések és a fentartási költségei sem kerülnek elő és a legtöbb megye csak államsegély igénybevételeivel képes úgy a hogy, a helyzetet sanálni. Egyes megyékben és különösen Szolnok-Doboka megyében a helyzetet megrheezítették a bekövetkezett elemi csapások is, úgy hogy ott a tárgyalt évi utépítés tevékenységet legnagyobb részét a hirtelen megromlott utak sürgős helyreállítása kötötte le. E körülményeknek tudható be, hogy pl. Szolnok-Dobokamegyében 45.⁹⁸⁹ km. hosszban törzskönyvezett törvényhatósági utból 17.⁸⁸⁰ km. kiépítetlen maradt, Szilágymegyében pedig a 137.⁵⁶¹ km. törvényhatósági utból 54.²¹⁰ km. ut maradt építetlenül.

Kamarakerületünk hét vármegyéjében az állami közutak hossza az 1910. év végén 1090.⁸⁸¹ km. volt, míg a törzskönyvezett törvényhatósági utak hossza 2192.¹⁵⁵ km. tett ki, azonban ebből 72.⁰⁴⁰ km. még építetlenül állott.

Uthálózatunk az egyes törvényhatóságok között a következő arányban oszlott meg és pedig.

törvényhatóság	állami	törvényhatósági
1. Alsó-Fehérmegye	145.460 km.	483.970 km.
2. Besztercze-Naszódm.	83.287 „	289.150 „
3. Kis-Küküllőmegye	62.400 „	184.487 „
4. Kolozsmegye	323.477 „	330.957 „
5. Szilágymegye	144.272 „	237.561 „
6. Szolnok-Dobokamegye	161.712 „	458.989 „
7. Torda-Aranyosmegye	170.223 „	207.041 „
Összesen	1090.831 km.	2192.155 km.

Az állami utakon a rendes fenntartással járó költségeken tulmenőleg 100 ezer koronát nem tett ki az újabb építkezésekre és műtárgyakra fordított állami kiadás.

A törvényhatósági utépítés terén a legörvendetesebb jelenség az volt, hogy a beruházási hitel terhére végre kiépült a Szálva-romulii törvényhatósági közut 210 ezer K költséggel. Rég érzett égető szükségét elégít ki e nagy forgalmu fontos közut.

Lényegesebb munkák voltak :

a) a Cege—lekencei uton a 4—5 km. szakaszon 550 m. hosszú meredek utrés át helyezése 6000 K költséggel ;

b) a Felőr—ispánmező—egreshelyi uton az elemi csapás miatt tönkrement ut újraépítése és felszerelése 35.850 K államköltség igénybevétele mellett ;

c) a Vingárd—szászsebesi közut 3.5—5.7 km. szakaszának 13.307 K költséggel történt kiépítése.

d) A felenyed—abrudbányai közut 42.2—54.6 és 70.—75.3 km. szakaszán 158.171 K költséggel megindított építkezés ;

e) az ozd—magyarsülyei 6.3 km. utszakasz kiépítése 36.971 K költség mellett.

Tudomásunk szerint Alsófehérmegyében a beruházási hitel terhére még több nagyobb utépitkezés megindítása van tervbe véve, különösen a vármegyének a Küküllő és Maros folyók által leszelt délkeleti harmadában, amely terület közlekedés dolgában leginkább van visszamaradva s így a terv mielőbbi megvalósulása elé az érdekeltség érthető reménységgel néz.

Nagyon kívánatos lenne azonban e megyében a gyulafehérvári—székási közuton Gyulafehérvár közelében a drombári nagy emelkedésű elleneséses hágó kiküszöbölése az utvonalon át, illetve lehelyezésével a Maros partjára és a Strázsa-patak völgye kitorkolásába. Ezen a nagy elleneséses hágón a teherszállítás jelentősége jelenben nagyon szenved, bár tizennégy község közlekedését szolgálja a drombári Maros-hidon át a gyulafehérvári piacra. Mint-hogy pedig az utalap kimerülése miatt a törvényhatóság saját erején e sürgős kiépítésre váró 3.5 km. hosszú költséges utáthelyezés elvégeztetésére nem képes, tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy ez ut kiépítését kegyeskedjék a beruházási hitel terhére mielőbb megindíttatni.

Hangot adunk e helyen annak az óhajnak, hogy Szilágysomlyó és Zilah r. tan. városokban az átkelési szakaszok a rendes kavicsolás és hengerelés helyett pormentes burkolattal volnának ellátandók. Ily értelemben tudomásunk szerint Szilágymegye közigazgatási bizottsága már előterjesztéssel élt, azt tehát a magunk részéről is bátrak vagyunk támogatni.

Megismételjük továbbá azt a panaszt, hogy Kápolnokmonostor és Nagybánya között Szatmármegyében az ut kiépítése a tárgyalt évben sem mozdult meg.

Örömmel említjük föl e helyen a dési államépitészeti hivatal azt a dicséretes és kitartó munkásságát, amellyel a közutak eper- és gyümölcsfaültetését ez évben is folytatta.

A lefolyt évben a kolozsvár—bukovinai uton a gyümölcsfa, a nagybánya—kolozsvári uton pedig az eperfa ültetés folyt, az előbbi eper ültetések póflása és új ültetések szünetet nem tartottak. Az 1911. évben Szatmármegye határától Désig az állami ut egész hosszában történő eperfa ültetés tervbe vétetett.

A vasutakat illetőleg örömmel konstatáljuk, hogy e téren a szükségletnek s modern kivánalmaknak megfelelő haladás és befejezés stádiumához, az elmúlt évben is, nagy léptekkel közeledett.

Kamara területünkön ugyan új vonalak az elmúlt évben nem nyíltak meg, csupán a Nagyszeben—szentágotai keskenyvágányu vasut adatott át a forgalomnak.

Annál több oly természetű berendezés létesült azonban, melyek a forgalom gyorsabb s akadálytalan lebonyolítására szolgáltak. Hatálya ezeknek érezhető is volt, amennyiben az elmúlt évben, dacára a nagyobb gabonaforgalomnak, fennakadás — kivéve a Budapest nyugati p. u. ismételt torlódást, mely vonalainkra is visszahatott alig volt. Itt ki kell emelnünk, hogy az elmúlt évben — bizonyára a helyes és szakszerű intézkedéseknek Nagyváradon — mint az erdélyi részek vasuti kapuján is a legsimábban le lett bonyolítva a forgalom, dacára annak, hogy az ottani bővitések és építkezések legfontosabb részlete az elmúlt év őszén lett foganatosítva.

Kamara területünk s erdélyrészeinket közelebről érintő következők létesültek :

1. Harasztos, Eczel, Szederjes új állomás létesült. Ezek közül azonban egyelőre a közforgalomra csak Eczel adatott át.

2. Gernyeszeg és Marosbogát állomások az összforgalomra megnyíltak.

3. Mezőszengyel Tohát és Nagysármás szintén a közforgalomnak lettek átadva.

4. Ajnád kocsirakományu forgalmra átadatott.

5. Kolozssósfürdő a gyors és darab áru teher forgalomra megnyitott.

6. Biharpüspökin vágányzat bővített.

7. Nagyvárad bővítése majdnem teljesen befejeztetett.

8. V.-Velence vágány bővítés.

9. Mezőtelegd, Élesd, iparvágányok létesültek.

10. Csucsán iparvasut létesült.

11. Brátka, Egeres vágányzat bővítés.

12. Felvinczén rakodó s vágánymérleg létesült.

13. Tövisen az új felvételi épület egy része — egyelőre hivatalos helyiségek — elkészült.

14. Medgyes, Erzsébetváros, Segesváron vágányzat bővített.

15. Brassóban raktár és vágányzat bővítés.

16. Brassó, Bertalanban vágányzat bővítés.

17. Fogaras vágányzat bővítés.

18. Zernest, Bercerozsnyó vágányzat bővítés s felvételi épület és raktárbővítés.

19. Sepsiszentgyörgy raktár s rakodó bővítés.

20. Málnás fürdő iparvágány létesítése.

21. Kézdivásárhely vágányzat bővítés.

22. Gyergyószentmiklós maroshévíz iparvágány létesítés.

23. Prázsmáron megálló létesítés.

24. Pusztacseg gabonaszin építés.

25. Egeresen iparvasut nyílt meg.

Ezekon kívül több kisebb rendű forgalom s kezelés könnyebbitésére szolgáló berendezés létesített.

Menetrendi tekintetben szintén történtek intézkedések s változások, melyek a kívánalmaknak megfelelnek.

Igy p. o.:

Dévaványa—Gyoma közt. Az aradi fővonallal csatlakozásban május 1-én egy vegyes vonatpár létesített.

Nagyvárad—Kolozsvár közt az 544 sz. vegyes vonat egy órával későbbre tétetett.

Az 501. számú vonat május 1-től fogva Kolozsvárra egy órával korábbi érkezés és indulással vétetett fel, ami a kolozsvári közönségre nézve felette előnyös.

Az 544 sz. vegyes vonatnak Kolozsvárról való indulása 30 perccel későbbre tétetett.

A Szamosvölgyi vonalon Kolozsvár—Dés között egy harmadik személy vonatpár hozatott forgalomba.

A Székelykocsárd—Madéfalva—Brassói székely vasuti vonalon egészen új s a követelményeknek mindenben megfelelő menetrend létesült.

Végre a Küküllővölgyi h. é. vasuton új csatlakozás létesült

Az a várakozásunk, hogy a délután Kolozsvárra érkező személyvonat legalább Kolozsvárig gyorsvonatként közlekedjék, valamint hogy a *gyorsvonat Budapestre gyorsabban közlekedjék*, eddig még nem teljesülhetett. Pedig valóban eljött már az ideje, hogy legalább a nemzetközi vonatkozású gyorsvonat valóban *gyors* is legyen, a Kolozsvár—Budapesti 400 km. távolságra bőven elég volna 7 óra, ma még mindig 9—9¹/₂ órát tart, amíg patriarchalis módon minden jelentéktelen állomáson megállva és vesztegelve, a fővárosba jutunk; bizony már beilleszkezhethetnénk az európai menet-tempóba és gyorsaságba. Erdélyszerte ez az általános óhaj és még mindig csak reménykedünk. Kilátásba van helyezve azonban, hogy — mint gyorsított személyvonat Kolozsvárra — május 1-től fogva egy órával korábban fog érkezni, ami városi közönségünkre — különösen kereskedőinkre — nézve nagyon előnyös lesz, amennyiben a hirlapokat s levelezését az nap mindenki megkaphatja.

A vasuti dijszabási téren — mint már mult évi jelentésünkben is jeleztük — korszakalkotó változást jelent az 1910. január 1-én életbe lépett új üzletszabályzat. Mint már egy évi tapasztalat alapján állíthatjuk, ez úgy a személy, mint az áruszállítás tekintetében a kereskedői körök nagy előnyére jól bevált, anélkül, hogy a vasutakra le nem győzhető terhet rótt volna. Megvagyunk győződve, hogy csak kevés szállító eszköz tökéletesítés mellett is a jövőre nézve sem fognak annak szigorított szabályai a vasutakra káros befolyással lenni.

Megjelent az elmúlt évben az új üzletszabályzat alapján készült:

Általános dijszabás I. A.; Általános dijszabás I. B. rész.

Máv. és h. é. dijszabás II. rész.

Állat dijszabás. / Central University Library Cluj

Magyar vasuti kötelék II—1.

Magyar vasuti kötelék, só, szén dijszabás.

Déli vasut helyi dijszabása.

Szamosvölgyi vasut helyi dijszabása.

Kassa—Oderbergi vasut helyi dijszabása.

Osztrák magyar vasut kötelék wieni dijszabása.

Osztrák magyar vasut köt. élő dijszabás.

Osztrák állami vasutak helyi dijszabása.

Bosnyák kötelék II. A. 1 f.

Nyugat magyar vasuti kötelék II. rész 1. füzeté stb.

Az áruforgalom dacára az elmúlt előző évek emelkedésének az elmúlt években is általánosságban emelkedett.

Azon kerületben, melyre vonatkozólag az egyes árucikkek szállításának alakulását jelentéseinkben kimutatni szoktuk, az a következőképpen alakult:

Elszállított személyek száma:

	1909-ben	1910-ben	1910-ben
Bánffyhunrad	73467	81616	+ 8149
Kolozsvár	405894	408407	+ 2513
Apahida	95954	101830	+ 5876
Aranyos-Gyéres	94019	101983	+ 7964
Torda	92268	98505	+ 6237
Nagy-Enyed.....	111806	134526	+22720

Összforgalomban elszállított kocsi rakomány:

	1909-ben	1910-ben	1910-ben
Gabona	11787	12682	+ 895
Tengeri	4471	2781	— 1691
Liszt	1984	1567	— 217
Só	6876	6820	— 56
Bor	690	1040	+ 350
Szesz.....	265	531	+ 266
Petroleum.....	2528	2633	+ 305
Ásványvíz.....	523	467	— 56
Dohány	550	719	+ 169
Barnaszén.....	8726	8880	+ 154
Fa (épület s tűzifa) ..	19923	123619	+ 3696
Kő	30357	25798	— 4554
Gyepsz mész	5467	6156	+ 689
Széna, szalma	1927	535	— 1392
Élő állat	14902	11859	— 3043
Cukorrépa	1645	9096	+ 3080
Cser	815	435	— 380
Jég	—	3580	+ 3580
Egyéb áru.....	28393	34334	+ 5941

Az elmúlt évben kamara kerületünket, illetve Erdély részünket érdeklő következő vasutépítési engedélyek adat-
tak ki, illetve hosszabbítottak meg:

Alsójjára — bánffyhunyadi, ágostonfalva -- magyarher-
mányi, Bánffyhunrad—kelezeli, borgóbesztercei erdei v.
csicsókeresztur—oláhláposi, ditró—gyergyótölgyesi, Giród-
tótfalu—Galgó, Homoródkőhalom—Homoródalmás—Szent-

egyházoláhfalu, Jád völgy— Biharfüred, Kolozsnagyida— Szeretfalva, Kolozsvár— Hidegszamos, Lomásvölgy— Czifrapatak, Maroshéviz— Alsóborszék, Maroshéviz— Lomáspatak, Marosvásárhely— Mezőméhes— Apahida, Marosvásárhely— Szováta, Mezőbánd— Kerlés, Mezőkapus— Radnót, Nagyenyed— Alsójára— Bánffyhunyard, Nagyenyed— Borév— Alsójára, Parajd— Székelyudvarhely, Szamosujvár— Kissármás, Torda— Szinde— Kövesbércz, Torda— Topánfalva— Abrudbánya, Tövis— Sárdmagyarigen.

Ismételve eltelt egy év és a kamaránkat, városunkat s megyénket legközelebből érdekelt Kolozsvár—Gyalu—hidegszamosi vasútra vonatkozólag ismét a legnagyobb sajnálatunkra csak azt kell konstatálnunk, hogy annak létesítése még mindig az engedélyezés stádiumában van s annak létesítésére ez idő szerint, így, amint a vasut ügye halad, kilátásunk sincs.

Múlt évi jelentésünk 141-ik lapján felkértük Nagyméltóságodat, lenne kegyes e vasut ügyét erélyes kezébe venni s végre valahára — nem tekintve egyénekre, érdekekre stb., azt a közérdek szempontjából, a megvalósuláshoz juttatni.

Létérdeke ez szegény ipart és kereskedelmet nélkülöző városunknak. Egy vidéket csatolna e vasut városunkhoz, mely vidék szintén megérdemelné a figyelembevételt.

Ujólag kérjük erre Nagyméltóságod szíves jóindulatát.

Posta-távirda-beszélő. Azaz örvendetes fejlődés, melyről múlt évi jelentésünkben megemlékeztünk, a tárgyalt évben még fokozottabb mérveket öltött, a mennyiben a

dostaigazgatás az 1910. évben kamaránk területén 14 új postai ügynökséget, 1 postahivatalt, 6 távbeszélőközpontot, 3 új távirda hivatalt és 2 kézbesítő és gyűjtő járatot létesített, valamint 2 vasut állomás állami és magán táv-iratok kezelésével bízott meg.

Új postaügynökség nyílt meg Kolozsvármegyében Körösfő és Nagypetri, Torda-Aranyos vármegyében Albák és Székelykocsárd, Szolnok-Doboka vármegyében Középfalva, Kupsafalva és Magyarderzse, Besztercze-Naszód vármegyében Néposz, Szilágyvármegyében pedig Menyő, Szilágyszeg, Szilágysámson, Felsőszék, Egrespatak és Mocsolya községekben.

Alsó-Fehérvármegyében a távbeszélővel egyesített benedeki postai ügynökség posta- és távbeszélő hivatallá, míg a Szilágyvármegyei nyírsídi postahivatal a forgalom csekély volta következtében postai ügyökséggé alakítottát át. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Új távbeszélő központ létesült Kolozsvármegyében a kissebesi, Alsófehérvármegyében a Metesd pályaudvari, Szolnok-Doboka vármegyében a rettegi és a szurduki, Besztercze-Naszód vármegyében a romuli-i postahivataloknál, valamint a szilágyvármegyei nyírsídi postai ügynökségnél.

Távirdával egyesített Torda Aranyosvármegyében a felvinczi, Alsófehérvármegyében az alvinczi és Besztercze-Naszódvármegyében a lekenczei postahivatalok és Torda-Aranyosvármegyében állami és magántáv-iratok kezelésével Torda és Harasztos vasutállomások bízattak meg.

Kézbesítő és gyűjtő járatokat az illetékes postaigazgatások Besztercze-Naszódvármegyében Árdány és Friss és Szilágyvármegyében Érkisfalu községekben rendeztek be, a kolozsvármegyei magyargorbó-mákói hetenként háromszor közlekedő kézbesítő és gyűjtőjáratot pedig a kolozs-

vári posta- és távirdaigazgatóság naponként közlekedővé alakította át.

Ezek a berendezések a közönségnek a posta igénybevételét megkönnyítik és lehetővé teszik az érkezett postai küldemények gyorsabb kézbesítését, mi által a postai forgalom is emelkedik és az ipar, a kereskedelem fokozottabb fejlődése is előmozdittatik.

Az érdekeltség azonban sok helyütt a postai berendezések közzgazdasági és kulturális előnyeit nem méltatja eléggé, ez iránt közönyösen viseltetik, minek oka, hogy a berendezések főleg a postai ügynökségek alkalmas pályázó hiányában nem nyithatók meg, egyeseket pedig ideiglenesen, sőt néha végleg is be kellett szüntetni. Így az alsópolyáni postaügynökség 1910. évi január hó 10-étől ugyanazon év október hó 1-ig szünetelt, az Oláhdellő községbe engedélyezett postai ügynökséget pedig pályázó hiányában végleg el kellett ejteni és e helyett Marosugráról Oláhdellő községben kézbesítő és gyűjtőjárat közlekedik.

Az ipar és kereskedelem fejlődésének biztosítására kívánatos volna, ha olyan helyeken, hol más pályázó nincs és főleg a községi vagy körjegyző, esetleg a tanító az *ügynökség kezelésére* nem vállalkozik, azt az ottani *kereskedők vagy iparosok* egyike vállalná el, miáltal nemcsak némi mellékkeresetre tehetnének szert, hanem a közönség érdekeit is szolgálnák és elejét vennék annak, hogy a már engedélyezett berendezéseket vállalkozó, illetve pályázó hiányában kelljen elejteni.

A postai szállítás terén is a tárgyalt évben a küldemények gyorsabb továbbíthatását és ez által a közönség igényeinek minél tökéletesebb módon való kielégíthetését célzó intézkedések történtek.

Ezeket két csoportra lehet osztani: 1. a vasuti, 2. a közúti postai szállítás fejlesztése.

A vasuti szállítást illetőleg jelentjük, hogy a székely körvasut megnyitása folytán a posta az új vasutakat postai szállításra felhasználta és a múlt évi május hó 1-étől egy kalauzpostát, Székelykocsárd és Brassó kettőt, Székelykocsárd és Csikszereda között, ugyanazon év október hó 1-től pedig Székelykocsárd és Brassó között egy második kalauzpostát is közlekedtet és a küldemények jelentékenységét kalauzposták közvetítik, miért is a kalauzposták közül kettőt Székelykocsárd és Marosvásárhely között kiegészítő munkaerővel látott el a postaigazgatóság. A csomagforgalom legnagyobb részét lebonyolító 129. sz. kalauzpostákhoz modernül berendezett nagyobbfajta három tengelyű mozgópostakocsikat alkalmaz és Székelykocsárd állomáson a postai anyag közvetítését 1910. évi január hó 1-től tisztviselővel végezteti és ellenőrizteti. Ez intézkedés következtében az átadás-átvétel és a közvetítés rendszerben történik és a küldemények alig maradnak vissza, minek üdvös hatását kereskedőink megelégedéssel tapasztalják.

Tövisen is kívánatos volna a pályaudvari rakodásoknál egy tisztí munkaerő állandó jelenléte, aki a rakodásokat vezetné és a munkásokat ellenőrizné, ezért e kérdést Nagyméltóságod figyelmébe ajánljuk.

Új kalauzposta rendeztetett be 1910. évi január hó 15-ével Bethlen és Óradna között, amelyet február hó 15-éig az óradnai posta- és távirdahivatal látott el, február hó 16-ától azonban kolozsvári postai alkalmazottak teljesítik a szolgálatot, akik Kolozsvár és Bethlen között a kolozsvár—beszterczei és fordított irányu kalauzpostáknál kíségetnek.

1910. évi június hó 1-étől a posta az ilvavölgyi vasutat a vasuti kalauz közvetítése mellett postaszállításra fel-

használja és ezzel a küldemények gyorsabb továbbítását lehetővé tette.

Gyulafehérvár és Zalatna között pedig 1910. évi október hó 21-től az addigi jegyzékelő menet kalauzpostává lett átalakítva és e berendezés folytán sok bosszuságra, de üzleti károsodásokra is okot adó tömeges tévirányítók megszűntek.

A közuti postai szállítást illetőleg jelentjük, hogy a posta a kereskedelem és ipar igényeire a tárgyalt évben is különös figyelemmel volt és ott, ahol a csomag forgalom jelentékenyebb, kocsijáratokat létesített és az által főleg oly községek kereskedelmének fellendítésére adta meg a lehetőséget, amelyek — vasut hiányában — összes forgalmukat posta útján bonyolítják le.

Igy jelesül a postaigazgatás a mezőméhes pályaudvari magyarfrátai gyalogjáratokat kocsijáratá alakította át. Sajnos azonban az ut az év jórészében kocsival, sőt lóháton is járhatatlan, e miatt a szállítás gyakran most is csak gyalogszerrel történik. Kívánatos volna, ha az érdekelt hatóságok az utat járhatóvá tétetnék.

Továbbá a nyarádtó-nagyteremii és a felsőilosva-ispánmező-alsóilosvai gyalogjáratok helyett kocsijárat létesült, az utóbbi személyszállítással, miáltal a lakosság az utolsó vasutállomáshoz megbízható és olcsó közlekedési eszközhez jutott.

Kocsijáratá alakítottát még a mezőszengyel pályaudvari és Naszódon a 402. sz. vonathoz csatlakozó pályaudvari gyalogjárat, Marosujvárt pedig a nagyobb mérvű csomagforgalom lebonyolítására kettősfogatu postajáratok létesítettek és végül a felsőszőcs-magyarláposi gyalogjáratnál, hogy a csomagok a sulyra való tekintet nélkül szállíthatók legyenek, kiegészítő küldöncz alkalmazá-

sát rendelte el a postaigazgatás és Kolozsvárt a házhoz kézbesítő járatok közül négyet kettős fogatuvá alakított át.

A postai szállítás terén a múlt évben két fontos és a kereskedelmet közelről érdeklő ujitásról kell még megemlékeznünk. Az első a szabványosruganyos vaskorbāju küldönckocsik alkalmazása, a második az *automobiljáratok* létesítése.

A vaskorbāju küldönckocsik és a pályaudvari rakodáshoz kézikocsik alkalmazásával a csomagok az időjárás viszontagságai, a bemocskolás, átázás és a szállítás közben érhető rongálódástól megóvatnak.

A vaskorbāju ruganyos küldönckocsik — vasból készülvén — meglehetősen súlyosak. Ezért ezeket csak szilárd alappal bíró utakon lehet használni. Kamaránk területén ily kocsik használtatnak az offenbánya — borrévi, a borrév — alsószolcsvai, a magyarlapád-nagyenyedi, a nagyteremi-nyárádtói, atópánfalva-abrúdbányai, a czege—szamosujvári és az esztény-nagyiklódi közuti, valamint a nagyiklódi, bethleni, rettegi, oláhszentgyörgyi, óradnai, mezőszengyeli, lekenczei pályaudvari postajáratokhoz, a zalatnai postahivatal pedig az ottani pályaudvari postai szállításához nagy tárkocsit szerzett be és azt a múlt évi október hó 21-étől használja.

A szabványos kocsik alkalmazása a kocsik javítási átalánya következtében a postára jelentékeny terhet ró. Mindazonáltal a posta a szabványos ruganyos vaskorbāju kocsival való szállítás előnyei miatt azok használatát általánossá kívánná tenni. Kamaránk területén azonban a postaszállításra használt utak nincsenek mindenütt megfelelő állapotban és igen sok helyt a kedvezőtlen lejtmereti viszonyok teszik a szállítást terhessé. Hogy az ily utakon is lehetővé tétessék a megfelelő ruganyos jármű alkalmazása, a kolozsvári postaigazgatóság könnyebb fajta kocsit

val kísérleteket végeztet és ha ez beváltk, ilyenek alkalmazása iránt intézkedik. De a szabványos járművek általános használatához az utak kijavittatása is szükséges. Ezért is kívánatos volna a közuti törvény revisiója, amit e helyen Nagyméltóságod jóindulatába ajánlani bátorcodunk.

A pályaudvari rakodásoknál a kolozsvári postaigazgatóság a kézikocsik alkalmazását mindenütt kötelezővé tette, a hol a csomagforgalom jelentékenyebb és úgy hisszük, hogy a közönség jogos kívánságainak megfelelően nem fog többé előfordulni, hogy a csomagok sáros, esős időben bemocskolva, összesározva és átázva érkezzenek meg és kézbesittessenek.

Automobiljáratok az 1910. évben kamaránk területén csak Kolozsvárt rendeztetek be, a melyek a helyi postai szállítást látják el gyorsan, pontosan és kifogástalanul. E modern közlekedési eszköz előnyeit a közönség abban találja meg, hogy a szállítás gyorsabb lévén, a kézbesítés főleg a levelek és a hírlapok kézbesítése korábban történik és a küldemények továbbítási és így feladási ideje némileg meghosszabbított.

Ujabbán a postaautomobil járatokat a távolsági forgalomban is közlekedtet és személyeket, valamint podgyászt is szállit. Kamaránk területén ily személy és podgyászszállító automobil postajarat létesítése Kolozsvár—Gyalu és Nagyenyed, továbbá Torda-Topánfalva és Abrudbánya között terveztetik.

Ez automobiljáratok hivatva volnának az égető szükségét képező és évek óta az engedélyezés stádiumában levő kolozsvár gyalui és torda-topánfalvi vasut hiányát némileg pótolni.

Legyen szabad Nagyméltóságod jóakaratu figyelmébe ajánlani e szóbanforgó automobiljáratok ügyét és kérni, hogy azok mielőbbi létesítését elrendelni méltóztassék.

Mult évi jelentésünkben említést tettünk az érdekelt üzleti körök arról az óhajáról, hogy a bánffyhungyadi, az erzsébetvárosi, a marosludasi és a szamosujvári posta és távirdahivatalok állami kezelésbe vétessenek. Ez ugyan ez idő szerint teljesíthető nem volt, mindazonáltal közmelegedéssel konstatálhatjuk, hogy a fennforgott bajok szanáltattak: Erzsébetvároson a levélgyűjtés és kézbesítés modern alapokra lett fektetve. Szamosujvart a kezelőtiszti és a kézbesítő munkaerők számának szaporítása, ugyszintén a távirda és távbeszélő szolgálatnak reggel 7, illetve télen 8 órától esti 9 óráig való kiterjesztése az igényeket kielégíti és ha a postahivatal helyisége a kor és a forgalom igényeinek megfelelően átalakíttatik, mint ahogyan tudomásunk szerint tervezve van, a panaszok, felszólamlások meg fognak szünni.

Nem hagyhatjuk említés nélkül a kolozsvári üzleti körök azt az óhaját, hogy Kolozsvárt a főpostán a csomagok felvétele a jelenlegi 6 óra helyett 7 óráig terjesztésék ki, minek teljesítése iránt a kolozsvári postaigazgatóságot annak idején felkértük.

E kérést Nagyméltóságod jóindulatába ajánljuk és kérjük, hogy ez által is a kolozsvári kereskedők kedvezőtlen helyzetén segíteni méltóztassék, hálára kötelezvénn ezzel a kereskedők és igrarosok összességét.

Postatakarékpénztár igénybevétele a közönség részéről a tárgyalt évben ugy a takaré-, mint a csekk- és clearingüzlet tekintetében jelentékenyen sűrűbb lett, főleg a csekküzlet terén mutatkozik nagymérvű emelkedés. Miként mult évi jelentésünkben előadtuk, 1909-ben a postatakarékpénztár Németországgal a giróforgalmat életbe léptette. A korszakalkotó fejlődés az 1910. évben nyert betetőzést, amennyiben a postatakarékpénztár 1910-ben a császári német, a bajor királyi és a württembergi királyi,

valamint a svájci postacsekkhivatalokkal, ugyszintén a Banca commerciale Italiana milánói, a Schweizerischer Bankverein bázeli, továbbá a Discontó Gesellschaft londoni és a Societé Générale pour favoriser le developement du commerce et de l'industrie en France párisi, ugyszintén a Banque Internationale de Bruxelles brüsszeli pénzüintézetekkel, valamint a belga postahivatalokkal való viszonylatban megkezdette. A postatakarékpénztár az által, hogy Nagyméltóságod Európa csaknem valamennyi modern államával egyrészt az állami postaigazgatások girokörzeteinek, másrészt pedig a magánbankházak érdekeltségének bevonása útján összeköttetést teremtett, az ezen államokkal való gazdasági érintkezést intenzívvé tette és a hazai számtulajdonosok részére oly kedvezményt nyújtott, a melyet más hazai pénzüintézet nem mutathat fel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TÁRGYMUTATÓ.

	Oldal
<i>Általános helyzet</i>	7
<i>Mezőgazdaság</i>	16
Érték- és terménytőzsde	20
Kálisó, földgáz	21
Vetőmagvizsgáló állomás	22
Mezei napszámok	23
Bortermelés és kereskedés	24
Borvizsgáló bizottság	26
Komlótermelés és értékesítés	26
Gyógynövénygyűjtés és kereskedés	29
Erdőkitermelés, fakereskedés	31
Faszénttermelés és kereskedés	39
Méhészet, méztermelés	41
Selyemtermelés	43
<i>Őstermelés:</i>	
Sóbányászat, sókereskedés	47
Szénbányászat, szénipar	52
<i>Szakoktatás:</i>	
Alsófokú iparoktatás	64
Ipari továbbképző tanfolyamok	68
Iparos felolvasások	69
Fa- és fémipari szakiskola	70
Kereskedelmi akadémia	73
Kereskedő tanulóiskola	76
<i>Ipar és kereskedelem</i>	77
Fegyencipar	79
Iparfelügyelet, rendészet	81
Új gyárak	82
Házalás	84

	Oldal
Ipari vállalatok kimutatása.....	85
Kereskedelmi vállalatok kimutatása	87
Fogyasztási szövetkezetek	89
Állattenyésztő és tejszövetkezet.....	89
Csődügy	90
Tisztességtelen verseny.....	91
Kivándorlás	92
Fürdőügy, ásványvizkereskedés	95
Butorkészítő ipar	98
Bőrgyártás	98
Gyepszgyártás.....	103
Gyufagyártás.....	105
Malomipar, lisztüzlet	105
Sörgyártás	106
Szeszgyártás	108
Husfeldolgozás	113
Consumvásár.....	114
Építőipar	115
Házi- és népipar	118
<i>Pénz- és hitelügy</i>	121
Revisori intézmény	123
<i>Biztosítás</i>	126
<i>Közlekedés</i>	129
Közutak	129
Vasutak	132
Posta, távirda, távbeszélő	137
Postatakarékpénztár	144